

Atuarfiup siulersuisuisa najoqqutassaat Skolebestyrelseshåndbog

Indholdsfortegnelse

Forord	4	5. Samarbejdet med forældrekrædsen	46
1. Styrelsesstrukturen for folkeskolen	6	Gensidig respekt for andre holdninger	46
Landstinget og landsstyret	6	Information til forældrene	46
Kommunalbestyrelsen	8	Forældremøder - hvordan? Et forslag	46
Skolebestyrelsen	8	6. Skolebestyrelsen i arbejde	50
Hvad er mål- og rammestyning?	8	Forretningsordenen	50
2. Den lokale styrelse	12	Mødevirksomhed	50
Kommunalbestyrelsens opgaver og kompetence	12	Dagsordenen	50
Styring og ledelse på skolen	12	Protokol og referat	54
Skolebestyrelsens opgaver og beføjelser	12	Mødeledelse	54
Skolebestyrelsens tilsynsforpligtelse	14	Årsplanen	54
Fastsættelse af mål	16	Offentlighed og tavshedspligt	56
Godkendelse af skolens plan for undervisningen for hvert skoleår	16	Inhabilitet	56
Fastsættelse af retningslinier	20	7. Skolebestyrelsens sammensætning og valg til skolebestyrelsen	58
Godkendelse af budgettet	22	Skolebestyrelsens sammensætning	58
Godkendelse af undervisningsmaterialer	22	Valg af forældrerepræsentanter til skolebestyrelsen	58
Fastsættelse af ordensregler	22	Valgret og valgbarhed	60
Godkendelse af kulturelle aktiviteter	22	Valgets forløb	60
Ansættelse af lærere og ledere	24		
Læreplaner	24		
Indstilling om forsøgs- og udviklingsarbejde	26		
Udtalelser og forslag om andre forhold	26		
Årsberetningen	26		
3. Målsætning, handlingsplaner og ressourcer ...	28		
Fra målsætning til handling	28		
Mål og prioritering	28		
Evaluering og status	30		
Ressourcerne	32		
Skolebestyrelsen og ressourcerne - budget og regnskab	32		
Budget, mål og handlingsplaner	32		
4. Skolebestyrelsens samarbejdspartnere	36		
Forældrene	36		
Skolens leder	36		
Pædagogisk råd	36		
Elevrådet	38		
Samarbejde på tværs af holdninger og værdier	38		
Roller	38		
Hvad er værdier og holdninger, og hvor får vi dem fra?	40		

Imarisai

Siulequt	5	4. Atuarfiup siulersuisuisa suleqataat	37
1. Atuarfimmik aqutsinerup ilusaa	7	Angajoqqaat	37
Inatsisartut naalakkersuisullu	7	Atuarfiup pisortaa	37
Kommunalbestyrelsi	9	Perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit	37
Atuarfiup siulersuisui	9	Atuartut siunnersuisoqatigiivi	39
Anguniakkatigut sinaakkutissatigullu aqutsineq sunaana?	9	Pissuseqarfiginninnerit pingaartitalu akimorlugit suleqatigiinneq	39
2. Sumiiffinni ataasiakkaani aqutsineq	13	Pissusilersuutit	39
Kommunalbestyrelsip suliassai pisinnaatitaaffiilu	13	Pingaartitat pissuseqarfiginninnerillu suunuku, sumit pisarpavut?	41
Atuarfimmik aqutsineq ingerlatsinerlu	13	5. Angajoqqaanik suleqateqarneq	47
Atuarfiup siulersuisuisa suliassat pisinnaatitaaffiilu	13	Pissuseqarfiginninnerit allaaneruset illugiilluni ataqqineri	47
Atuarfiup siulersuisuisa nakkutilliisussaataanerit	15	Angajoqqaanut paasissutissiisarnerit	47
Anguniagassanik aalajangersaaneq	17	Angajoqqaat ataatsimiinneri - qanoq? Siunnersuut	47
Ukiut atuarfiusut tamaasa atuarfiup atuartitsinissamik pilersaarutaata akuerinera	17	6. Atuarfiup siulersuisuisa sulinerat	51
Tunaartarisassanik aalajangersaaneq	21	Suleriaasissaq	51
Aningaasartuutissatut isertitassatullu missingersersuutit akuerinerat	23	Ataatsimiittarnerit	51
Atuartitsinermi atugassat akuersissutiginerat	23	Oqaluuserisassat	51
Torersaarnissaq pillugu malittarisassat aalajangersarnerat	23	Allattaaviit imaqarniliuinerlu	55
Kulturikkut ingerlatat akuersissutiginerat	23	Ataatsimiinnermik aqutsineq	55
Ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsitsineq	25	Ukioq kaajallallugu pilersaarussiaq	55
Ikkagassatut pilersaarutit	25	Tamanut ammanissaq nipangiussisussaataanerlu	57
Misiligaalluni inerikkiartortitsillunilu suliat pillugit inassuteqaateqarneq	27	Suliamut attuumassuteqarpallaarneq	57
Pissutsit allat pillugit oqaaseqaateqartarneq siunnersuuteqartarnerlu	27	7. Atuarfiup siulersuisuisa katitigaanerit aamma atuarfiup siulersuisuinut qinersisarneq	59
Ukiumoortumik nalunaarussiaq	27	Atuarfiup siulersuisuisa katitigaanerit	59
3. Anguniagassaliorneq, iliuusissatut pilersaarutit nukissallu	29	Angajoqqaat ilaasortaaitassaannik atuarfiup siulersuisuinut qinersisarneq	59
Anguniagassaliornermiit iliuuseqarnermut	29	Qinersisinnaassuseq qinigaasinnaassuserlu	61
Anguniakkat pingaarneniillu tulleriarineq	29	Taasinerup ingerlanera	61
Naliliineq killiffimmillu nalunaarsuineq	31		
Nukissarisat	33		
Atuarfiup siulersuisui nukissatigullu sillimmatigisat - missingersersuutit aamma naatsorsuutit	33		
Missingersersuutit, anguniakkat iliuuseqarnissamillu pilersaarutit	33		

Forord

Nye tider - nye regler

Skolebestyrelserne har nu været en realitet siden 1997. Det er forskelligt fra sted til sted, hvordan arbejdet skrider frem, men det vigtigste er, at der sker noget alle vegne, på det ene eller det andet plan, og at både eleverne selv, forældrene og lokalsamfundet er interesserede i, hvad der sker på skolen, og har en mening om, hvad eleverne skal lære for at kunne begå sig både fagligt og socialt i et samfund og en verden i stadig udvikling.

Med den reviderede folkeskoleforordning, som trådte i kraft den 1. august 2003, er der foretaget en hel del både små og store ændringer, både på selve indholdet og organiseringen af undervisningen og på skolebestyrelsesområdet. En af de største ændringer for skolebestyrelserne er vel nok, at andre end forældre til elever i skolen fremover kan indvælges som forældrerepræsentanter. Og så er de erfaringsmæssigt noget vanskelige "principper" skiftet ud til fordel for "retningslinier".

Disse ændringer i skolebestyrelsernes kompetence og opgaver har gjort det påkrævet, at der blev udfærdiget en revideret håndbog for skolebestyrelser. Formålet med håndbogen er at give en bred orientering om, hvad det er for opgaver skolebestyrelsen skal varetage, og at give nogle konkrete forslag til, hvordan arbejdet kan tilrettelægges og udføres i praksis.

Hvordan kan håndbogen bruges?

Du kan vælge at læse bogen fra ende til anden, som en orientering omkring de nye regler og skolebestyrelsens ændrede opgaver, og du kan vælge overvejende at bruge den som opslagsbog.

Fortsat god arbejdslyst!

Siulequt

Ullut nutaat – malittarisassat nutaat

Atuarfiit siulersuisui maannamut 1997-imiilli atuupput. Suliap ingerlanneqartarnera sumiiffimmiit sumiiffimmut assigiinngilaq, pingaarnerpaavorli sumiiffinni tamani arlaatigut pisoqartuarmat aamma atuartut namminneq, angajoqqaat najukkamilu inuiaqatigiit atuarfimmi qanoq pisoqarnera soqutigimmassuk, atuartullu sunik ilinniagaqar-nissaat isummerfigisarlugu – inuiaqatigiinni nunarsuarmilu ineriikkiartortuatumu ilikkagassat tungaasigut inooqa-tigiissutsikkullu peqataasinnaassagunik.

Atuarfik pillugu peqqussummi nutartikkami 1. august 2003 atuuttuulersumi minnerusunik annerusunillu arlalit-sigut allannguuteqarpoq – atuarnerup imarisaanut aqqissugaanerannullu tunngasutigut aamma atuarfiup siulersu-isuini tunngasutigut. Atuarfinni siulersuisoqarnermi allannguutit pingaarnersarigunarpaat siunissami angajoqqaat atuartuutilinnaangitsut angajoqqaat sinniisaattut qinigaasinnaalissammata. Kiisalu ”tunngaviusumik periutsit” nuannarinqarpallaarnikuunngitsut ”tunaartarisassaliortarnissamik” taarserneqarput.

Atuarfiit siulersuisuisa pisinnaatitaaffiini suliassaannilu allannguutit taakku pisariaqalersippaat, atuarfiup siulersu-isuisa quppersagaata nutarterneqarnissaa. Quppersakkap siunertaraa atuarfiit siulersuisuisa suliassaat pillugit atituu-mik paasisutissiinissaq, kiisalu ulluinnarni sulinerup qanoq aqqissuunneqarsinnaanerani ersarissunik siunner-suuteqarnissaq.

Quppersagaq qanoq atorneqarsinnaava?

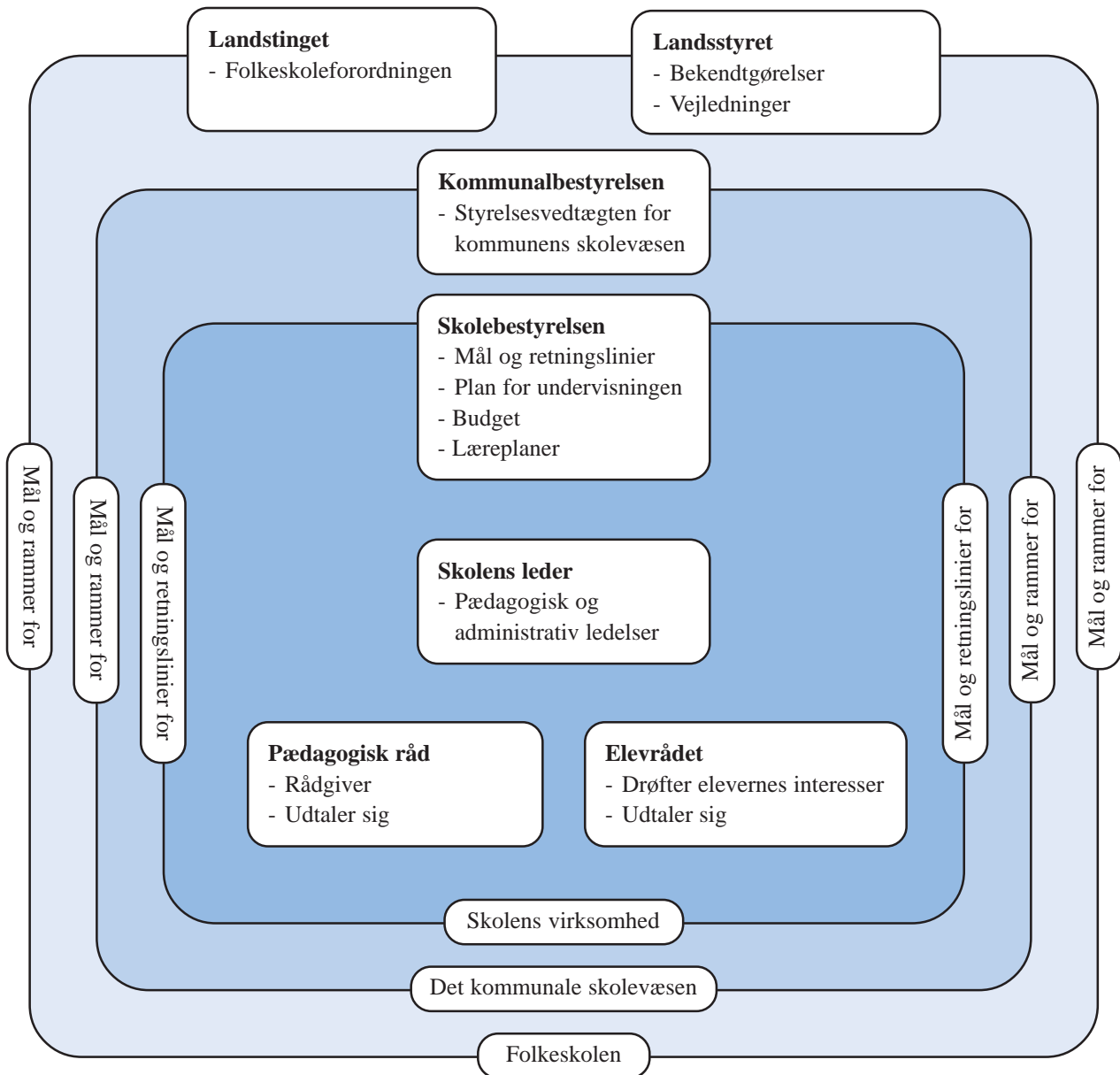
Piumaguit atuagaq aallaqqaataaniit naggataanut atuarsinnaavat, atuarfiit siulersuisui pillugit malittarisassat nutaat siulersuisullu suliassaat nutaat paasisaqarfigiumallugit, aamma atuagaq quppersagaanerusutut atorummallugu toqqarsinnaavat.

Sulillu artuarisitoq!

1. Styrelsesstrukturen for folkeskolen

Styrelsen af folkeskolen er på alle niveauer baseret på det, der kaldes mål- og rammestyring.

Hvem opstiller målene og sætter rammerne?

Landstinget og landsstyret

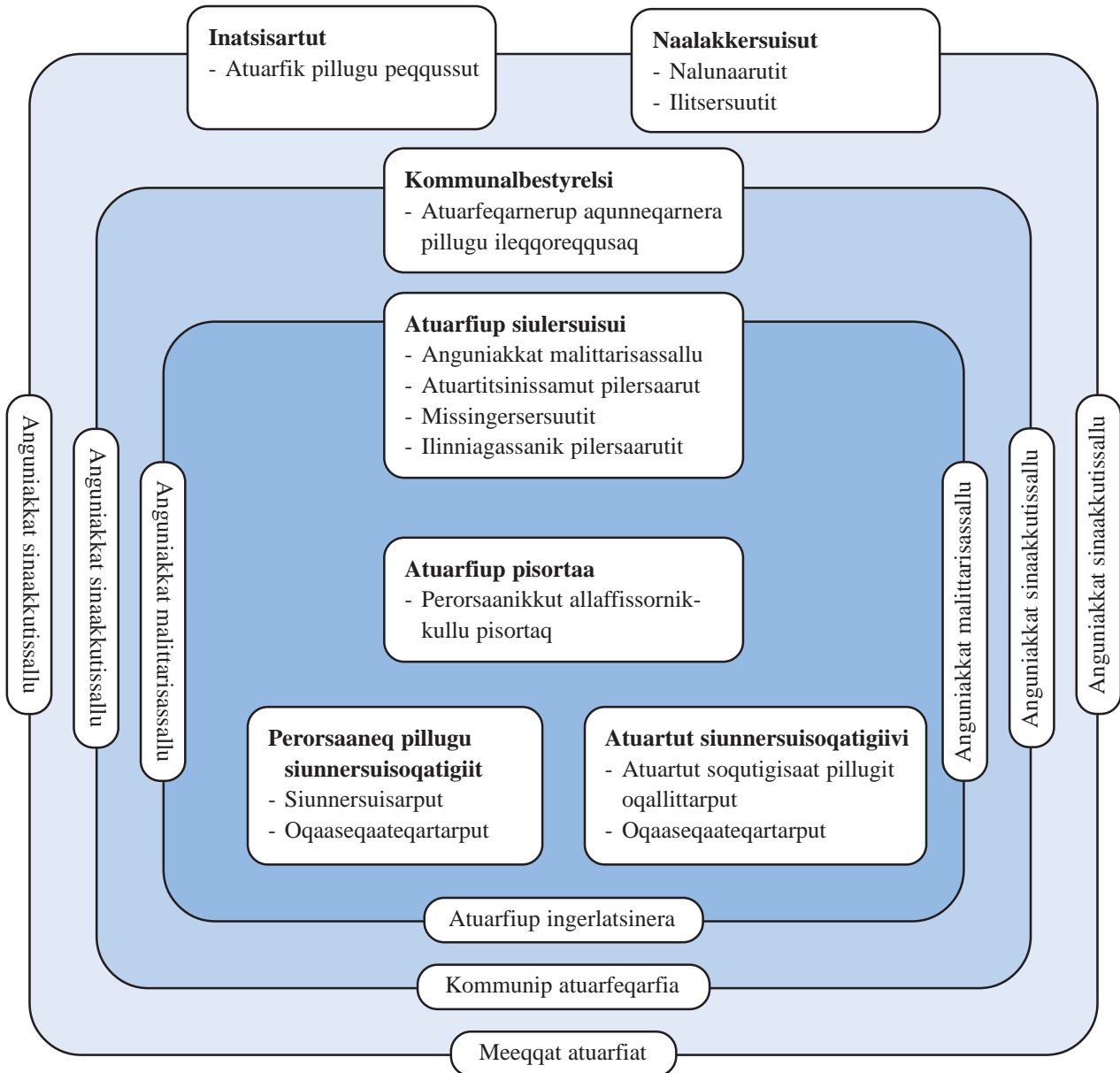
Landstinget fastsætter i folkeskoleforordningen det overordnede formål og grundlag for folkeskolen, de obligatoriske fag og fagområder på hvert af de tre trin og de overordnede rammer for undervisningens organisering og for folkeskolens øvrige virksomhed.

Landsstyret udarbejder nærmere bestemmelser og vejledninger om undervisningens organisering og indhold, blandt andet i form af obligatoriske formål med undervisningen på hvert trin, obligatoriske formål med undervisningen i de forskellige fag og fagområder og obligatoriske læringsmål for samtlige fag og fagområder

1. Atuarfimmik aqutsinerup ilusaa

Atuarfiup aqunneqarnera pillugu oqartussaaffeqartunut tamanut "anguniakkat sinaakktissallu aqutugalugit aqutsinermik" taaneqartartoq atuuppoq.

Kikkut anguniagassaliussappat sinaakktissanillu aalajangersaassallutik?

Inatsisartut naalackersuisullu

Atuarfik pillugu peqqussutikkut Inatsisartut atuarfiup siunertaa pingaarnaq tunngavialu, alloriarfinni pingasuusuni ataasiakkaani pinngitsoorani atuartitsissutissat atuartitsissutillu qanitariissut aamma atuartitsinerup aqqissugaaneranut atuarfiullu allatigut ingerlatsineranut

pingaarnerusutigut sinaakktissat aalajangersartarpaat.

Naalackersuisut atuartitsinerup aqqqissugaanera imarisaalu pillugit ersarinnerusunik aalajangersagaliussapput ilitsersuusiorlutillu, ilaatigut ima ilusilinnik: alloriarfinni tamani atuartitsinerup siunertai pinngitsoorani

med undtagelse af lokale valg, for hvilket fagområde landsstyret udsender vejledende læringsmål. Landsstyret udarbejder endvidere læreplaner for samtlige fag og fagområder, indeholdende de nævnte trinmål, fagformål og læringsmål, samt undervisnings- og evalueringvejledninger.

Trinmål er de overordnede formål for undervisningen på hvert af de tre trin. Trinmålene uddyber folkeskolens formål og grundlag og angiver den pædagogiske profil. De angiver endvidere, på hvilket niveau eleverne forventes at have opnået viden og at beherske grundlæggende færdigheder på tværs af fag- og fagområder.

Formålet med undervisningen i de forskellige fag- og fagområder, fagmålene, omfatter hele skoleforløbet og angiver, hvad det forventes, at eleverne har tilegnet sig af viden og færdigheder, personlige og sociale kompetencer og kulturel og samfundsmæssig indsigt inden for hvert enkelt fag og fagområde ved afslutningen af deres skolegang.

Læringsmål angiver specifikke mål inden for de enkelte fag og fagområder for den viden og de færdigheder, eleverne forventes at have tilegnet sig ved afslutningen af hvert af de tre trin. Det er læringsmålene som danner grundlag for den løbende evaluering samt den centralt fastsatte evaluering ved afslutningen af hvert af de tre trin.

Desuden udarbejder landsstyret bestemmelser om den løbende evaluering, evalueringen ved afslutningen af yngste - og mellemtrinnet samt den afsluttende evaluering ved afslutningen af ældstetrinnet, og fastsætter regler for, under hvilken form elever og forældre skal underrettes om skolens syn på elevernes udbytte af skolegangen.

Kommunalbestyrelsen

Det er så kommunalbestyrelsen, der inden for rammerne af folkeskoleforordningen og de tilhørende bestemmelser har det overordnede ansvar for og tilsyn med kommunens skolevæsen. Kommunalbestyrelsen udarbejder en vedtægt for styrelsen af kommunens skolevæsen og fastsætter mål og rammer for skolernes virksomhed. Kommunalbestyrelsen fastlægger skolestrukturen, for eksempel antallet af skoler og hver enkelt skoles omfang med hensyn til trin og klasser samt specialundervisningen. Den fastlægger rammerne for dannelse af klasserne og elevernes timetal og godkender skolernes forslag til læreplaner for lokale valg og tillæg til læreplanerne for de øvrige fag og fagområder. Endvidere bestemmer kommunalbestyrelsen de økonomiske rammer for hver skole.

Kort sagt er det kommunalbestyrelsen, der bestemmer i alle spørgsmål, som den ikke har valgt at delegerer ud til

den enkelte skole.

Skolebestyrelsen

Skolebestyrelsen er sammensat af repræsentanter for forældre, lærere og elever. Det er skolebestyrelsen på den enkelte skole, der varetager den vigtige opgave, i samarbejde med skolelederen og pædagogisk råd, at fastsætte mål og retningslinier for skolens undervisning og øvrige virksomhed og at føre tilsyn hermed. Skolelederen har den daglige pædagogiske og administrative ledelse og har ansvaret for, at skolebestyrelsens og kommunalbestyrelsens beslutninger føres ud i livet.

Skolebestyrelsens opgaver er nærmere beskrevet i afsnittet om skolebestyrelsens opgaver og beføjelser, side 12.

Skolelederens, pædagogisk råds og elevrådets opgaver, ansvar og beføjelser er nærmere beskrevet på side 36-38.

Hvad er mål- og rammestyling?

Mål - og rammestyling betyder, at man ud fra et konkret mål, som man sætter sig for at nå, fastlægger de rammer, inden for hvilke målsætningen skal opfyldes - det vil sige man udstikker retningslinier for og afsætter økonomiske midler til løsning af opgaven.

Mål- og rammestyling indebærer, at der altid skal være råderum for dem, der skal løse opgaven. Rammerne skal altså være så brede, at der gives valgmuligheder med hensyn til, hvordan opgaven udføres.

anguniagassat, atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni assigiinngitsuni siunertat pinngitsoorani anguniagassat, atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni tamani pinngitsoorani ilikkagassatut anguniagassat – sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat kisiisa pinnagit, taakkununga tunngatillugu Naalackersuisut ilitsersuutaasumik ilikkagassatut anguniagassat suliarissaavaat. Aammattaaq Naalackersuisut suliarissaavaat atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni tamani ilikkagassatut pilersaarutit, makkuninnga imaqtut: alloriarfinni anguniagassat, atuartitsissutini anguniagassat ilikkagassatullu anguniagassat eqqaaneqareersut kiisalu atuartitsinissamik naliliinissamillu ilitsersuutit.

Alloriarfiit siunertaat tassaapput alloriarfinni pingasuusuni ataasiakkaani atuartitsinerup siunertai pingaarnerit. Alloriarfiit siunertaasa atuarfiup siunertaa tunngavialu itisilerpaat perorsaanikkullu ilisarnaqutaasussat ersersillugit. Aammattaaq oqariartuutigaat atuartut ilisimaligassat tungaasigut sumut killinnissaannik ilimagisat aamma atuartitsissutit atuartitsissutillu qanitariissut akimorlugit atuartut tunngaviumik pisinnaasaqarfigilersimasassaattut ilimagisat.

Atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni assigiinngitsuni siunertat - atuartitsissutit siunertaat - meeqqat atuarnerat tamaat atuupput, taakkununalu ersersineqarput atuartut atuarnerminnik naammassinninnerminni atuartitsissutit atuartitsissutillu qanitariissut iluini ilisimasassat pisinnaasariaqartullu, inuttut inooqatiigiissutsikkullu piginnaanerit aamma kulturikkut inuiqatigiinnullu tunngasutigut paasisassat suut ilikkarsimasagaat ilimagineqarnerisat.

Ilikkagassatut anguniagassat ersersippaat atuartitsissutit atuartitsissutillu qanitariissut ataasiakkaat iluini anguniagassat ersarissut - alloriarfiit ataasiakkaat naammassinerini atuartut ilikkarsimasassaattut ilimagisaasut. Ilikkagassatut anguniagassat ingerlaavartumik naliliinermut tunngaviumissapput taamatuttaarlu alloriarfiit pingasuusut ataasiakkaat naammassinerini naliliinernut qitiusumiit aalajangersarneqartut tunngaviumissallutik.

Kiisalu Naalackersuisut suliarissaavaat ingerlaavartumik naliliinissaq, nukarlerni akullernilu atuarnerup naammassinerani naliliinissaq aamma angajullerni atuarnerup naammassinerani inaarutaasumik naliliinissaq pillugit aalajangersakkat, malittarisassiutissallugulu qanoq ilusilikkamik atuartut angajoqqaallu atuartup atuarnermini pissarsiaqarnera pillugu atuarfiup isiginninneranik nalunaarfigineqartassanersut.

Kommunalbestyrelsi

Kommunalbestyrelsi - meeqqat atuarfiat pillugu peqqussutit aalajangersakkallu tassunga atasut iluanni - kommunip atuarfeqarfia qullersaaffigalugu akisussaaffigalugulu nakkutigisassaraa. Kommunalbestyrelsi kom-

munimi meeqqat atuarfiata aqunneqarnera pillugu ileqqoreqqusaliussaaq, atuarfiillu ingerlatsineranni anguniagassat sinaakkutissallu aalajangersassallugit. Kommunalbestyrelsi atuarfeqarnerup ilusaa aalajangersassavaa, soorlu atuarfiit amerlassusissaat, atuarfinnilu ataasiakkaani alloriarfiit klassillu qassiussanerat kiisalu immikkut atuartitsineq. Kommunalbestyrelsi klassinik pilersitsinermi sinaakkutissat atuartullu tiimiisa amerlassusissaat aalajangersassavai, atuarfiillu ataasiakkaat atuartitsissutini sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassani ilikkagassatut pilersaarussiaat atuartitsissutillu sinnerinut ilikkagassatut pilersaarussiaat ilassutaat akuersissutigisassallugit. Aammattaaq kommunalbestyrelsi atuarfiit ataasiakkaat aningaasaqarnikkut sinaakkutissaat aalajangersassavai.

Naatsumik oqaatigalugu imaappoq kommunalbestyrelsi apeqqutini tamani, atuarfinnut ataasiakkaanut aalajangersassanngortissimannngisamini, aalajangersassavaa.

Atuarfiup siulersuisui

Atuarfiup siulersuisuinut ilaapput angajoqqaat, ilinniartitsisut atuartullu ilaasortaataat. Atuarfiup siulersuisuisa suliasaq pingaarutilik, atuarfiup pisortaa perorsaanerlu pillugu siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit, suliasaraat, tassalu atuarfimmi atuartitsinermi atuarfiullu allatigut ingerlatsinerani anguniagassaliornissaq malittarisassaliornissarlu atuarfiullu ingerlatsineranik nakkutilliineq. Atuarfiup pisortaa ulluinnarni allaffissornikkut perorsaanikkullu pisortaavoq, atuarfiullu siulersuisuisa kommunalbestyrelsilu aalajangersassavaa pivirusunngortinneqarnissaat akisussaaffigalugu.

Atuarfiup siulersuisuisa suliasaat erseqqinnerusumik allaaserineqarput atuarfiup siulersuisuisa suliasaat pisinnaatitaaffiilu pillugit immikkoortumi, qup. 13.

Atuarfiup pisortaata, perorsaanerlu pillugu siunnersuisoqatigiit aamma atuartut siunnersuisoqatigiivisa suliasaat, akisussaaffi pisinnaatitaaffiilu erseqqinnerusumik allaaserineqarput qup. 37-41.

Anguniakkatigut sinaakkutissatigullu aqutsineq sunaana?

Anguniakkatigut sinaakkutissatigullu aqutsineq isumaqarpoq, anguniagassaq erseqqissumik aalajangersassavaa toq aallaavigalugu anguniakkap anguniarnerani sinaakkutigisassat aalajangersarneqarnerat - imaappoq suliasap isumagineqarnissaa pillugu malittarisassaliornilunilu aningaasaliisoqartartoq.

Anguniakkatigut sinaakkutissatigullu aqutsinerup malitsigisarpaa suliasamik isumaginittussat tamatigut qi-

Mål- og rammestyrelse på folkeskoleområdet

Landstinget har som det overordnede mål for folkeskolens virksomhed blandt andet, at eleverne tilegner sig nyttige kundskaber og færdigheder, som baggrund for den personlige og faglige udvikling.

Herefter har landsstyret fastsat formål for samtlige fag og fagområder, samt konkrete læringsmål inden for alle fag og fagområder, med undtagelse af fagområdet lokale valg, hvor det er kommunalbestyrelsen, der efter forslag fra skolebestyrelsen fastsætter de endelige læringsmål. Læringsmålene skal nås, men det er op til den enkelte skole hvordan. Tilrettelæggelsen af den daglige undervisning er således skolens opgave, ansvar og kompetenceområde. Fagenes og fagområdenes formål samt de obligatoriske læringsmål er udmøntet i Hjemmestyrets bekendtgørelse om trinformål samt fagformål og læringsmål for folkeskolens fag og fagområder.

Det er således forordningen for folkeskolen sammen med ovennævnte bekendtgørelse, der sætter målene og rammerne, det vil sige beskriver muligheder og begrænsninger, for kommunalbestyrelserne, skolebestyrelserne og de enkelte skoler.

Kommunalbestyrelsen fastsætter ligeledes mål og rammer, men inden for de overordnede mål og rammer, som landstinget og landsstyret har fastsat. Kommunalbestyrelsens beslutninger udmøntes i den kommunale styrelsesvedtægt for skolevæsenet, som således er udgangspunktet for skolebestyrelsens arbejde. Inden for disse rammer sætter skolebestyrelsen sine egne konkrete mål, foretager sin egen prioritering af indsatsområder og fastsætter sine egne retningslinier.

For eksempel kan kommunalbestyrelsen opstille det mål, at det sikres, at eleverne besidder de sproglige kompetencer, der er nødvendige for deres læring i andre fag og fagområder.

Skolebestyrelsen kan så fastsætte et mål om, at læsefærdigheden på modersmålet skal styrkes. Herefter sikrer skolebestyrelsen sig, at skolens plan for undervisningen og eventuelle tillæg til læreplanerne er i overensstemmelse med denne målsætning. Det er således skolens medarbejdere, der udarbejder den konkrete handlingsplan for, hvordan målet skal nås.

nigassaqartinneqarnerat. Imaappoq sinaakktissat ima atitutigissapput, suliassap qanoq iliorluni sularineqar-nissanuut atatilugu arlalinnik qinigassaqaassalluni.

Atuarfimmi anguniakkatigut sinaakktissatigullu aqutsineq

Inatsisartut atuarfiup ingerlatsinerani anguniagassat pi-ngaarnerit ilaat tassaatippaat, atuartut inuttut ilikkagas-satigullu ineriartortornerminnut tunuliaqutitut ilikkagas-sanik pisinnaasassanillu pisariaqartunik tamanik pissar-sitinneqassasut.

Tamatuma kingorna Naalakkersuisut atuartsissutini atuartsissutinilu qanitariissuni tamani siunertassat aala-jangersarpaat, aammalu atuartsissutini tamani – sumiif-finni ataasiakkaani toqqagassat kisiisa pinnagit - ilikka-gassatut anguniagassat ersarissut aalajangersarlugit. Sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassanut tunngatillugu inaarutaasumik ilikkagassatut anguniagassaliorneq kom-munalbestyrelsit ataasiakkaat pisussaaffigaat – atuarfiup siulersuisuisa siunnersuuteqareernerisigut. Ilikkagassa-tut anguniagassat pineqartut anguneqartussaapput, ki-sianni atuarfiit ataasiakkaat namminneq aalajangissavaat qanoq iliorlutik taakkua angussanerlugit. Taamaalilluni imaalperpoq, ulluinnami atuartsinermik aaqquussineq atuarfiit ataasiakkaat suliassarigaat, akisussaaffigalugu pisinnaatitaaffigalugulu. Atuartsissutit atuartsissutillu qanitariissut siunertaat aamma pinngitsoorani ilikkagas-satut anguniagassat Namminersornerullutik Oqartussat meeqqat atuarfianni alloriarfinni anguniagassat, atuar-tissutini ataasiakkaani anguniagassat ilikkagassatul-lu anguniagassat pillugit nalunaarutaanni allassimapput. Taamaalilluni atuarfik pillugu peqqussut nalunaarullu qulaani pineqartoq tassaalerput anguniagassanik si-naakktissanillu inissiisut, imaappoq kommunalbesty-relsit, atuarfiit siulersuisuisa atuarfiillu ataasiakkaat peri-arfissaat killissaallu taakkunani allaaserineqarput.

Aammattaq kommunalbestyrelsi anguniakkanik si-naakktissanillu aalajangersaassaaq, kisiannili aala-jangersakkat taakkua Inatsisartut anguniagassatut si-naakktissatullu pingaarnersutut aalajangersagaasa i-luanniissapput. Kommunalbestyrelsip aalajangigai kom-munimi atuarfeqarfiup aquneqarnera pillugu ileqqoreq-qusami ersissapput, taannalu taamaalilluni tassaalerpoq atuarfiup siulersuisuisa sulinerminni aallaavissaat. Si-naakktissat taakkua iluanni atuarfiup siulersuisui nam-minneq erseqqissunik anguniagassaliussapput, suliniute-qarfissanik namminneq pingaarnerniit tulleriarissallu-tik tunaartarisassanillu namminneq aalajangersaassal-lutik.

Assersuutigalugu kommunalbestyrelsip anguniagassa-tut aalajangiussinnaavaa, atuartut atuartsissutini atu-artissutininilu imminnut qanitariissuni ilikkariartornis-saminnut oqaatsitigut piginnaasariaqagaat pisariaqartut pigiliunneqaqqullugit, atuartut oqaatsitigut pisinnaasa-

qarluarnissaat qularnaarneqassasoq.

Tulliullugu atuarfiup siulersuisuisa anguniagassaliaris-innaavaat, ilitsoqqussaralugu oqaatsit atorlugit atuarsin-naassuseq nukittorsarneqassasoq. Tamatuma kingorna atuarfiup siulersuisuisa qularnaassavaat, atuarfiup atu-artitsinissamik pilersaarutaasa ilikkagassatullu piler-saarutitut ilassutaajunnartut anguniakkamut tassunga naapertuuttuunissaat. Taamaalilluni atuarfimmi sulisut, anguniakkap taassuma qanoq iliorluni anguneqarnissaa tigussaasumik pilersaarusiussavaat.

2. Den lokale styrelse

Kommunalbestyrelsens opgaver og kompetence

Skolebestyrelsen arbejder inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen fastsætter. Det er kommunalbestyrelsen, der har bevillingskompetencen og arbejds-giverkompetencen. Det vil sige, at det er kommunalbestyrelsen, der fastsætter de økonomiske rammer for den enkelte skole og ansætter og afskediger personalet. Kommunalbestyrelsen kan dog godt vælge at uddelegere **ansættelseskompetencen** til økonomiudvalget som kommunens personaleudvalg, skoleforvaltningen eller skolelederen, men ikke til skolebestyrelsen. Afskedigelseskompetencen kan ikke uddelegeres.

Kommunalbestyrelsen fastsætter styrelsesvedtægten for kommunens skolevæsen efter indhentet udtalelse fra de enkelte skolebestyrelser. Styrelsesvedtægten skal blandt andet indeholde:

- Bestemmelser om skolebestyrelsernes sammensætning og valg af lærer- og elevrepræsentanter hertil.
- Beslutning om, hvorvidt valg af forældrerepræsentanter skal ske ved forskudte valg.
- Sammensætningen af eventuelle fælles rådgivende organer.
- Beskrivelse af hvilke af kommunalbestyrelsens beføjelser, der er delegeret til skolebestyrelsen.

I bilagene til vedtægten optages de beslutninger, som kommunalbestyrelsen har truffet med hensyn til:

- Skolestrukturen - det vil blandt andet sige antallet af skoler, og hver enkelt skoles omfang med hensyn til trin, klasser, specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og udbud af pædagogisk tilrettelagte frivillige aktiviteter. Beslutninger om skolestrukturen skal altid træffes efter indhentet udtalelse fra de pågældende skolebestyrelser.
- Rammer for klassedannelsen, elevernes timetal og specialundervisningen mv.
- Generelle retningslinier for skolernes virksomhed i samarbejde med lokalsamfundets folkeoplysnings- og foreningsliv, det frivillige børne- og ungdomsarbejde samt andre kredse af interesserede borgere om varetagelse og koordinering af kulturelle aktiviteter.
- Andre spørgsmål, som ikke er henlagt til den enkelte skole, som for eksempel henvisning til undervisning på andre skoler, retningslinier for indskrivning og optagelse, skolebespisning og skolebiblioteksordningen i kommunen.

Styring og ledelse på skolen

På den enkelte skole er styrelsesopgaverne fordelt mellem skolebestyrelse og skolens leder på en sådan måde, at skolebestyrelsen har den politiske styring - det vil sige opstiller mål og fastsætter retningslinier for skolens virksomhed - mens skolens leder har den daglige pædagogiske og administrative ledelse, og træffer de konkrete afgørelser ud fra de retningslinier skolebestyrelsen har udstukket.

Skolebestyrelsens opgaver og beføjelser

Skolebestyrelsens opgaver er anført i folkeskoleforordningens § 42.

§ 42. Skolebestyrelsen udøver sin virksomhed inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen fastsætter, jf. § 38, og fører i øvrigt tilsyn med skolens virksomhed.

Stk. 2. Skolebestyrelsen fastsætter mål for skolens undervisning og øvrige virksomhed.

Stk. 3. Skolebestyrelsen godkender skolens plan for undervisningen for hvert skoleår, herunder planer for

- 1) elevernes timetal,
- 2) fagenes timetal,
- 3) undervisningens organisering i fagdelte kursusforløb og tværfaglige forløb,
- 4) udbudet i de lokale valg,
- 5) specialundervisningen på skolen,
- 6) udbudet af pædagogisk tilrettelagte frivillige aktiviteter,
- 7) elevernes placering i klasser,
- 8) skole-hjem samarbejdet, jf. stk. 4,
- 9) underretning af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen,
- 10) arbejdets fordeling mellem lærerne,
- 11) fællesarrangementer for eleverne i undervisningen og
- 12) kursus samt efter- og videreuddannelse for skolens personale.

Stk. 4. Skolebestyrelsen fastsætter retningslinier for skolens øvrige virksomhed, herunder for skolens og hjemmets samråd om det enkelte barns skole- og uddannelsesforløb og det øvrige samarbejde mellem skole og hjem.

2. Sumiiffinni ataasiakkaani aqutsineq

Kommunalbestyrelsip suliassai pisinnaatitaaffilu

Atuarfiup siulersuisui anguniakkat sinaakkutissallu kommunalbestyrelsip aalajangersagaasa iluanni sulisarpur. Kommunalbestyrelsi aningaasaliissuteqartartut sulisisutullu oqartussaavoq. Imaappoq kommunalbestyrelsi tassaavoq atuariit ataasiakkaat aningaasaliiffigineqarnissaannik aningaasaqarnikkullu sinaakkutissaannik aalajangiisussaq aamma sulisunik atorfinitsillunilu soraarsitsisartussaq. Taamaattoq kommunalbestyrelsip aalajangiussinnaavaa **atorfinitsisisinnaatitaaneq** aningaasaqarnermut ataatsimiititaliamut - kommunimi sulisoqarnermut ataatsimiititaliatut - imaluunniit atuarfeqarfinnik ingerlatsivimmu atuariualluunniit pisortaanut tunniunneqassasoq, kisiannili atuarfiup siulersuisuinuunngitsoq. Soraarsitsisinnaanermik pisinnaatitaaffik allanut tunniunneqarsinnaanngilaq.

Kommunalbestyrelsip kommunip atuarfeqarfiata aquneqarnera pillugu ileqqoreqqusaq aalajangersassavaa, atuariit siulersuisui ataasiakkaat oqaaseqaateqartissinarlugit. Aqutsinermi ileqqoreqqusaq ilaatigut makkunanga imaqartinneqassaaq:

- Atuariit siulersuisuisa katitigaanerat aamma ilinniartitsisut atuartullu ilaasortaatitassaannik qinersisarneq pillugit aalajangersakkat
- Angajoqqaat ilaasortaatitassaannik qinersinerit kipungasumik pisassanerannik aalajangersakkat
- Ataatsimoorluni siunnersuisoqatigiisusinnaasut katitigaanerat
- Kommunalbestyrelsip pisinnaatitaaffiisa atuarfiup siulersuisuinut isumagissannortitaasimasinnaasut allaaserinerat.

Ileqqoreqqusamut ilanngussami allanneqassapput kommunalbestyrelsip makkua pillugit aalajangiisimaneri:

- Atuarfiup ilusiligaanera - ilaatigut pineqarlutik atuariit amerlassusissaat atuariuillu ataasiakkaat annertussusissaat alloriarfiit, immikkut atuartitsinerup aamma immikkut perorsaanikkut ikiorsiinerit kiisalu perorsaaneq tunngavigalugu nammineq piunassutsimik sammisaqartitsisarnerup tungaasigut. Atuarfiup ilusissaa pillugu aalajangiinerit tamatigut atuarfiup pineqartup siulersuisui oqaaseqaateqarteqqaarlugit pisassapput.
- Klassinik pilersitsinerup, akunnerit atuartut atarfissaasa aamma immikkut atuartitsinerup il.il. sinaakkutissaat.
- Atuariit sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiinni qaammarsaaniarnermik peqatigiiffeqarnermillu suliaqartut, namminneq piunassutsiminnik meeq-

qanik inuusuttunillu sullissisut innuttaasullu soqutiginnittut allat suleqatigalugit kulturikkut suliniutunik ingerlatsinissaat ataqatigiisaaressaallu pillugit nalinginnaasumik malittarisassat.

- Apeqqutit allat, atuarfimmu ataasiakkaanut isumagissannortitaanngitsut, assersuutigalugu atuarfinni allani atuartitaanissamut innersuussinerit, allatsinissaq atualernissarlu, atuarfimmi nerisitsisarneq aamma kommunimi atuarfiup atuagaateqarfeqarneranik aqqissuussineq pillugit malittarisassat.

Atuarfimmi aqutsineq ingerlatsinerlu

Atuarfinni ataasiakkaani aqutsinikkut suliassat atuarfiup siulersuisuisa atuariuillu pisortaata akornanni ima agguataarsimapput, atuarfiup siulersuisui tassaallutik politikkikkut aqutsisut - imaappoq atuarfiup ingerlatsinera pillugu anguniagassaliorlutillu tunaartarisassanik aalajangersaasussat - atuariuillu pisortaa tassaalluni uluinnarni allaffissormikkut perorsaanikkullu aqutsisoq, atuariuillu siulersuisuisa tunaartarisassatut aalajangersagaat aallaavigalugit aalajangigassat ataasiakkaat tigusaasut pillugit aalajangiisartoo.

Atuarfiup siulersuisuisa suliassat pisinnaatitaaffilu

Atuarfiup siulersuisuisa suliassat meeqqat atuarfiat pillugu peqqussutip § 42-ani allassimapput.

§ 42. Atuarfiup siulersuisuisa sulinertik anguniakkat sinaakkutissallu kommunalbestyrelsimiit aalajangersarneqartut iluanni ingerlatsinera, tak. § 38, atuariuillu ingerlatsinera aamma nakkutigissallugu.

Imm. 2. Atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup atuartitsinerata allanillu suliaqarnerata anguniagassartai aalajangersassavaat.

Imm. 3. Atuarfiup siulersuisuisa ukiut atuarfiusut tamaasa, atuarfiup ukiumoortumik atuartitsinissamut pilersaarussiaa akuersissutigisassavaat, tassanilu ilaatinneqassapput makku pillugit pilersaarutit:

- 1) atuartut tiimiisa amerlassusissaat,
- 2) atuartitsissutit tiimissaasa amerlassusissaat,
- 3) atuartitsissutini ataasiakkaani pikkorissaasarneq tunngavigalugu atuartitsissutillu akimorlugit ingerlatsisarnissanik aqqissuussinerit,

Stk. 5. Skolebestyrelsen godkender inden for de økonomiske rammer, der er fastlagt for skolen, skolens budget.

Stk. 6. Skolebestyrelsen godkender undervisningsmaterialer og fastsætter ordensregler.

Stk. 7. Skolebestyrelsen godkender inden for de af kommunalbestyrelsen fastsatte retningslinier, om skolens virksomhed skal omfatte varetagelse og koordinering af kulturelle aktiviteter, jf. § 38, stk. 2, nr. 5.

Stk. 8. Skolebestyrelsen skal afgive udtalelse til kommunalbestyrelsen om ansættelse af lærere og ledere, jf. § 38, stk. 2, nr. 2.

Stk. 9. Skolebestyrelsen udarbejder forslag til kommunalbestyrelsen om skolens tillæg til læreplaner for de i § 9, stk. 1, nr. 1 - 4, nævnte fag og fagområder og om læreplaner for de i § 9, stk. 1, nr. 5, nævnte lokale valg, jf. § 38, stk. 3.

Stk. 10. Skolebestyrelsen afgiver indstilling til kommunalbestyrelsen om forsøgs- og udviklingsarbejde i det omfang, det overskrider de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat.

Stk. 11. Skolebestyrelsen kan afgive udtalelse og stille forslag til kommunalbestyrelsen om alle spørgsmål, der vedrører den pågældende skole. Skolebestyrelsen skal afgive udtalelse om alle spørgsmål, som kommunalbestyrelsen forelægger den.

Stk. 12. Skolebestyrelsen aflægger ved slutningen af hvert skoleår årsberetning til kommunalbestyrelsen om skolens virksomhed i det forløbne skoleår. I årsberetningen indgår desuden skolebestyrelsens overordnede plan for det kommende skoleårs aktiviteter.

Skolebestyrelsens tilsynsforpligtelse

(§ 42, stk. 1)

Skolebestyrelsens tilsyn med skolen omfatter hele skolens virksomhed, det vil sige alt, hvad der foregår på skolen: undervisningen, pædagogisk tilrettelagte frivillige aktiviteter, praktiske forhold osv.

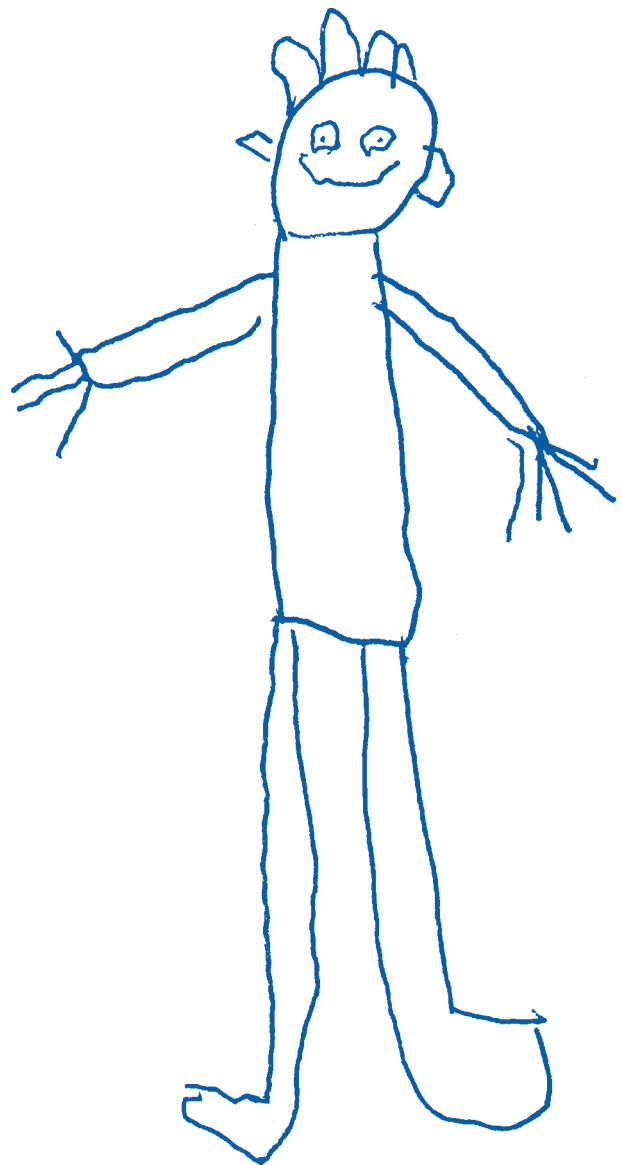
Det er ikke hensigten, at skolebestyrelsesmedlemmerne i egen person går rundt og inspicerer på skolen. Dette ville være en uoverkommelig opgave og en for alle parter utilfredsstillende fremgangsmåde. Tilsynet udøves således på skolebestyrelsesmøderne gennem drøftelser med skolens leder.

Skolebestyrelsen kan i den sammenhæng forlange at få alle de nødvendige oplysninger om skolens og elevernes

forhold, og har så mulighed for at følge, om dens mål og retningslinier bliver efterlevet i det daglige arbejde på skolen.

Skolebestyrelsen kan efter aftale med skolens leder få lejlighed til at overvære undervisningen. Men den har ikke direkte indflydelse på tilrettelæggelsen af undervisningen, lærerens metodevalg o.l. Ansvar herfor er skolelederens og den enkelte lærers.

Det forventes ikke, at skolebestyrelsen har fuldt overblik over hele skolens virksomhed, men bestemmelsen giver bestyrelsen ret til at indhente oplysninger herom fra skolens leder og til at yde medindflydelse. Det er skolelederen, der har ansvaret for det daglige tilsyn og arbejde på skolen.

- 4) sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat annertussusissaat,
- 5) atuarfimmi immikkut atuartitsineq,
- 6) perorsaaneq tunngavigalugu nammineq piumassu seq naapertorlugu sammisassatut toqqarsinnaasat annertussusissaat,
- 7) atuartut klassinut inissitsiterneqarneri,
- 8) atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat, tak. imm. 4.,
- 9) atuartup atuarnermini pissarsiai pillugit angerlarsimaffiit ilisimatinnegartarnerat,
- 10) ilinniartitsisut akornanni suliassat agguataarneqarnerat,
- 11) atuarnerup nalaani atuartunut tamanut sammisasaqartitsiniutit aamma
- 12) atuarfiup sulisuinik pikkorissaasarneq ilinniartiteqittarnerlu.

Imm. 4. Atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup ingerlatai al-lat, tassunga ilanngullugit angerlarsimaffiup atuarfiullu atuartup atuartinneqarnermini ilinniartinneqarnissaminullu tunngasutigut ingerlanera pillugu isumasioqatigiit-tarnissaannut tunngasut, kiisalu atuarfiup angerlarsimaf-fiullu suleqatigiissutissaat allat malittarisassiussavaat.

Imm. 5. Atuarfiup siulersuisuisa, aningaasatigut sinaak-kutissat atuarfimmu atuuatassatut aalajangersarneqarsi-masut iluanni, atuarfiup aningaasartuutissatut isertitas-satullu missingersersuutai akuersissutigisassavaat.

Imm. 6. Atuarfiup siulersuisuisa atuartitsinermini ator-tussat akuersissutigisassavaat, torersaarnissarlu pillugu malittarisassat aalajangersartassallugit.

Imm. 7. Tunaartarisassat kommunalbestyrelsimit aala-jangersarneqarsimasut iluanni atuarfiup siulersuisuisa akuersissutigisassavaat, kulturikkut ingerlatat ingerlan-neqarnerat ataqatigiissarnerallu atuarfiup ingerlataanut ilaatinneqassanersut, tak. § 38, imm. 2, nr. 5.

Imm. 8. Ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsitsinerit pillugit atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelsimut oqaseqaateqartassapput, tak. § 38, imm. 2, nr. 2.

Imm. 9. Atuarfinni siulersuisut atuartitsissutit atuartitsis-sutillu qanitariit § 9, imm. 1, nr. 1-imiit 4-mut taaneqar-tut pillugit, atuarfiit ilikkagassatut pilersaarussiaannut ta-piutissanik kommunalbestyrelsimut siunnersuusiussap-pup, taamatullu § 9, imm.1, nr. 5-imi taaneqartut sumiif-finni ataasiakkaani toqqagassat ilikkagassatut pilersaa-rusiorneri siunnersuusiussallugit, tak. § 38, imm. 3.

Imm. 10. Misiligaalluni inerisaanermilu suliat anguni-akkanik sinaakkutissanillu kommunalbestyrelsimit aala-jangersarneqarsimasunik qaangiisussaattillugit, atuarfiup

siulersuisui kommunalbestyrelsimut inassuteqaateqar-tassapput.

Imm. 11. Atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelsi-mut apeqqutit atuarfimmu pineqartumut tunngasut ta-maasa pillugit oqaseqaateqarsinnaallutillu siunnersuu-teqarsinnaappup. Atuarfiup siulersuisui oqaseqaateqar-tassappup, apeqqutit kommunalbestyrelsip atuarfiup si-ulersuisuinut saqqummiussai tamaasa pillugit.

Imm. 12. Ukiut atuarfiusut naammassineri tamaasa atu-arfiup siulersuisui kommunalbestyrelsimut ukiup inger-lasimaneranik nalunaarusiortassappup. Ukiumoortumik nalunaarusiami ukiup atuartitsiffiusussap tullissaani atu-arfiup siulersuisuisa pingaarnerusutigut sammisassatut pilersaarutaat aammattaq ilaatinneqartassappup.

Atuarfiup siulersuisuisa nakkutilliisussaataaernerat (§ 42, imm. 1)

Atuarfiup siulersuisuisa atuarfimmik nakkutilliinermin-ni atuarfiup ingerlatsinera tamaat nakkutigisassaraat, imaappoq atuarfimmi pisartut tamaasa: atuartitsineq, perorsaaneq tunngavigalugu nammineq piumassutsimik ingerlatsinerit, pissutsinut tigussaarnerusunut tunngasut il.il.

Siunertaanngilaq atuarfiup siulersuisuinut ilaasortat namminneerlutik atuarfimmi misissuullutik angalaartar-nissaat. Naammaginatutimik taamaaliornissaq ajornas-saaq, periusiullunilu kikkunnulluunniit naammaginar-tuulersinnaanngitsoq. Taamaallunni nakkutilliineq atu-arfiup siulersuisuisa ataatsimiinneranni pisassaaq, atu-arfiup pisortaata oqaloqatigeneratigut.

Tamatumunga atatillugu atuarfiup siulersuisuisa piumar-sarinnaavaat atuarfimmi atuartunullu tunngatillugu pissutsit tamaasa pillugit pisariaqartunik tamanik paa-sissutissinneqarnissartik, tassuunakkullu periarfissaqas-sallutik anguniagassaliamik tunaartarisassaliamillu atu-arfimmu ulluinnarni piviusunngortinneqarnerisa malin-naaviginissaannut. Atuarfiup siulersuisui atuarfiup pi-sortaa isumaqatigiissuteqarfigisinnarlugu, atuartitsine-rop malinnaaviginissaanut periarfissinneqarsinnaappup, kisiannili atuartitsinerup aqqissugaanera, ilinniartitsi-sup atuartitsinermini periusissaminik toqqaanera assi-gisaalu toqqaannartumik sunniuteqarfigisinnaanagit. Ta-matumunnga akisussaappup atuarfiup pisortaa ilinniartitsisullu ataasiakkaat.

Ilimagisaanngilaq atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup i-ngerlatsinera tamaat tamakkiisumik ilisimasaqarfigissa-gaat, kisianni aalajangersakkap siulersuisut pisinnaatip-pai atuarfiup pisortaanit paasissutissanik piniarnissaan-nut oqartussaqaataanissaannullu. Atuarfiup pisortaa tas-saavoq ulluinnarni nakkutilliinissamut atuarfimmilu su-

Fastsættelse af mål

(§ 42, stk. 2)

Inden for de mål og rammer som kommunalbestyrelsen fastsætter, skal skolebestyrelsen fastsætte mål for skolens undervisning og øvrige virksomhed. Hensigten hermed er, at skolebestyrelsen fastsætter konkrete skolemål, hvis opfyldelse det vil være forholdsvis lige til at evaluere. Skolebestyrelsens rolle i målstyringsprocessen er at skabe retning og rammer for det konkrete planlægningsarbejde, som bliver udført af skolens ledelse og medarbejdere. Det betyder i praksis, at de målsætninger, der fastlægges af skolebestyrelsen, udformes som en overordnet retningsgivende ramme, som ledelse og medarbejdere kan udfylde med konkrete handlingsplaner for kvalitetsudvikling af undervisningen, for samarbejde indadtil og udadtil i skolen og for kompetenceudviklingen hos lærere og øvrige ansatte.

Fastsættelse af mål er skolebestyrelsens vigtigste styringsredskab. Skolebestyrelsen har igennem målsætningen gode muligheder for at fremme netop de værdier og mærkesager, den anser for væsentlige, og hermed udstikke den kurs, som den ønsker, at skolen skal følge. Se i øvrigt afsnit 3 om målsætning, handlingsplaner og ressourcer.

Godkendelse af skolens plan for undervisningen for hvert skoleår

(§ 42, stk.3)

Formålet med, at skolebestyrelsen godkender skolens plan for undervisningen for det enkelte skoleår, er at sikre, at planen er i overensstemmelse med skolens målsætning og indsatsområder og med skolebestyrelsens generelle retningslinier i øvrigt. Skolebestyrelsen har ikke kompetence til at træffe beslutninger i forbindelse med sager, der vedrører enkelte elever og lærere; dette er skolelederens kompetence, jf. folkeskoleforordningens § 43, stk. 2. Eksempelvis kan skolebestyrelsen således ikke afgøre, i hvilken klasse den enkelte elev skal gå (nr. 7), hvilke lærere der skal tage sig af hvilke klasser og fag (nr. 10), og hvem der skal på kursus (nr. 12).

Bestemmelsen indebærer en forenkling af skolebestyrelsens opgaver, således at den ikke behøver at gå igennem den ofte tidskrævende proces det er at formulere retningslinier (tidligere principper) på alle områder - dette gælder ikke mindst med hensyn til undervisningens organisering (elevernes og fagenes timetal og undervisningens organisering i fagdelte og tværfaglige forløb mv.).

Dette betyder dog ikke, at der er noget til hinder for, at skolebestyrelsen opstiller retningslinier på de pågældende områder. Men det åbner op for muligheden af, at

den i stedet for med udgangspunkt i status for skolens virksomhed tager direkte udgangspunkt i de målsætninger, den har opstillet for udvalgte områder, og herudover udtrykker nogle uformelle ønsker og giver anvisninger til skolelederen i forbindelse med dennes udarbejdelse af forslag til skolens plan for undervisningen. Udgangspunktet for skolebestyrelsens godkendelse af skolens plan for undervisningen er således i første omgang bestyrelsens målsætning og afgrænsning af indsatsområder, dernæst eventuelle retningslinier og endelig de ønsker og anvisninger, som den i øvrigt har bedt skolelederen tage højde for i planlægningen.

For alle områder gælder det selvfølgelig, at planen skal være i overensstemmelse med de relevante centralt fastsatte bestemmelser og den kommunale styrelsesvedtægt, men her er det primært skolens leder, der er den ansvarlige.

Elevernes timetal, fagenes timetal og undervisningens organisering i fagdelte kursusforløb og tværfaglige forløb.

Elevernes og fagenes timetal og undervisningens fagdelte og tværfaglige organisering udgør et samlet hele. Elevernes timetal drejer sig fortrinsvis om, hvor mange årlige undervisningstimer eleverne skal have på hvert enkelt klassetrin. Fagenes timetal drejer sig om, hvor mange af disse timer der som udgangspunkt tildeles til de enkelte fag og fagområder. Og organiseringen i fagdelte og tværfaglige forløb drejer sig om, hvorledes undervisningstiden udnyttes mest effektivt i en vekselvirkning mellem bredt anlagte tværfaglige forløb og koncentrerede, mere snævert fagligt baserede kursusforløb.

Det er her vigtigt at være opmærksom på, at folkeskoleforordningen lægger op til en fleksibel planlægning af skoleåret, hvor udgangspunktet er opfyldelse af læringsmålene og ikke en fast, forud bestemt tildeling af timer til de enkelte fag. Dette betyder, at de enkelte lærerteams har behov for vide rammer omkring, hvordan deres pulje af undervisningstimer kan anvendes.

Det er derfor mest hensigtsmæssigt, at skolebestyrelsen, på baggrund af skolelederens redegørelse herfor, baserer sin godkendelse af timetal og undervisningens organisering på en generel vurdering af om planen stemmer overens med eventuelle målsætninger og/eller særlige ønsker på specifikke områder. Som nævnt ovenfor vil der normalt ikke være behov for at fastsætte nærmere retningslinier for området.

liat ingerlannerannut akisussaasoq.

Anguniagassanik aalajangersaaneq (§ 42, imm. 2)

Anguniagassat sinaakkutissallu kommunalbestyrelsip aalajangingaasa iluini, atuarfiup siulersuisui atuarfiup atuartitsinerani allatigullu ingerlatsinerani anguniagassat aalajangersassavaat. Tamatumani siunertaavoq atuarfiup siulersuisuisa ersarissunik atuarfimmi anguniagassaliornissaat, piviusunnngortinneri nalileruminartunngorlugit. Anguniagassat atorlugit aqutsinermi atuarfiup siulersuisuisa isumagisassaraat, atuarfiup pisortaasa sulisuisalu tigussaasumik pilersaaruserlutik suliaqarnerisa sammivissinneqarlutillu sinaakkuserneqarnissaat. Tamatuma ulluinnarni nassatarissavaa, atuarfiup siulersuisuisa anguniagassaliaat, pingaarnerusutigut sinaakkutissat, suup tungaanut ingerlanissamik tikkuussisut ilusilerneqassasut, sinaakkutissallu taakkua atuarfiup pisortaannit sulisuinillu atuartitsinerup pitsaassusaata inerisarnerani, atuarfiup iluani avammullu suleqatigiinnermi aamma ilinniartitsisut sulisullu allat piukkunnarsartuarneranni iliuusissat ersarissumik pilersaarusernerisigut immersorneqassapput.

Anguniagassaliorneq atuarfiup siulersuisuisa aqutsinerminni sakkussaraat pingaarneq. Atuarfiup siulersuisuisa anguniagassaliorneq aqqutigalugu, pingaartitamik aallukkusutamillu siuarsarnissaat periarfissarissaarfigaat, taamaaliormikkullu atuarfiup siunnerfissaatut kissaatigisatik aalajangersarsinnaallugit. Aamma takukkit anguniagassaliorneq, iliuusissat pilersaarusernerat nukissarisallu pillugit immikkoortoq 3.

Ukiut atuarfiusut tamaasa atuarfiup atuartitsinissamik pilersaarutaata akuerinera (§ 42, imm. 3)

Atuarfiup atuartitsinissamik pilersaarusaata siulersuisuinit ukiut tamaasa akuerineqartarnissaanut siunertaavoq, qularnaarumaneqarmat pilersaarutit ilumut atuarfiup anguniagaanut suliniuteqarfiginiaaganullu kiisalu siulersuisut nalinginnaasumik tunaartarisassaliaannut allanut naapertuuttuunersut. Atuarfiup siulersuisuisa atuartut ilinniartitsisullu ataasiakkaat pillugit aalajangiinissaq pisinnaatitaaffinngilaat; tamanna atuarfiup pisortaata pisussaaffigaa, tak. Atuarfik pillugu peqqussummi § 43, imm. 2. Assersuutigalugu atuarfiup siulersuisuisa aalajangersinnaanngilaat atuartut ataasiakkaat klassimi sorlermi atuassanersut (nr. 7), ilinniartitsisut kikkut klassini faginilu sorlerna atuartitsissanersut (nr. 10) aamma ilinniartitsisut kikkut pikkorissassanersut (nr. 12).

Aalajangersakkap nassatarivaa atuarfiup siulersuisuisa suliaassaasa pisariillisarneqarnerat, taamaalillunilu siulersuisut sunut tamanut tunaartarisassaliorneq (siusinnerusukkut tunngaviusumik periusissiornermik taaneqartartoq) piffissaajarnartartoq aqusaartariaaruppaat - tamanna annermik atuartitsinerup aqqissugaaneranut tunngavoq (atuartut fagillu tiimissaasa amerlassusaat aamma atuartitsinerup atuartitsissutinut atuartitsissutinullu qanitariissunut aqqissuussaanaera il.il.).

Imaanngikkaluarpoq atuarfiup siulersuisui pineqartut pillugit tunaartarisassaliortariaarutissasut, kisianni tunaartarisassaliormermit paarlaallugu - pineqartutigut atuarfiup ingerlatsinerata killiffianik nalunaarsuineq tunngavigalugu - siulersuisut periarfissinneqarput immikkoortut immikkut toqqakkat iluanni anguniagassaliarisimasamik toqqaannartumik aallaaviginissaannut, saniatigullu kissaatigisamik oqariartuutiginissaannut kiisalu atuarfiup pisortaata tungaanut atuarfiup atuartitsinerata pilersaarutissaanik siunnersuuserneranut tunngatillugu innersuussuteqarsinnaanissaminnut.

Atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup atuartitsinissamik pilersaarutaanik akuersinissaannut siulliutillugu aallaaviusussat taamaalilluni tassaalerput siulersuisut anguniagassaliaat suliniuteqarfissatullu killiliussimasaat, tulluullugulu tunaartarisassaliaajunnartut kiisalu kissaatigisat inassuteqaatillu atuarfiup pisortaata pilersaarusernerani ilannguteqquneqarsimasut.

Tamanut soorunami atuuppoq, pilersaarutip qitiusumiit aalajangersakkat kommunimilu aqutsinermit ileqqoreq-qusaq maleruartaariaqarmagit, tamatumali eqquutinnissaanut atuarfiup pisortaa pingaarnerusutigut akisussaavoq.

Atuartut fagillu tiimiisa amerlassusaat atuartitsinerullu fagikkaarlugu pikkorissarnernut faginillu akimuilluni ingerlatsinernut aqqissugaanissaa.

Atuartut fagillu tiimissaat aamma atuartitsinerup faginit ataasiakkaanut faginillu akimuilluni aqqissuunnerat ataatsimut isigisassaapput. Atuartut tiimissaat tassaanerupput klassini ukioqatigiiaani ataasiakkaani atuartut ukiumut katillugit tiimit atuartitaaffissaat. Fagit tiimissaat tassaapput, tiimit siuliani pineqartut qassit faginit ataasiakkaanut faginullu qanitariissunut immikkoortinneqassanersut. Tiimillu faginit ataasiakkaanut agguataarlugit faginilluunniit akimuilluni aqqissuunnissaanni pineqarpoq, qanoq iliorluni piffissaq atuartitsiffiusoq atorluarneqarnerpaassanersoq, ingerlatsinernik faginik akimuiffiusunik fagillu ataasiakkaarlugit atuartitsinermik paarlakaassinikkut.

Uani pingaaruteqarpoq maluginiassallugu, atuarfik pillugu peqqussummi ukiup atuarfiusup eqaatsumik pilersaarusernerissa anguniagassatut takorlorneqarmat, ilikagassatut anguniagassat piviusunnngortinneqarnissaat aallaaviulluni - faginit ataasiakkaanut siumoortumik aalajangersimasunik tiimiliinissaq aallaaviunani. Ta-

Udbudet i de lokale valg.

Skolebestyrelsen har gennem sit arbejde med læreplanen gjort gældende, hvilke discipliner og fagområder de mener, eleverne skal beskæftige sig med på de tre trin. Desuden kan den have fastsat målsætninger og/eller retningslinier for området. Det er dette skolebestyrelsen skal være opmærksom på, når den godkender skolens plan for undervisningen i forhold til udbudet i de lokale valg.

Specialundervisningen på skolen.

Skolebestyrelsen kan opstille mål og/eller retningslinier for organiseringen af specialundervisningen på skolen. Men som hovedregel er det det mest hensigtsmæssige at overlade området til skolens leder og lærere. Skolebestyrelsen har ikke indflydelse på organiseringen af specialundervisning for elever, der af kommunalbestyrelsen henvises til undervisning på andre skoler i eller uden for kommunen.

Udbudet af pædagogisk tilrettelagte frivillige aktiviteter.

Såfremt skolebestyrelsen er fremkommet med konkrete ønsker eller har fastsat mål eller retningslinier på området, er det disse, der skal sikres tilgodeset. På dette område bør der i øvrigt tages særligt hensyn til ønsker og eventuelle udtalelser fra elevrådet/eleverne.

Elevernes placering i klasser.

Elevernes placering i klasser drejer sig eksempelvis om, hvorvidt børn fra samme boområder skal i samme klasse, klassernes størrelse eller antallet af drenge og piger i de enkelte klasser. Det er ønsker eller eventuelle retningslinier for disse overordnede forhold, som skolebestyrelsen skal sikre sig er tilgodeset. Skolebestyrelsen kan under ingen omstændigheder bestemme den enkelte elevs placering, da dette er skolelederens afgørelse.

Skole-hjemsamarbejdet.

Her ikke blot kan, men skal, skolebestyrelsen principielt fastsætte retningslinier. Disse skal være fulgt i skolens plan for undervisningen (se også folkeskoleforordningens § 42, stk. 4).

Underretning af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen.

Det vil være naturligt, at skolebestyrelsen i forbindelse med sin fastsættelse af retningslinier for skolens og hjemmets samråd om det enkelte barns skole- og uddannelsesforløb også fastsætter retningslinier for hjemmenes underretning om elevernes udbytte af undervisningen, da disse to punkter hænger tæt sammen. Retningslinierne på dette område skal naturligvis være i overensstemmelse med centralt fastsatte bestemmelser herom (evaluering/bekendtgørelsen), og bør udarbejdes i tæt sam-

arbejde med pædagogisk råd. Disse retningslinier skal afspejles i skolens plan for undervisningen (se også folkeskoleforordningens § 42, stk. 4 og kommentarerne hertil nedenfor).

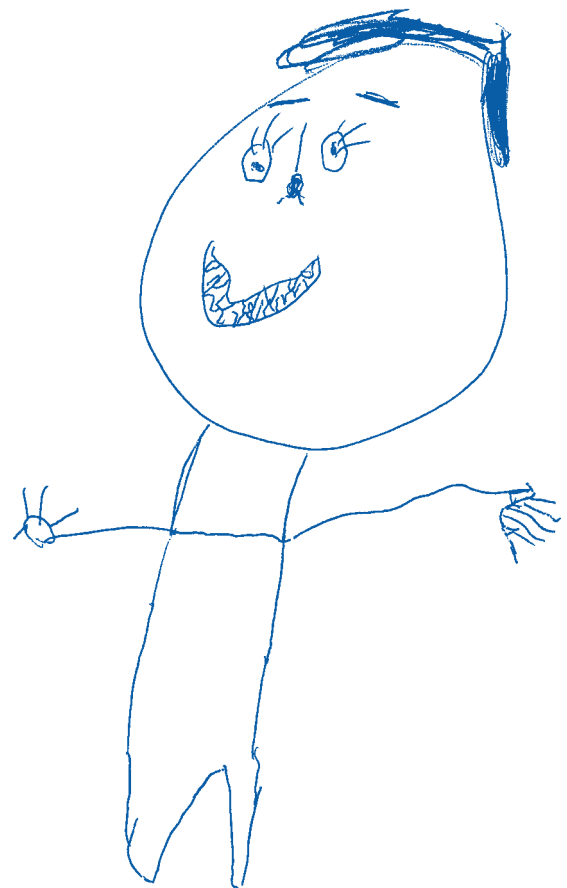
Arbejdets fordeling mellem lærerne.

Her kan skolebestyrelsen eksempelvis have fastsat overordnede retningslinier for sammensætningen af lærerteams omkring det enkelte trin og den enkelte klasse med hensyn til lærernes faglige kvalifikationer, antallet af lærere, kønsfordelingen og med hensyn til, i hvilken udstrækning lærerne skal tilknyttes det enkelte trin.

Disse retningslinier skal så vidt muligt tilgodeses i skolens plan for undervisningen. Skolebestyrelsen kan således udarbejde generelle retningslinier for arbejdets fordeling mellem lærerne, men den har ikke indflydelse på den enkelte lærers placering eller undervisnings- og arbejdsområde. Dette er skolelederens afgørelse.

Fællesarrangementer for eleverne i undervisningen.

Dette område vil typisk handle om idrætsdage, juleafslutningen, fastelavnsfest m.v. Også her kan skolebestyrelsen have fastsat retningslinier, eksempelvis for, hvor meget af undervisningstiden der kan anvendes hertil. Disse retningslinier skal afspejles i skolens plan for undervisningen.

matuma nassatarissavaa, ilinniartitsisoqatigiit ataasiakkaat pisariaqartissammassuk, atuartitsinermut tiimissat qanoq atornissaannut atituunik sinaakkutissaqartitaanissartik.

Taamaammat siunertamat naapertuunnerpaassaaq, atuarkiup siulersuisuisa - atuarkiup pisortaata nassuiaatai aallaavigalugit - tiimissat amerlassusissaannik atuartitsinerullu aqqissuunnissaanik akuersissuteqarnerminnut tunngavigippassuk, pilersaarutip anguniagassaajunnartunut aamma/imaluunniit immikkut kissaatigisanut naapertuuttuuneranik naliliineq.

Sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassanik neqeroorutit.

Ilikkagassatut pilersaarutit suliarinerat aqutugalugu atuarkiup siulersuisuisa ersersissavaat, sammisassat aamma fagit qanitariissut suut, atuartut alloriarfinni ataasiakkaani sammisassaattut kissaatigineritik. Aammattaaq pineqartumi anguniagassaliorsimasinnaapput aamma/imaluunniit tunaartarisassaliorlutik. Tamakkuuppullu atuarkiup siulersuisuisa maluginiagassarisaat, sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat suunissaannut naleqqiullugu atuarkiup atuartitsinermut pilersaarutaanik akuersilernerminni.

Atuarfimmi immikkut atuartitsineq.

Atuarfiup siulersuisui atuarfimmi immikkut atuartitsineq pillugu anguniagassaliorsinnaapput aamma/imaluunniit tunaartarisassaliorsinnaallutik. Kisianni aallaavigisassatut inassutigineqassaaq tamanna atuarkiup pisortaanut ilinniartitsisui nullu isumagisassanngortinneqassasoq. Atuarfiup siulersuisuisa atuartut kommunalbestyrelsimit atuarfinni allani kommunigisalluunniit avataani immikkut atuartitassatut innersuunneqartut oqartussaaffiginngilaat.

Perorsaaneq tunngavigalugu nammineq piumassuseq naapertorlugu sammisassatut toqqarsinnaasat annertussusissaat.

Tamatumunnga tunngatillugu atuarkiup siulersuisui erseqqissunik kissaateqarsimappata anguniagassaliorlutilluunniit kissaataat anguniagassaliaallu ilaatinneqassapput. Tamatumanerpiaq aammattaaq atuartut siunnersuisoqatigiivisa/atuartut kissaataat oqaaseqaatigiunnaqallu immikkut qissimigaartariaqarput.

Atuartut klassinut inissitsiterneqarneri.

Atuartunut klassinut inissitsiterneqarnerini assersuutigalugu pineqarsinnaapput meeqqat eqqaamiorit klassimi ataatsimiissanersut, klassit angissusissaat imaluunniit klassini ataasiakkaani nukappiaqqat nivarsiaqqallu agguataarneri. Pissutsit pingaarnerusut tamaku pillugit kissaatigisat tunaartarisassaajunnartullu malinneqarnerat atuarkiup siulersuisuisa qularnaarniagassaraat. Atuarfiup siulersuisuisa qanorluunniit pisoqara-

luarpat atuartut ataasiakkaat klassimut sumut inissinnissaat aalajangersinnaanngilaat, tamanna atuarkiup pisortaata aalajangigassarimmagu.

Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat.

Tamatumani atuarkiup siulersuisui tunngaviatigut aalajangersaasinnaaginnaratik tunaartarisassanik aalajangersaasussaapput. Aalajangersagaallu atuarkiup atuartitsineq pillugu pilersaarutaani malinneqassapput (aammattaaq takuuk atuarkiup pillugu peqqussummi § 42, imm. 4).

Atuartup atuarnermini pissarsiai pillugit angerlarsimaffiit ilisimatinneqartarnerat.

Pissusissamisusassaaq atuarkiup siulersuisuisa, atuarkiup angerlarsimaffiullu atuartut ataasiakkaat atuarnerat ilinniarnissaallu pillugit isumasioqatigiittarnissaat pillugu tunaartarisassaliornerminni, aammattaaq atuartut atuarnerminni pissarsiaat pillugit angerlarsimaffiit ilisimatinneqartarnerat pillugu tunaartarisassaliorsimanissaat - taakkua imminnut ataqatigiilluinnarmata. Immikkootumut tassunga tunngatillugu tunaartarisassat soorunami qitiusumit aalajangersakkanut naapertuutissapput (naliliisarneq pillugu nalunaarut), perorsaanerlu pillugu siunnersuisoqatigiit qanimut suleqatigalugit suliarisariaqarlutik. Tunaartarisassat taakkua atuarkiup atuartitsineq pillugu pilersaarutaani ersissapput (aamma takuuk atuarkiup pillugu peqqussummi § 42, imm. 4 taanalu pillugu oqaaseqaatit ataaniittut).

Ilinniartitsisut akornanni suliasat agguataarneqarnerat.

Tassani atuarkiup siulersuisuisa assersuutigalugu pingaarnerusutigut tunaartarisassaliorsinnaavaat, alloriarfinni ataasiakkaani klassinilu ataasiakkaani ilinniartitsisut suleqatigiit qanoq katitigaanissaat - ilinniartitsisut fagitigut pisinnaasaannut, amerlassusissaannut, arnat angutillu agguataarnissaannut aamma ilinniartitsisut alloriarfimmi ataatsimiiginnarnissaannut tunngasutigut.

Tunaartarisassat tamakkuva sapinngisaaq naapertorlugu atuarkiup atuartitsineq pillugu pilersaarutaanut ilaatinneqassapput. Taamaalillutik atuarkiup siulersuisui ilinniartitsisut akornanni suliasat agguataarnissaat pillugu nalinginnaasunik tunaartarisassaliorsinnaapput, kisiannili ilinniartitsisut ataasiakkaat inissinnissaat imaluunniit atuartitsinissaat sulinissaallu oqartussaaffiginagit. Tamanna atuarkiup pisortaata aalajangigassaraa.

Atuarnerup nalaani atuartunut tamanut sammisassaqartitsiniutit.

Tassunga tunngatillugu nalinginnaanerumik sammineqartussat tassaassapput assersuutigalugu ullut timer-sorfiit, juullimut naggataarneq, anaalerineq il.il. Tamatumani assaaq atuarkiup siulersuisuisa piffissap atuartit-

Kursus samt efter- og videreuddannelse for skolens personale.

I forbindelse med valg af indsatsområder vil skolebestyrelsen i mange tilfælde have fastsat mål og retningslinier inden for dette område. Disse skal afspejles i skolens plan for undervisningen. Også her er mål og retningslinier rettet mod skolens personale generelt. Skolebestyrelsen har ikke indflydelse på den enkelte lærers kurser eller videreuddannelse. Indstillingsretten ligger hos skolelederen og kommunalbestyrelsen har i princippet den endelige afgørelse, da området er omfattet af arbejdsgiverkompetencen.

Fastsættelse af retningslinier

(§ 42, stk. 4)

Fastsættelse af retningslinier er et vigtigt praktisk redskab for skolebestyrelsen. Skolebestyrelsen kan fastsætte retningslinier som praktiske anvisninger i forlængelse af eventuelle målsætninger og indsatsområder eller den kan fastsætte retningslinier for at stramme op omkring praksis på udvalgte områder. Retningslinier betyder i denne sammenhæng nogle generelle handlingsanvisninger - eksempelvis anvisninger på, som minimum hvor ofte og som hovedregel hvordan der skal holdes samråd med hjemmet om den enkelte elevs skole- og uddannelsesforløb. Retningslinier skal

- være i overensstemmelse med de målsætninger, skolebestyrelsen har fastsat på udvalgte områder,
- være så præcist formuleret, at skolen kan lægge en konkret praksis,
- være så rummelige, at det giver skolens leder og lærere handlerum og valgmuligheder i udførelsen af opgaverne, og
- hænge sammen med eventuelle andre retningslinier.

Det er skolelederen, der udarbejder forslag til retningslinierne på baggrund af skolebestyrelsens anvisninger og de udtalelser, skolebestyrelsen har indhentet fra pædagogisk råd, elevrådet og forældrekræden.

Eksempelvis kan en skolebestyrelse fastlægge følgende retningslinier for "skolens og hjemmets samråd om det enkelte barns skole- og uddannelsesforløb".

Retningslinier for skolens og hjemmets samråd:

- *Der skal sikres en løbende, direkte kontakt mellem skole og hjem, da dette har stor betydning for den enkelte elevs udbytte af skolegangen, såvel fagligt som socialt.*
- *Der skal derfor, ud over de to årlige obligatoriske skole-hjem samtaler, afholdes møde med eleven og dennes forældre mindst en gang årligt og i øvrigt, når elevens lærere vurderer, at der er behov for det, eller når eleven selv eller dennes forældre ønsker det.*
- *Samarbejdet skal opleves som ligeværdigt og lige forpligtende for elever, lærere og forældre, hvorfor det skal sikres, at både eleven og forældrene og skolen forud for mødet har tilkendegivet deres ønsker til mødets indhold og form.*

Ud over de områder, der er nævnt i forordningens § 42, stk. 4, kan skolebestyrelsen fastsætte retningslinier for alle andre sider af skolens aktiviteter, såvel om pædagogiske forhold som om de økonomiske, administrative og tekniske forhold.

siviusup ilaa qanoq annertutigisoq siunertanut tamak-kununga atorreqassanersoq tunaartarisassaliuussinnaavaat. Tunaartarisassat taakku atuarfiup atuartitsineq pillugu pilersaarusiaani ersissapput.

Atuarfiup sulisuinik pikkorissaasarneq ilinniartitseqqittarnerlu.

Suliniuteqarfissanik toqqaanermut atatillugu atuarfiup siulersuisui arlalitsigut pineqartumut tunngasutigut anguniagassaliorlutillu tunaartarisassaliorimasassapput. Tamakkua atuarfiup atuartitsineq pillugu pilersaarutaasigut ersersinneqassapput. Tassanissaaq anguniagassaq tunaartarisassallu atuarfimmil sulisunut nalinginnaasumik tunngasuussapput. Atuarfiup siulersuisuisa ilinniartitsisut ataasiakkaat pikkorissarnissaat ilinniagaqaqqinnissaallu oqartussaaffingngilaat. Inassuteqarsinnaatitaneq atuarfiup pisortaaniippoq, tunngaviatigullu kommunalbestyrelsi inaarutaasumik aalajangiisussaatitaalluni, pineqartoq sulisitsisutut oqartussaaffimmut ilaammat.

Tunaartarisassanik aalajangersaaneq (§ 42, imm. 4)

Tunaartarisassanik aalajangersaaneq atuarfiup siulersuisuisa sakkussaraat pingaarutilik. Atuarfiup siulersuisuisa tunaartarisassatut aalajangersagaat tassaasinnaapput anguniagassaliaajunnartut suliniuteqarfissallu nangissutaattut qanoq iliornissamik innersuussutit imaluunniit tassaasinnaallutik immikkut toqqakkat iluini ul-

luinnarni ingerlatseriaatsinik sukateriniarluni tunaartarisassaliat. Tamatumunnga atatillugu tunaartarisassat tassaapput iliuusissatut innersuussutit nalinginnaasut - assersuutigalugu innersuussutaasinnaapput minnerpaamik qanoq akulikitsigisumik, pingaarnerusutigullu qanoq iliorluni, angerlarsimaffiit isumasioqatigineqartasanersut - atuartut ataasiakkaat atuarnerisa ilinniarnissaasalu ingerlanissaat pillugu. Tunaartarisassat

- atuarfiup siulersuisuisa immikkoortunut aalajangersimasunut tunngatillugu anguniagassatut aalajangersagaanut naapertuutissapput,
- ima erseqqitsigisumik oqaasertalerneqassapput, atuarfik suleriaasissaminik erseqqissumik aalajangersaasinnaalluni,
- ima initutigissapput, atuarfiup pisortaa iliuuseqarnissaminut periarfissaqartinneqarluni suliasallu suliarineranni assigiinngitsunik qinigassaqaarsinnaassalluni,
- tunaartarisassatut aalajangersakkat allat ataqatigisavaat.

Atuarfiup pisortaata tunaartarisassat siunnersuusiussavai, atuarfiup siulersuisuisa innersuussutaat aamma perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiinnik, atuartut siunnersuisoqatigiivinik angajoqqaanillu atuarfiup siulersuisuisa oqaaseqaateqartitsisimani tunuliaqutaralugit. Assersuutigalugu atuarfiup siulersuisui „atuartut ataasiakkaat atuarnerat ilinniagaqaqarnissaasalu ingerlanissaanut tunngasunik atuarfiup angerlarsimaffiullu isumasioqatigiittarnissaat pillugu” tunaartarisassaliorinnaapput.

Atuarfiup angerlarsimaffiullu isumasioqatigiittarnissaannut tunaartarisassat:

- *Atuarfiup angerlarsimaffiullu ingerlaavartumik toqqaannartumillu attaveqatigiittarnissaat qularnaarneqassaaq, tamanna atuartut ataasiakkaat atuarnerminnik pissarsiaqarnissaannut pingaaruteqaqimmat, atuartitsissutitut inooqatigiinnermullu tunngatillugu.*
- *Taamaammatt ukiumut marloriarluni angerlarsimaffiup atuarfiullu pinngitsooratik oqaloqatigiittarnissaasa saniatigut minnerpaamik ataasiarluni atuartumik angajoqqaavinillu ataatsimeeqateqartartassaaq aamma atuartup ilinniartitsisuisa pisariaqarsorigaangassuk imaluunniit atuartup nammineq angajoqqaavisaluunniit tamanna kissaatigippassuk.*
- *Ataatsimiinneq atuartumit, ilinniartitsisunit angajoqqaanillu naligiiffiusutut assigiimmillu pisussaaf-filiisutut misigineqassaaq, taamaammallu qularnaarneqassaaq, atuartup, angajoqqaavisa ilinniartitsisullu imarititassatut iluserititassatullu kissaatigisamiinnik ataatsimiinneq sioqqullugu saqqummiinissaat.*

Peqqussummi § 42, imm. 4-mi eqqaaneqartut saniatigut atuarfiup siulersuisui atuarfiup ingerlassai sulluunniit - perorsaanermt, aningaasaqarnermt, allaffissornermt teknikkimullu tunngasut - pillugit, tunaartarisassanik aalajangersaasinnaapput.

Godkendelse af budgettet

(§ 42, stk. 5)

Skolebestyrelsen godkender skolens budget inden for de økonomiske rammer, kommunalbestyrelsen har fastlagt for skolen. Skolebestyrelsen har ikke direkte indflydelse på størrelsen af den bevilling, der gives til skolen, men det er en klar forudsætning for denne bestemmelse, at kommunalbestyrelsen skal fremme den økonomiske og pædagogiske selvforvaltning ved at lade den enkelte skole selv disponere over et rammebeløb.

Skolelederen har ansvaret for, at der udarbejdes et budgetforslag, og at dette udarbejdes på baggrund af skolebestyrelsens mål, retningslinier og udmeldinger. I den forbindelse bør skolebestyrelsen også sikre sig, at pædagogisk råd og elevrådet har haft lejlighed til at fremkomme med ønsker og anbefalinger. Såfremt skolebestyrelsen ikke kan godkende skolelederens forslag, kan den bede skolelederen om at foretage ændringer i forslaget, før den endelige godkendelse, og den kan selv foretage omplaceringer inden for bevillingsrammen.

Skolebestyrelsen og ressourcerne uddybes på side 32.

Godkendelse af undervisningsmaterialer

(§ 42, stk. 6)

Skolebestyrelsen godkender de undervisningsmaterialer, der anvendes på skolen. Ved undervisningsmaterialer forstås principielt alle bøger, pjecer, bånd, film, videoer og computerprogrammer mv., der anvendes i undervisningen. Desuden godkender skolebestyrelsen de materialer, der må være på skolebiblioteket.

Her er således tale om et område, hvor skolebestyrelsen træffer konkrete afgørelser. Men i praksis vil det være en næsten uoverkommelig opgave for skolebestyrelsen at skulle gennemse og vurdere alle undervisningsmaterialer og tage afgørelse om, hvorvidt de kan benyttes i undervisningen.

Skolebestyrelsen kan derfor beslutte kun selv at tage stilling til visse undervisningsmaterialer. Det kan være bestemte typer af undervisningsmaterialer - f.eks. større lærebogssystemer eller undervisningsmaterialer inden for bestemte fag og fagområder - f.eks. grønlandsk, religion/filosofi og personlig udvikling. De øvrige undervisningsmaterialer kan det så overlades til skolelederen og lærerne at træffe afgørelse om, eventuelt på grundlag af fastsatte retningslinier.

Fastsættelse af ordensregler

(§ 42, stk. 6)

At fastsætte ordensregler er en opgave som skolebesty-

relserne skal udføre.

Landsstyret fastsætter de overordnede regler for foranstaltninger til sikring af undervisningens gennemførelse og skolens tilsyn med eleverne i skoletiden, og kommunalbestyrelsen kan fastsætte nogle rammer for ordensregler på kommunens skoler. Herudover findes der ingen overordnede retningslinier for ordensreglernes form og indhold.

Ordensreglerne tager udgangspunkt i forholdene på den enkelte skole og kan bl.a. omfatte retningslinier for elevernes adfærd, retningslinier for, hvornår og hvordan eleverne kan forlade skolen, og regler om, hvornår eleverne må opholde sig indendørs.

Det er i øvrigt hensigten, at eleverne, som en del af undervisningen i fagområdet Personlig udvikling, skal vedtage egne regler for samarbejde og samvær i skolen. Derfor bør skolebestyrelsens ordensregler være så åbne, at de giver mulighed herfor.

Godkendelse af kulturelle aktiviteter

(§ 42, stk. 7)

Skolebestyrelsen godkender, om skolens virksomhed skal omfatte varetagelse og koordinering af kulturelle aktiviteter, inden for de af kommunalbestyrelsen fastsatte retningslinier.

Skolebestyrelsen kan således beslutte, om skolen skal indgå i et særligt samarbejde med lokalsamfundet og det lokale foreningsliv, det frivillige børne- og ungdomsarbejde o.l. om kulturelle aktiviteter.

Såfremt et sådant samarbejde etableres, skal det ske inden for de retningslinier, som kommunalbestyrelsen har

Aningaasartuutissat isertitassatullu missingersersuutit akuerinerat

(§ 42, imm. 5)

Atuarfiup siulersuisuisa, aningaasatigut sinaakkutissat atuarfimmu atuuutissatut kommunalbestyrelsimit aalajangersarneqarsimasut iluanni, atuarfiup aningaasartuutissatut isertitassatullu missingersersuutit akuersissutigisassavaat. Atuarfiup siulersuisui atuarfimmu aningaasaliissutaasussat annertussusaannut toqqaannartumik sunniuteqarsinnaanngillat, kisianni aalajangersagaq taanna piviusunnugussapat, kommunalbestyrelsip aningaasaqarnikkut perorsaaneremullu tunngasutigut immi-nut aqutarineq siuarsartariaqarparaa, atuarfiit ataasiakkaat aningaasanut sinaakkusiussanut namminneq oqartusaasinnerisigut.

Atuarfiup pisortaata aningaasartuutissatut isertitassatullu missingersersuutissatut siunnersuummik sananissaq akisussaaffigaa, aamma akisussaaffigaa taassuma suliarineqarnissaa atuarfiup siulersuisuisa anguniagaat, tunaartarisaat nalunaarutigisimasaallu tunuliaqutaralugit. Tassungaa atatillugu atuarfiup siulersuisuisa aammattaq qularnaartariaqarparaa, perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit atuartullu siunnersuisoqatigiivisa kissaatiminnik inassutiminnillu saqqummiinissamut periarfissaqarsimanissaa. Atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup pisortaata siunnersuutaa akuersinnaanngikkunikku siunnersuummi allanngueqqullugu qinnuigisinnaavaat – inaarutaa-sumik akuersisoqannginnerani, namminneerlutillu aningaasaliinermi sinaakkutaasut iluanni nuussisnaallu-tik.

Atuarfiup siulersuisui kiisalu nukissat sillimmatigisat itisileriffigineqassapput qup. 33-imi.

Atuartitsinermi atugassat akuersissutiginerat

(§ 42, imm. 6)

Atuarfiup siulersuisuisa atuarfimmu atuartitsinermi atugassat akuersissutigisarparaa. Atuartitsinermi atugassat tunngaviatigut tassaapput atuakkaat, atuagaaqqat, båndit, filmit, videot il.il., atuartitsinermi atorneqartartut suulluunniit. Aammattaq atuarfiup siulersuisuisa atortus-sat atuarfimmu atuakkanik atorniartarfimmiittussat akuerissavaat.

Matumani pineqartoq tassaavoq atuarfiup siulersuisuisa erseqqissumik aalajangiiffigisassaa. Kisianni ulluinnar-ni atuarfiup siulersuisuinut suliassaq annertussaqaq atuartitsinermi atugassat tamarluinnaasa misissorneqas-sappata, atuartitsinermilu atorneqarsinnaanersut aalajangiiffigalugit. Taamaammatt atuarfiup siulersuisuisa aalajangiussinnaavaat namminneerlutik atuartitsinermi atugassat ilaannaat isummerfigisarumallugit. Taakkua

tassaasinnaapput atuartitsinermi atugassat aalajanger-simasut - soorlu ilinniasiat nangeqattaartut annerusut - imaluunniit atuartitsissutini aalajangersimasuni atugas-sat - soorlu kalaallisut atuartitsinermi imaluunniit kri-stumiuussuseq/isumalioqqissaarneq inuttullu inerikkiar-tornermi atugassat. Taavalu atuartitsinermi atugassat sin-nerisa aalajangiiviginissaa atuarfiup pisortaanut ilin-niartitsisunullu isumagisassannortissinnaavaat - tunaar-tarisassatut aalajangersakkat naapertorlugit.

Torersaarnissaq pillugu malittarisassat aalajangersarnerat

(§ 42, imm. 6)

Torersaarnissaq pillugu malittarisassanik aalajangersaa-nissaq atuarfiup siulersuisuisa suliarissavaat.

Naalakkersuisut atuarfimmu torersaarnissamik siuar-saataasinnaasut atuartullu atuarnerisa nalaanni nakku-tigineqarnissaa pillugit pingaarnerusutigut aalajanger-saassapput, kommunalbestyrelsilu kommunip atuarfiini torersaarnissaq pillugu malittarisassat pillugit pingaar-nerusutigut sinaakkutissaliorsinnaalluni. Taakkua sani-atigut torersaarnissaq pillugu malittarisassat ilusissaa-t imarisassaallu pillugit pingaarnerusutigut malittarisas-saqanngilaq.

Torersaarnissaq pillugu malittarisassani atuarfinni ataa-siakkaani pissutsit aallaavigineqassapput, assersuutigalugulu ilaatinneqarsinnaallutik atuartut pissusilersorne-ranni tunaartarisassat, atuartut qaqugukku qanorlu atuar-fimmik qimatsisinnaanerata pillugu tunaartarisassat aam-ma qaqugukku atuartut atuarfiup iluaniiginnarsinnaa-nerata pillugu malittarisassat.

Aammattaq siunertaavoq, atuartut atuartitsissummi ”Inuttut inerikkiartornermi” atuartitsinerup ilaatut atuar-fimmu suleqatigiinnerminnut inooqatigiinnerminnullu tunngasutigut namminneq malittarisassaliussasut. Taa-maammatt atuarfiup siulersuisuisa torersaarnissaq pillu-gu malittarisassaliaat ima ammatigisariaqarput, pine-qartoq periarfissaqartissinnaallugu.

Kulturikkut ingerlatat akuersissutiginerat

(§ 42, imm. 7)

Tunaartarisassat kommunalbestyrelsimit aalajangersar-neqarsimasut iluanni atuarfiup siulersuisuisa akuersis-sutigisassavaat, atuarfiup ingerlataani kulturikkut inger-latat ingerlanneqarnerata ataqatigiissaanerallu ilaatin-neqassanersoq.

Taamaalilluni atuarfiup siulersuisuisa aalajangiussin-naavaat, sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiit peqa-tigiiffiillu, nammineq piumassutsimik meeqqanik inuu-suttunillu sullissiviit assingusunillu kulturikkut ingerla-taqartut atuarfiup suleqatigissanerai.

fastsat. Herudover kan skolebestyrelsen fastsætte mål og/eller retningslinier for området.

Ansættelse af lærere og ledere

(§ 42, stk. 8)

Skolebestyrelsen skal afgive udtalelse til kommunalbestyrelsen om ansættelse af lærere og ledere.

Dette betyder, at kommunalbestyrelsens beslutning om ansættelse af ledere og lærere træffes efter udtalelse fra vedkommende skolebestyrelse. Det er kommunalbestyrelsen (eller den myndighed i forvaltningen, som kommunalbestyrelsen har givet kompetencen til), der tager den endelige afgørelse om ansættelser, og den er således ikke bundet af skolebestyrelsens udtalelse.

Når skolebestyrelsen skal afgive udtalelse om ansøgerne, er det en god ide at prioritere ansøgningerne for at gøre skolens ønsker klare over for kommunalbestyrelsen.

Ved vurderingen og prioriteringen af ansøgninger skal skolebestyrelsen blandt andet tage højde for, hvilke faglige kvalifikationer der er størst behov for, og hvilke menneskelige kvaliteter der lægges størst vægt på.

Det er ikke skolebestyrelsens opgave at foretage indstillinger om afskedigelser af skolens personale.

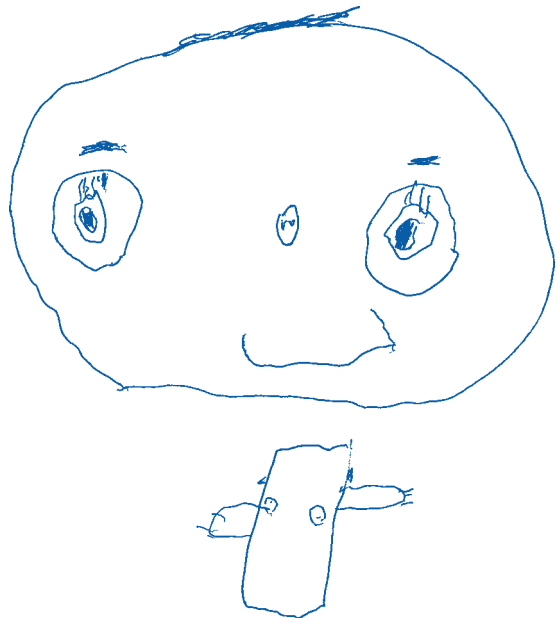
Læreplaner

(§ 42, stk. 9)

Skolebestyrelsen udarbejder forslag til kommunalbestyrelsen om skolens tillæg til læreplanerne for alle fag og fagområder med undtagelse af fagområdet Lokale valg, hvor skolebestyrelsen udarbejder forslag til hele læreplanen. Læreplanen for det enkelte fag og fagområde er lærerens grundlag for tilrettelæggelsen af undervisningen. Den angiver, med udgangspunkt i fagets eller fagområdets formål, de læringsmål som landsstyret har fastsat, - dvs. hvilke kundskaber og færdigheder eleverne skal arbejde med at tilegne sig på de forskellige trin i skoleforløbet.

Ud over de obligatoriske fagformål og (med undtagelse af fagområdet Lokale valg) de obligatoriske læringsmål indeholder læreplanerne forslag til undervisningsaktiviteter og -forløb samt forslag til den løbende evaluering. Når skolebestyrelsen skal udarbejde tillæg til disse, kan fagets eller fagområdets formål således ikke fraviges, ej heller kan læringsmål udelades, men der kan udarbejdes forslag til supplerende læringsmål, ud fra egne lokale ønsker og prioriterede indsatsområder.

En skolebestyrelse kan eksempelvis inden for faget grønlandsk ønske, at der i arbejdet med dialekter lægges særlig vægt på den lokale dialekt, eller inden for fagområdet Personlig udvikling, at eleverne undervises om

følggevirkninger ved brug af et bestemt rus- eller nydelsesmiddel, som ikke er obligatorisk undervisningsstof ifølge læringsmålene. Den endelige godkendelse af skolens tillæg til læreplanerne ligger hos kommunalbestyrelsen.

For fagområdets Lokale valgs vedkommende, udarbejder skolebestyrelsen forslag til hele læreplanen. Her er det læringsmålene, som jo efter godkendelse i kommunalbestyrelsen bliver obligatoriske, som skolebestyrelsen skal lægge vægt på. Skolebestyrelsen kan også medvirke med konstruktive forslag til, hvordan der kan undervises i emnet, og forslag til, hvordan der kan evalueres. Men det er under alle omstændigheder den enkelte lærers opgave og ansvar at vælge passende undervisningsmetoder og evalueringsformer ud fra elevernes behov og forudsætninger. Skolebestyrelsen kan ved udarbejdelsen af forslaget til læreplanen tage udgangspunkt i den vejledende læreplan, som landsstyret har udsendt, og lave tilføjelser eller ændringer heri. Skolebestyrelsen kan også vælge, at lade den vejledende læreplan være den obligatoriske og endelig kan den vælge at udarbejde en helt lokal læreplan.

Både tillæg til de centrale læreplaner og skolens læreplan for lokale valg skal være i overensstemmelse med folkeskolens formål og grundlag, formålene for de enkelte trin og formålene for de enkelte fag- og fagområder.

Udarbejdelsen af tillæg og forslag til læreplaner vil naturligvis i høj grad involvere pædagogisk råd og lærerne i det/de pågældende fag og fagområder.

Udarbejdelse af tillæg til de obligatoriske læreplaner er i sin juridiske udformning en skal-opgave, men intentionen er, at give skolebestyrelserne mulighed for at øve lokal indflydelse og skal således opfattes som et *kan* eller *har ret til*.

Atuarfimmi taamatut suleqatigiinneq pilersinneqassapat, tamanna kommunalbestyrelsi tunaartarisassatut aalajangersagaasa iluanni pisariaqarpoq. Saniatigut pineqartumut tunngatillugu atuarfiup siulersuisui anguniagassanik aamma/imaluunniit tunaartarisassanik aalajangersaasinnaapput.

Ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsitsineq (§ 42, imm. 8)

Ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsitsinerit pillugit atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelsimut oqaaseqaateqartassapput.

Tamanna ima paasisariaqarpoq, kommunalbestyrelsi atuarfiup pisortasaanik ilinniartitsisunillu atorfinitsitsinissamik aalajangiineri, atuarfiup siulersuisuisa attupineqartut oqaaseqaateqareernerisigut pisassasut. Atorfinitsitsinerni kommunalbestyrelsi inaarutaasumik aalajangiisartussaavoq, taamaammallu atuarfiup siulersuisuisa oqaaseqaataannit pituttorsimanani.

Atuarfiup siulersuisui qinnuteqartut pillugit oqaaseqaateqartussaattillugit isumassarsiatsialaassaaq qinnuteqartut salliutikkumasaniit tullerriaarlugit oqaaseqaateqaraanni, taamaaliornikkut atuarfiup siulersuisuisa kissaatigisaat kommunalbestyrelsimut erseqqissarumallugit.

Qinnuteqaatit naliliiffigineranni salliutikkumasaniillu tullerriaarneranni atuarfiup siulersuisuisa ilaatigut aallaavigissavaat atuartitsissutitigut ilisimasassat suut pisariaqartinneqarnerpaanersut inuttullu piginnaasat suut pingaarnerpaatinneqarnerisut.

Atuarfiup siulersuisui atuarfimmi sulisut soraarsinneqarnissaannik inassuteqaasiortartussaangillat.

Ilikkagassatut pilersaarutit (§ 42, stk. 9)

Atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni tamani - sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat kisiisa pinnagit, taakkunani siulersuisut ilikkagassatut pilersaarutit tamaasa siunnersuusiussagamikkik - atuarfiup siulersuisuisa ilikkagassatut pilersaarutinut tapiliussassat kommunalbestyrelsimut siunnersuusiussavaat. Atuartitsissutini ataasiakkaani atuartitsissutinilu qanitariissuni ilikkagassatut pilersaarutit tassaapput ilinniartitsisup atuartitsinerup aaqquissuussinerani toqqammavissai. Ilikkagassatut pilersaarutit - atuartitsissutit atuartitsissutilluunniit qanitariissut siunertaat aallaavigalugit - Naalackersuisut ilikkagassatut anguniagassatut aalajangersagaat ersersippaat, - imaappoq ilikkagassatut pilersaarutini ersersinneqarput, atuarnerup ingerlanerani alloriarfinni assigiingitsuni ilisimasassat pisinnaasariaqartul-

lu suut atuartut ilikkarniassaneraat.

Atuartitsissutini siunertat pinngitsoorani anguniagassaat aamma ilikkagassatut anguniagassat pinngitsoorani anguniagassaat (sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat kisiisa pinnagit) saniatigut ilikkagassatut pilersaarutit imarivaat, atuartitsinermi ingerlassassatut piffissamilu aalajangersimasumi atuartitsinissamut siunnersuutit, kiisalu ingerlaavartumik naliliinissamut siunnersuutit. Taamaalilluni atuarfiup siulersuisuisa taakkununga tapiliussat suliarilerunikkik, atuartitsissutit atuartitsissutilluunniit qanitariissut ilikkagassatut anguniagassaat sanioqqussinnaangilaat, ammattaq ilikkagassatut anguniagassat alluinnarneqarsinnaangillat, kisiannili ilikkagassatut anguniagassanut tapiliussanik sanasoqarsinnaavoq, nammineq najukkami kissaatigisat suliniuteqarfissatullu pingaarnersiunerit aallaavigalugit. Assersuutigalugu atuarfiup siulersuisuisa kalaallisut atuartitsinermut tunngatillugu kissaatigisinnaavaat, sumiorpalussutit sammineranni nammineq najugarisami sumiorpalunneq pingaartinneqassasoq, imaluunniit inuttut inerikkiartornermut tunngatillugu kissaatigisinnaallugu atuartut ikiaroorartup nuannaarniutilluunniit aalajangersimasup - ilikkagassatut anguniagassat naapertorlugit pinngitsoorani sammisassanut ilaangitsup - sunniutigisinnaasai sammissagaat. Atuarfiup ilikkagassatut pilersaarutinut tapiissusiaasa inaarutaasumik akuersissutiginnisaat kommunalbestyrelsmiippoq.

Sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassanut tunngatillugu atuarfiup siulersuisuisa ilikkagassatut pilersaarut tamaat siunnersuusiussavaat. Tassani ilikkagassatut anguniagassat kommunalbestyrelsimi akuerineqareernermit kingorna pinngitsoorani maleruagassaalersussat, atuarfiup siulersuisuisa pingaartissavaat. Aamma atuarfiup siulersuisui qulequttat qanoq atuartitsissutigineqarnissaannik qanorlu naliliisoqartarnissaanik siunnersuusiogataasinnaapput. Kisianni tamatigut ilinniartitsisut ataasiakkaat suliasaralugulu akisussaaffigaat atuartitseriaatsinik nalileeriaatsinillu naleqquttunik toqqaanissaq - atuartut pisariaqartitaat piginnaariigaallu aallaavigalugit. Atuarfiup siulersuisuisa ilikkagassatut pilersaarutisamik siunnersuusiordernermini ilikkagassatut pilersaarut ilitersuutaasoq - Naalackersuisunit nassiussuunneqartussa - aallaavigisinnaavaat, tassungalu ilassutissanik allannguutissanilluunniit siunnersuusiorderlutik. Aamma atuarfiup siulersuisuisa toqqarsinnaavaat ilikkagassatut pilersaarutit ilitersuutaasup pinngitsoorani maleruaneqartussanngortinneqarnissaa, kiisalu aamma najugarisamut tunngalluinnartumik ilikkagassatut pilersaarusornissaq toqqarsinnaallugu.

Ilikkagassatut pilersaarutinut qitiusumit sanaanut aamma atuarfiup sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassanut ilikkagassatut pilersaarusiaanut tapiliussat atuarfiup siunertaat tunngavialu, alloriarfiit ataasiakkaat siunertaat naapertorlugit suliarineqassapput.

Indstilling om forsøgs- og udviklingsarbejde (§ 42, stk. 10)

Når skolebestyrelsen har besluttet, at der skal gøres en særlig indsats inden for et bestemt område af skolens undervisning, kan en del af handlingsplanen være at gennemføre forsøgs- eller udviklingsarbejde inden for dette område for at indsamle yderligere erfaringer. Ønsket om at iværksætte forsøgs- og udviklingsvirksomhed kan også komme fra pædagogisk råd eller enkelte lærere. Det er vigtigt, at et forsøgs- og udviklingsprojekt er gennemdrøftet med alle involverede parter: eleverne, lærerne og forældrene, og at alle bakker op om det.

Oftentimes kan udviklingsarbejder gennemføres inden for de gældende bestemmelser, men i visse tilfælde vil det kræve en dispensation fra kommunalbestyrelsens beslutninger, for at man kan tilrettelægge arbejdet på den ønskede måde. I sådanne tilfælde skal skolebestyrelsen afgive indstilling til kommunalbestyrelsen om at godkende det planlagte projekt. Kommunalbestyrelsen er ikke bundet af skolebestyrelsens indstilling.

Hvis forslaget er så vidtgående, at det afviger fra forordningens bestemmelser om undervisningen organisering, skal kommunalbestyrelsen yderligere søge om godkendelse hos landsstyret.

Udtalelser og forslag om andre forhold (§ 42, stk. 11)

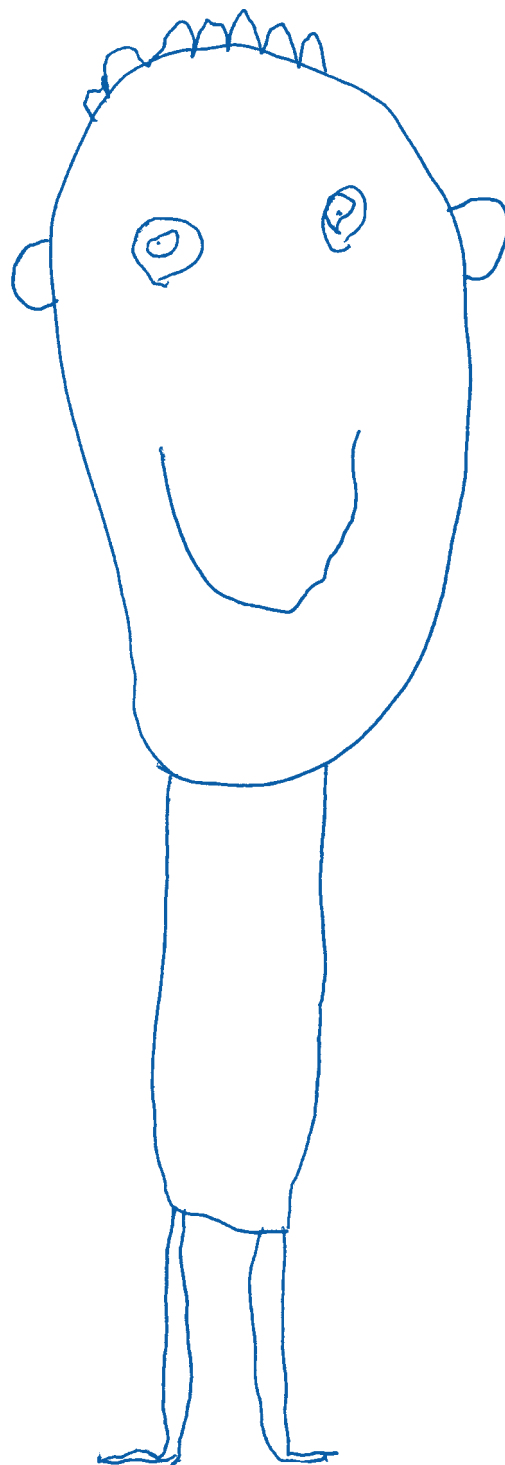
Skolebestyrelsen har ret til at henvende sig til kommunalbestyrelsen med udtalelser og forslag i alle forhold, der vedrører skolen - altså også i spørgsmål, hvor skolebestyrelsen ikke er tillagt nogen egentlig kompetence. Tilsvarende er skolebestyrelsen **forpligtet til** at afgive udtalelse om alle spørgsmål vedrørende skolen, som kommunalbestyrelsen forelægger den.

I 3 forhold skal kommunalbestyrelsen altid indhente udtalelse fra skolebestyrelsen - nemlig ved fastlæggelse af skolestrukturen, ved ansættelse af lærere og ledere samt ved fastsættelsen af vedtægten for styrelsen af kommunens skolevæsen.

Årsberetningen (§ 42, stk. 12)

Ved slutningen af hvert skoleår, **skal** skolebestyrelsen aflægge årsberetning til kommunalbestyrelsen. Årsberetningen skal indeholde oplysning om skolens virksomhed i det forløbne år, herunder om hvilke tiltag der er foretaget for at imødekomme skolebestyrelsens målsætninger og indsatsområder og årsberetningen skal ligeledes indeholde oplysning om skolebestyrelsens overordnede plan for det kommende års aktiviteter. Årsberet-

ningen skal således tage udgangspunkt i skolens interne evaluering og samtidig tjene som et redskab for kommunalbestyrelsen i forhold til den enkelte skole og som et led i det kommunale tilsyn med skolevæsenet. Desuden vil årsberetningen være et nyttigt instrument for informationsvirksomheden over for forældrene og det øvrige samfund med henblik på at skabe interesse for skolens virke.

Tapiliussanik ilikkagassatullu pilersaarutissanut siunnersuutinik suliaqarnermi, soorunami perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit aamma atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni ataasiakkaani ilinniartitsisut anertuumik akuutinneqassapput.

Ilikkagassatut pilersaarutitut pinngitsoorani malitassanut tapiliussat suliarinissaannut tunngasut inatsisiliornikkut ilusilerneqarnermikkut pinngitsoorani suliaasaapput, kisianni anguniarneqartoq tassaavoq atuarfiup siulersuisuisa sumiiffinni ataasiakkaani oqartussaaqataatinissaat, taamaammallu suliaasaq suliarineqarsinnaasutut *pisinnaatitaaffittullu* isigisariaqarluni

Misiligaalluni inerikkiartortitsillunilu suliat pillugit inassuteqaateqarneq (§ 42, imm. 10)

Atuarfiup siulersuisuisa aalajangiussimagunikku, atuarfiup atuartitsinerani immikkoortut aalajangersimasut ilaat immikkut suliniuteqarfigineqassasoq, tamatumani iliuusissat pilersaarusionerannut ilaasinnaavoq misilitakkat amerlisarumallugit misileraalluni inerikkiartortitsilluniluunniit sulianik ingerlatsisoqassasoq. Misileraalluni inerikkiartortitsillunilu suliaqarnissaq aamma perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiinnit ilinniartitsisunilluunniit ataasiakkaanit saqqummiunneqarsinnaavoq. Pingaartuuvog misileraalluni inerikkiartortitsillunilu suliaassap attupinneqartussanit tamanit oqallisigineqarsimanissaa: atuartunit, ilinniartitsisunit angajoqqaanillu, tamanillu tapersorsorneqarnissaa. Inerikkiartortitsilluni suliat arlalitsigut alajangersakkat atuuttut iluanni ingerlanneqarsinnaasarput, kisianni kissaatigisaq naapertorlugu aaqqissuussisoqassappat ilaannikkut kommunalbestyrelsip aalajangersarsimasaanik sanioqutitsinissaq immikkut akuersissutigineqartariaqartassaaq. Taama pisoqartillugu atuarfiup siulersuisuisa kommunalbestyrelsimut inassutigisinnaavaat suliniutiginiagaq akuereqqullugu. Kommunalbestyrelsi atuarfiup siulersuisuisa inassuteqaataannit pituttorneqanngilaq. Siunnersuut ima annertutigippat allaat atuartitsinerup aaqqissuunneqarnera pillugu peqqussummi aalajangersakkat qaangerneqarlutik, kommunalbestyrelsi aamma Naalakkersuisunit akuerineqaqulluni qinnuteqassaaq.

Pissutsit allat pillugit oqaaseqaateqartarneq siunnersuuteqartarnerlu (§ 42, imm. 11)

Atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelsimut oqaaseqaateqarsinnaallutillu siunnersuuteqarsinnaapput apeqquutit aturfimmuut tunngasut tamaasa pillugit - imaapoq aamma apeqqutinut atuarfiup siulersuisuisa aalajangiiffigisassarinnisaannut atatillugu.

Assinganik atuarfiup siulersuisui apeqquutit kommunalbestyrelsip saqqummiussai tamaasa pillugit oqaaseqaateqarnissamut pisussaataitaapput.

Pisartuni assigiinngitsuni pingasuni kommunalbestyrelsi atuarfiup siulersuisuinik oqaaseqaateqartitseqqartassaaq - tassalu atuarfiup ilusiligaanera pillugu aalajangiilernermi, ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsisoqannginnerani aamma kommunimi aturfearfiup aquunneqarnera pillugu ileqqoreqqusap aalajangersalernerani.

Ukiumoortumik nalunaarusiaq (§ 42, imm. 12)

Ukiut atuarfusut naalerneru tamaasa, atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelsimut nalunaarusiortassapput. Ukiumoortumik nalunaarusiamut ilaassapput, ukiumi qaangiuttumi atuarfiup ingerlatsisimaneranik paasisuttissat, tassunga ilaallutik atuarfiup siulersuisuisa anguniagassaliaat suliniuteqarfissatullu siunniussaat piviusunngortikkumallugit qanoq iliortoqarsimaneranik paasisuttissiinerit, ukiumoortumik nalunaarusiap imarisavaattaaq ukiumi atuarfusumi aggersumi atuarfiup siulersuisuisa sammisassaat pingaernerit pillugit pilersaarutit. Ukiumoortumik nalunaarusiami taamaalilluni aallaaviussaaq atuarfiup iluani naliliineq, aturfinnullu ataasiakkaanut tunngatillugu kommunalbestyrelsimut sakuussalluni kommunimilu aturfearfinnik nakkutiliernerut ilaassalluni. Aammattaaq ukiumoortumik nalunaarusiaq angajoqqaat inuiaqatigiillu sinnerisa tungaanut paasisuttissiiniarnermi sakuussaaq pingaarutilik - atuarfiup ingerlatsineranik soqutiginninnermik pilersitsinissamut iluaqutaassalluni.

3. Målsætning, handlingsplaner og ressourcer

De foregående afsnit beskriver de mange områder, hvor skolebestyrelsens værdier og holdninger skal synliggøres og have indflydelse på undervisningen og skolens dagligdag: fastsætte mål for skolens undervisning og øvrige virksomhed, fastsætte retningslinier, godkende skolens plan for undervisningen, skolens budget, undervisningsmaterialer med videre, afgive udtalelse i forbindelse med ansættelse af lærere og ledere og udarbejde forslag til tillæg til læreplanerne og forslag til læreplaner for lokale valg.

Alle disse områder hænger naturligvis sammen.

Eksempelvis har en målsætning om at styrke undervisningen i for eksempel matematik, direkte indflydelse på godkendelse af skolens plan for undervisningen hvad angår elevernes og fagenes timetal og kan have indflydelse på arbejdets fordeling mellem lærerne, kursus og efter- og videreuddannelse for skolens personale samt underretning af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen. Endelig vil en målsætning om at styrke undervisningen i matematik, have indflydelse på skolebestyrelsens udtalelser i forbindelse med læreransættelser og prioriteringer i forbindelse med budget for indkøb af undervisningsmaterialer.

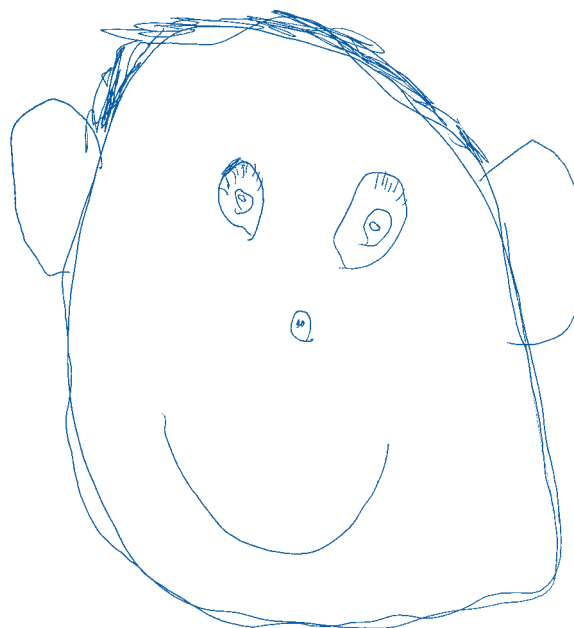
For at skabe sammenhæng i skolens daglige arbejde er det således nødvendigt først at gøre sig klart, hvilke mål det er man ønsker at nå. Skolebestyrelsen må derfor formulere mål for skolen på en række områder. Hvordan vil vi gerne have at vores skole skal fungere i hverdagen - hvad synes vi er en god skole, og hvad kan vi gøre for at gøre den bedre - hvad er det for resultater vi gerne vil opnå? Hvilke holdninger skal præge formuleringerne? Og hvordan får vi det hele til at hænge sammen?

Fra målsætning til handling

Mål og prioritering

Formålet med folkeskolens virke er anført i folkeskoleforordningens § 2 og i formålene for hvert af de tre trin samt i formålene for de enkelte fag og fagområder. Herudover kan kommunalbestyrelsen opstille en overordnet målsætning for det kommunale skolevæsen. Og det er så skolebestyrelsens opgave at formulere konkrete mål for den enkelte skole.

Den enkelte skoles mål vil i sidste ende omfatte hele skolens virksomhed: undervisningen og rammerne omkring den, skole-hjem samarbejdet osv. Men det er

vigtigt at gøre sig klart, at man i udvikling af skolen ikke kan sætte ind på alle områder på en gang - og forvente at opnå mærkbare resultater.

I skoleudviklingen kan man blandt andet vælge at tage udgangspunkt i:

- undervisningens indhold
- opdragelsen
- elevernes sociale samvær
- samarbejdet med skolens brugere.

En koncentreret indsats på hvert af disse områder kan i sig selv give gode resultater. Men hvis man prøver at iværksætte udvikling på alle områder på en gang, risikerer man at sprede ressourcerne så meget, at der ingen resultater opnås. Der må derfor skabes overblik over behov og realistiske muligheder og herefter prioriteres. Det betyder at man må:

- gøre status og dokumentere de behov, der er på de enkelte områder
- danne sig et overblik over behovene
- foretage en fælles, åben og bevidst prioritering på baggrund af en konkret vurdering - et valg mellem flere relevante muligheder, hvor det gøres klart, hvad der skal opprioriteres, og hvad der skal nedprioriteres
- formulere en konkret målsætning for det/de valgte områder.

3. Anguniagassaliorneq, iliuusissatut pilersaarutit nukissallu

Immikkoortuni siuliini allaaserineqarput immikkoortorpassuit atuarfiup siulersuisuisa pingaartitaannik pissuseqarfiginninnerinillu ersersitsiviusussat aamma atuartitsinermut atuarfiullu ulluinnarisaanut sunniuteqarfigisas-saat: atuarfiup atuartitsinerani allatigullu ingerlatsinerani anguniagassanik aalajangersaaneq, malittarisassanik aalajangersaaneq, atuarfiup atuartitsineq pillugu pilersaarutaanik akuersineq, atuarfiup aningaasartuutissatut isertitassatullu missingersersuutaanik akuersineq, atuartitsinermi atortussanik assigisaanillu akuersineq, ilinniartitsisunik pisortanillu atorfinitsitsinermi oqaaseqaateqarneq aamma ilikkagassatut pilersaarutinut tapi-liussassanik kiisalu sumiiffinni ataasiakkaani toqqagas-sanut ilikkagassatut pilersaarutinik siunnersuusiorneq. Immikkoortut taakkua tamarmik soorunami imminnut ataqatigiipput.

Assersuutigalugu matematikkimik atuartitsineq nukit-torsarumallugu anguniagassaliortoqarpat, tamanna toqqaannartumik allatigut sunniuteqassaaq, tassalu atuarfiup atuartitsinermik pilersaarutaanik akuersinissamat – atuartut atuartitsissutillu tiimissaannut tunngatillugu, aammalu ilinniartitsisut akornanni suliasat agguataar-nissaannut, atuarfimmil sulisut pikkorissartarnerinut ilin-niar-teqqinnerinullu kiisalu atuartut atuartitaanerminnik pissarsiaqarnerat pillugu angerlarsimaffiit ilisimatineqartarnerannut tunngasutigut sunniuteqarsinnaalluni. Kiisalu matematikkimik atuartitsinerup nukittorsarnis-saa pillugu anguniagassaliorneq, atuarfiup siulersuisuisa ilinniartitsisunik atorfinitsitsinermut tunngatillugu oqaaseqaataannut atuartitsinermilu atortussanik pisi-niarnermut atatillugu aningaasartuutinik missingerser-suutini pingaarnerniit tullerriiarnermut sunniuteqarsin-naavoq.

Taamaalilluni atuarfiup ulluinnarni sulinerani ataqati-giinneq pilersissagaanni pisariaqarpoq, sorpiaat angoru-sunnerat erseqqissaavigissallugu. Taamaammat atuarfiup siulersuisui arlalitsigut atuarfimmu anguniagassa-liortariaqarput. Atuarfitta ulluinnarni qanoq ingerlanis-saa kissaatigaarput – isumarput naapertorlugu atuarfik pitsaasoq qanoq ittuaa, qanorlu iliorluta suli pitsaane-rulersinnaavarput – suunuku angorusukkivut? Oqaa-sertalersuinermi pissuseqarfiginninnerit suut ersersin-eqassappat? Qanorlu iliorluta tamakkua tamaasa ataqatigiissilissavagut?

Anguniagassaliornermiit iliuuseqarnermut

Anguniakkat pingaarnerniillu tullerriiarineq

Meeqqat atuarfiata sulinermini siunertaa atuarfik pillu-gu peqqussummi § 2-mi, alloriarfiit pingasuusut siu-nertaanni aamma atuartitsissutit atuartitsissutillu qani-tariissut ataasiakkaat siunertaanni allassimavoq. Tama-tuma saniatigut kommunalbestyrelsi kommunip atuar-feqarfiani pingaarnerusutigut anguniagassaliorinnaa-voq, atuarfiullu siulersuisuisa suliassaraat atuarfinni ataasiakkaani erseqqissunik anguniagassaliorinnaa-q. Atuarfinni ataasiakkaani anguniagassat naggataatigut atuarfiup ingerlatsineranut tamarmut tunngasuussapput: atuartitsineq taassumalu sinaakkutai, atuarfiup anger-larsimaffiullu suleqatigiinnerat il.il., kisianni pingaar-tuuvoq paasilluassallugu, atuarfimmik inerikkiartor-titsinermi malunniuteqartunik angusaqarnissaq ilima-gineqassappat, suut tamarmik ataatsikkut piorsaavigi-neqarsinnaanngimmata.

Atuarfimmik inerisaanermi ilaatigut aallaavissatut toqqarneqarsinnaapput:

- Atuartitsinerup imarisai
- Perorsaaneq
- Atuartut inooqatigiissutsikkut ataatsimooqati-giinnerat
- Atuarfiup atuisuunik suleqateqarneq.

Immikkoortuni qulaani pineqartuni ataasiakkaani pi-moorullugu suliniuteqarneq imminnermini pitsaasunik angusaqarfiusinnaavoq, kisianni ataatsikkut tamaasa inerikkiartortinniarlugit suliniuteqarfigalugit aallartissa-gaanni, kingunereriaannaavaa nukissat ima siammaan-neqartiginerat, allaat angusaqanngitsoortoqarluni. Taa-maammat pisariaqartitat periarfissallu piviusorpalaartut suussusilerniarneqartariaqarput, tuliullugulu pingaar-nerniit tullerriiarlugit. Tamanna ima isumaqarpoq:

- maanna killiffigisat nalunaarsortariaqartut aamma immikkoortuni ataasiakkaani pisariaqartitat up-pernarsaasersortariaqartut
- pisariaqartitat suussusersiniartariaqartut
- ataatsimoorluni ammasumik eqqarsaatigilluakka-millu pingaarnerniit tullerriiarisooqartariaqartoq, erseqqissumik naliliineq tunuliaqutaralugu. Periar-fissat naleqquttut arlallit akornanni toqqaasoqas-saaq, suut pingaarnertutinnegassanersut suullu kingulliunneqassanersut erseqqissarneqarluni

At prioritere vil sige, at man bevidst vælger at bruge mere tid og energi på at løse en bestemt opgave frem for andre. Det betyder ikke, at prioritering er totalt fravalg af andre opgaver, men at man tager konkret stilling til, hvilke områder man vil bruge flest ressourcer på, både i form af penge og arbejdstid.

Et eksempel

En skolebestyrelse evaluerer og gør status over skolens praksis inden for de ovenfor nævnte områder, og efter høring i pædagogisk råd og blandt forældrene finder skolebestyrelsen, at der er behov for udvikling på følgende områder:

- Undervisningen i grønlandsk og dansk. Elevernes læsestandpunkt i grønlandsk er ikke alderssvarende for over 40% af eleverne. Og elevernes danskundskaber er ikke tilstrækkelige i forhold til de behov, de har, for at kunne kommunikere med de dansksprogede lærere på skolen og benytte sig af dansksprogede informationer.
- Elevernes samarbejde. Eleverne bør have flere erfaringer med samarbejde og samarbejdsformer både i klasserne og på tværs af klasserne.
- Underretningen af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen. Der er behov for en bedre forberedt og mere systematisk information, hvor forældre, elever og lærere i højere grad får mulighed for at forberede sig til skole-hjem samtalerne.
- Skole-hjem samarbejdet. Samarbejdet mellem skolen og hjemmene bør styrkes ved at forældrene informeres mere grundigt om undervisningsplanlægningen.

Efter nærmere drøftelser beslutter skolebestyrelsen, at det er undervisningen i grønlandsk og dansk, man vil prioritere som indsatsområde. Beslutningen begrundes blandt andet med, at det først og fremmest er undervisningen, der skal fokuseres på, og at netop sprogfagene danner grundlag for al den øvrige faglige undervisning. Skolebestyrelsen når, efter grundige drøftelser med pædagogisk råd, frem til en formulering af følgende mål for undervisningen i grønlandsk og dansk:

Det er et mål, at

forbedre elevernes sproglige færdigheder såvel mundtligt som skriftligt, både i grønlandsk og dansk, med henblik på at give dem de nødvendige sproglige redskaber til brug for deres læring i alle fag og fagområder.

Det er herefter skolens medarbejdere, der udarbejder den konkrete handlingsplan for hvordan målet skal nås, og eksempelvis delmål for, på hvilket alderstrin eleverne forventes at kunne læse og skrive nærmere angivne alderssvarende tekster og at kunne forstå indholdet i og udtrykke sig mundtligt om nærmere angivne emner.

Skolebestyrelsen sikrer sig efterfølgende, at skolens plan for undervisningen, eventuelle tillæg til læreplanerne og prioriteringerne i budgettet m.v. er i overensstemmelse med denne målsætning.

De øvrige udviklingsområder glemmes naturligvis ikke, men man bliver enige om, at indtil videre kan gældende praksis strammes op inden for de eksisterende rammer, uden at der er behov for at nyformulere eller ændre målsætningerne.

Evaluering og status

Når handlingsplanen er iværksat, skal skolebestyrelsen løbende evaluere forløbet. Denne evaluering vil mest naturligt foregå i forbindelse med aflæggelsen af årsberetningen, hvor hele skolens virksomhed det forløbne år skal evalueres og den overordnede planlægning af det kommende års aktiviteter skal foregå.

Evalueringen skal danne grundlag for

- eventuelle justeringer af målet og fastsættelse af delmål med efterfølgende tilpasning af handlingsplanen
- den status over skolens praksis, som skal være udgangspunktet for fornyet fastsættelse af mål og udarbejdelse af handlingsplaner på andre områder.

- immikkoortoq/immikkoortut toqqarneqartoq/-tut anguniagassaliuuttariaqartoq/-tut.

Pingaarnerniit tullerriaarineq tassaavoq suliassap aalajangersimasup allanit salliullugu suliarinissaanut piffissamik nukissanillu annertunerusunik atuiniarluni toqqaaneq. Imaanngilaq pingaarnerniit tullerriaarinermi suliassat allat unitsiinneqassasut, kisianni isummerfigineqartarpoq immikkoortut suut nukissanik annertunerusunik atuiffigineqassanerut - aningaasat piffissarlu suliffik eqqarsaatigalugit.

Assersuut

Atuarfiup siulersuisui immikkoortut qulaani pineqartut iluanni atuarfiup maannakkorpiaq killiffianik naliliipput nalunaarsuillutillu, perorsaanerlu pillugu siunnersuisoqatigiit angajoqqaallu tusarniaavigereerlugit, atuarfiup siulersuisui isumaqarput makkua inerikkiartortinneqarnissaat pisariaqartinneqartoq:

- Kalaallisut qallunaatullu atuartsineq. Atuartut kalaallisut atuarsinnaassusiat atuartut 40%-iinek amerlanerit akornanni ukiuinut naleqqutinngilaq. Atuarfimmilu ilinniartitsisut qallunaatut oqaasillit attaveqarfiginissaannut qallunaallu oqaasii atorlugit paasisutissiinerit atornissaannut atuartut qallunaat oqaasiinik ilisimasaat pisariaqartitsinerannut naleqqiullugit naammanngillat.
- Atuartut suleqatigiinnerat. Atuartut klassimi klassillu akimorlugit suleqatigiinnermik suleqatigeeriaatsinillu misilittagaqarnerusariaqarput.
- Atuartut atuartsinermik pissarsiaqarnerat pillugu angerlarsimaffinnik ilisimatitsissuteqartarneq. Paasisutissiinerit piareersarluagaanerusut aaqqisugaalluarnerusullu pisariaqartinneqarput - angajoqqaat, atuartut ilinniartitsisullu atuarfiup angerlarsimaffiullu oqaloqatigiinnissaanut annertunerusunik piareersarnissamat periarfissaqarfigisimasaat.
- Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat. Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat nakussassartariaqarpoq - atuartsinerup pilersaarsiornera pillugu angajoqqaat sukumiinerusunik paasisutissinneqartarnerisigut.

Erseqqinnerusunik oqallisereernerup kingorna atuarfiup siulersuisuisa aalajangiuppaat, kalaallit qallunaallu oqaasiinik atuartsineq sammisarineruniarlugu. Aalajangernermut ilaatigut patsisigitinneqarpoq atuartsineq salliullugu qiteritinneqarniarmat, aammalu oqaatsinik atuartsineq atuartsissutit allat tamarmik atuartsissutigineqarnerannut toqqammaviummat. Atuarfiup siulersuisuisa perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiillu sukumiisumik oqallittareerlutik kalaallit qallunaallu oqaasiinik atuartsinermi anguniagassatut makkua aalajangiuppaat:

Anguniagaavoq

atuartut kalaallisut qallunaatullu oqaatsitigut pisinnaasaasa - oqaluttariarsornikkut allattariarsornikkullu - pitsanngorsarnissaat, atuartsissutini atuartsissutini qanitariissuni tamani ilikkariartornissaannut pisariaqartunik oqaatsitigut sakkussaqaqalernissaat siunertaralugu.

Tamatuma kingorna atuarfimmil sulisut anguniagassat qanoq iliorluni anguneqarnissaat tigussaasumik pilersaarusiussavaat, aammalu assersuutigalugu annikinnerusutigut anguniagassaliorsinnaallutik, soorlu atuartut qas-sinik ukioqalerunik allaaserisat suut ukiuminnut naleqquttut atuarsinnaalersimassagaat ilimagisaanersoq, taamatullu suut allassinnaassagaat, kiisalu qaqugukkut quleqquttat ersarinnerusunik taaneqartut imarisaat paasisinnaallugillu oqaluinnarlutik nassuiarsinnaassaneraat. Kingornatigut atuarfiup siulersuisuisa qularnaassavaat ilumut atuarfiup atuartsineq pillugu pilersaarutaa, ilikkagassatut pilersaarutinut tapiliussaajunnartut, missingersersuutini pingaarnerniit tullerriaarinerit il.il. anguniakkanut naapertuunnersut.

Inerisagassat allat soorunami puorneqassanngillat, kisianni isumaqatigiissutigineqarpoq periusaasut atuuttut sinaakkutissarititaasut iluini sukateriffigineqarsinnaasut, anguniagassat nutaamik oqaasertalinngikkaluarlugit allanngortinngikkaluarlugilluunniit

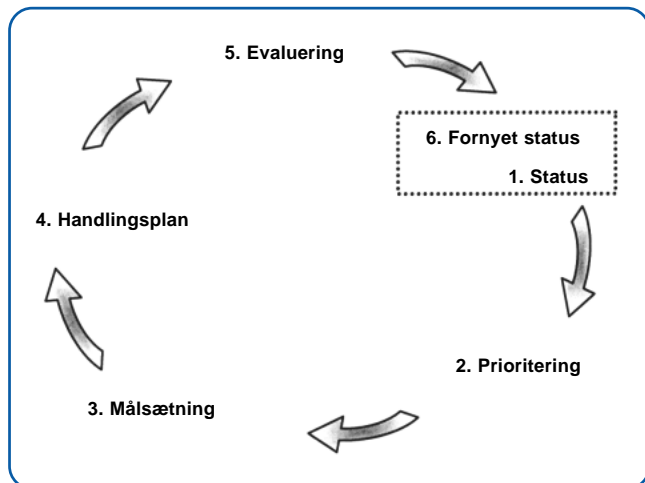
Naliliineq killiffimmillu nalunaarsuineq

Iliuusissatut pilersaarutit piviusunngortikkiartuaarnerat ingerlanneqalerpat, atuarfiup siulersuisui ingerlaavartumik naliliisassapput. Naliliineq taanna pissusissami-soornerusunik pisassaaq ukiumoortumik nalunaarsiornermut atatillugu, tassani ukiumi qaangiuttumi atuarfiup ingerlatsinera tamarmi naliliiffigineqassaaq, ukiumilu tulliuttumi pingaarnerusutigut ingerlatassat ersisallutik

Naliliineq makkununga toqqammaviusaaq:

- pisariaqarfiatigut anguniagassat naleqquttunngorsarnerat taakkualu ataanni annikinnerusutigut anguniagassat aalajangersarnerat, iliuuserisassat pilersaarutaannik naleqquttunngorsaanermik malitseqartoq
- atuarfiup ulluinnarni ingerlatsinerata killiffianik nalunaarsuineq, tamatumani allatigullu anguniagassat nutaamik aalajangersaaffiginissaannut iliuuserisassallu pilersaarusioqqunnerinut aallaaviusassaaq.

Arbejdsgangen fra status til evaluering og fornyet status kan beskrives med denne figur:

Ressourcerne

En vigtig opgave for skolebestyrelserne er at skabe sammenhæng mellem mål, prioriteringer og ressourcer i form af arbejdstid og penge.

Skolebestyrelsen og ressourcerne - budget og regnskab

Alle skoler tildeles hvert år af kommunalbestyrelsen ressourcer i form af

- et antal lærertimer til undervisning, som også omfatter forberedelsestid og tid til øvrige opgaver som skole-hjem samarbejde, lejrskole, møder mv.
- en sum penge til at dække skolens udgifter til undervisningsmaterialer, inventar, administration, varme, el og vand, samt eventuelt til vedligeholdelse af skolen.

Bevillingen til skolen gives i form af et rammebeløb, og inden for dette skal skolebestyrelsen efter nærmere retningslinier have medindflydelse på, hvor mange penge, der skal anvendes på de enkelte udgiftsposter. På baggrund af de tildelte penge og skolebestyrelsens meldinger opstiller skolelederen et budgetforslag, der viser, hvor mange penge der kan forventes at blive brugt på de planlagte aktiviteter og andre områder af skolens drift. Herefter forelægges budgettet for skolebestyrelsen til godkendelse.

Det er skolebestyrelsens kompetence at godkende budgettet, og den kan således også nægte at godkende et budget, som efter bestyrelsesmedlemmernes mening ikke er i overensstemmelse med de fastsatte mål og planlagte aktiviteter.

Skolens leder er ansvarlig for, at der løbende foretages regnskabs- og bevillingskontrol, og at orientere skolebestyrelsen om denne. Når året er gået, laver skolelederen det endelige regnskab. Det er vigtigt at gennemgå forskellene mellem det budget, der er lagt for et bestemt år, og det endelige regnskab. Hvilke poster kom til at stemme, og hvor har man bedømt forkert? Hvorfor bedømte man forkert, og hvad kan man lære af det?

Budget, mål og handlingsplaner

Det er vigtigt, at man ved budgetlægningen ikke blot prøver at udregne udgifterne for det kommende år ved at lægge et antal procenter til det forløbne års budget. Dette fører næsten altid til, at man finder ud af, at der skal ske nedskæringer, og at der ikke er penge til at igangsætte nye initiativer. Men hvem siger også, at alle de aktiviteter, der er i gang i år, nødvendigvis skal fortsætte til næste år?

Skolebestyrelsen bør derimod tage udgangspunkt i de mål og tilhørende handlings- og aktivitetsplaner, der er fastsat for skolens virksomhed. Nogle opgaver må nødvendigvis prioriteres højere end andre, og som en nødvendig konsekvens heraf tildeles flere ressourcer, hvad enten det er i form af penge eller arbejdstid.

Skolebestyrelsen har fastsat nogle mål for skolens virksomhed, og disse mål skal man kunne se afspejlet i det færdige budget. Bestyrelsens opgave i budgetlægningsfasen er således at sikre overensstemmelse mellem mål, handlingsplaner og andre planlagte aktiviteter og budget.

Såfremt der er brug for flere penge til en ønsket aktivitet, end der kan afses på budgettet for det kommende år, har kommunalbestyrelsen mulighed for at godkende, at der bruges af det følgende års budget.

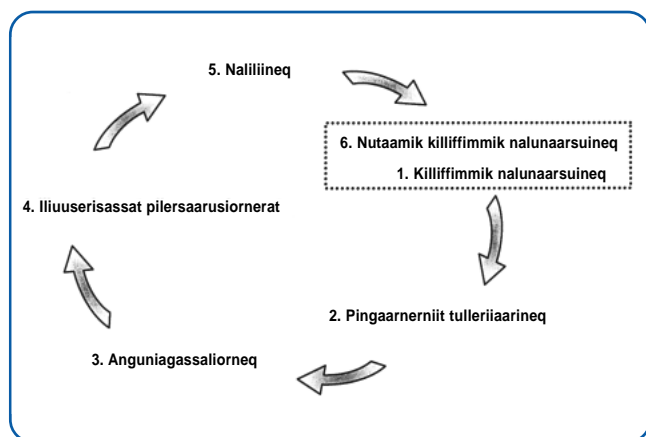
På samme måde kan kommunalbestyrelsen tillade, at skolebestyrelsen sparer op ved at overføre penge til næste års budget, så der er et ekstra beløb til rådighed til planlagte større aktiviteter.

Det er op til den enkelte kommune at afgøre, om den vil godkende sådanne budgetoverførsler, og at fastsætte minimums- og maksimumsgrænser herfor.

Killiffiup nalunaarsorneraniit naliliinermut nutaamillu killiffimmik nalunaarsuineranut suleriaaseq titartaganngorlugu ima takutinneqarsinnaavoq:

Nukissarisat

Atuarfiup siulersuisuisa suliaasaat pingaarutilik tassavoq anguniakkat, pingaarnerniit tulleriiaarinerit, tunngaviusumik periusissat nukissarisallu - tassalu piffissap suliffiusup aningaasallu - akornanni ataqatigiissaarinissaq.

Atuarfiup siulersuisui nukissarisallu - aningaasartuutissat isertitassatullu missingersersuutit aamma naatsorsuutit

Ukiut tamaasa atuarfiit tamarmik kommunalbestyrelsi mit makkunuuna atugassaminnik immikkoorsiffigineqartarput:

- ilinniartitsisut tiimissaat atuartitsinermut atugassat, taakkununga ilaallutik piffissaq piareersarnissamut atugassaq suliaasanullu allanut piffisarissasaq, soorlu atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerannut, tammaarsimaarnernut, ataatsimiinnernut il.il.
- atuarfimi atuartitsinermi atugassanut, atuarfiup iluani atortunut, allaffissornermut, kiassarnermut, innaallagissamut imermullu immaqalu atuarfiup aserfallatsaalinnissaanut aningaasartuutigineqartut matussutissaat.

Aningaasaliissutit sinaakutissat atuarfimmu tunniunneqassapput, taakkualu iluanni atuarfiup siulersuisui, tunaartarisassat erseqqinnerusumik aalajangersarneqartut iluanni, aningaasartuuteqarfiusussat ataasiakkaat iluanni qanoq annertutigisumik atuiumanerlutik namminneerlutik aalajangiinissaminnut periarfissaqasapput.

Aningaasaliissutaasut atuarfiullu siulersuisuisa nalunaarutaat tunuliaqutaralugit, atuarfiup pisortaata ani-

ngaasartuutissat isertitassallu siunnersuutaasumik missingersuusiussavai, taakkualu takutissavaat ingerlataasani ataasiakkaani aningaasat qanoq amerlatigisut ator-neqarnissaat ilimagineqarnersoq. Tamatuma kingorna missingersersuutissat siunnersuut atuarfiup siulersuisuinut akuerisassanngorlugu saqqummiunneqassaaq. Atuarfiup siulersuisuisa missingersersuutit akuerinissaat pisinnaatitaaffigaat, taamaalillutillu aamma missingersersuutit siulersuisuni ilaasortaasut isumaat naapertorlugit, anguniagassaliussanut ingerlanneqartussatullu pilersaarutinut naleqqutinngippata akueriumanngitsoorsinnaallugit.

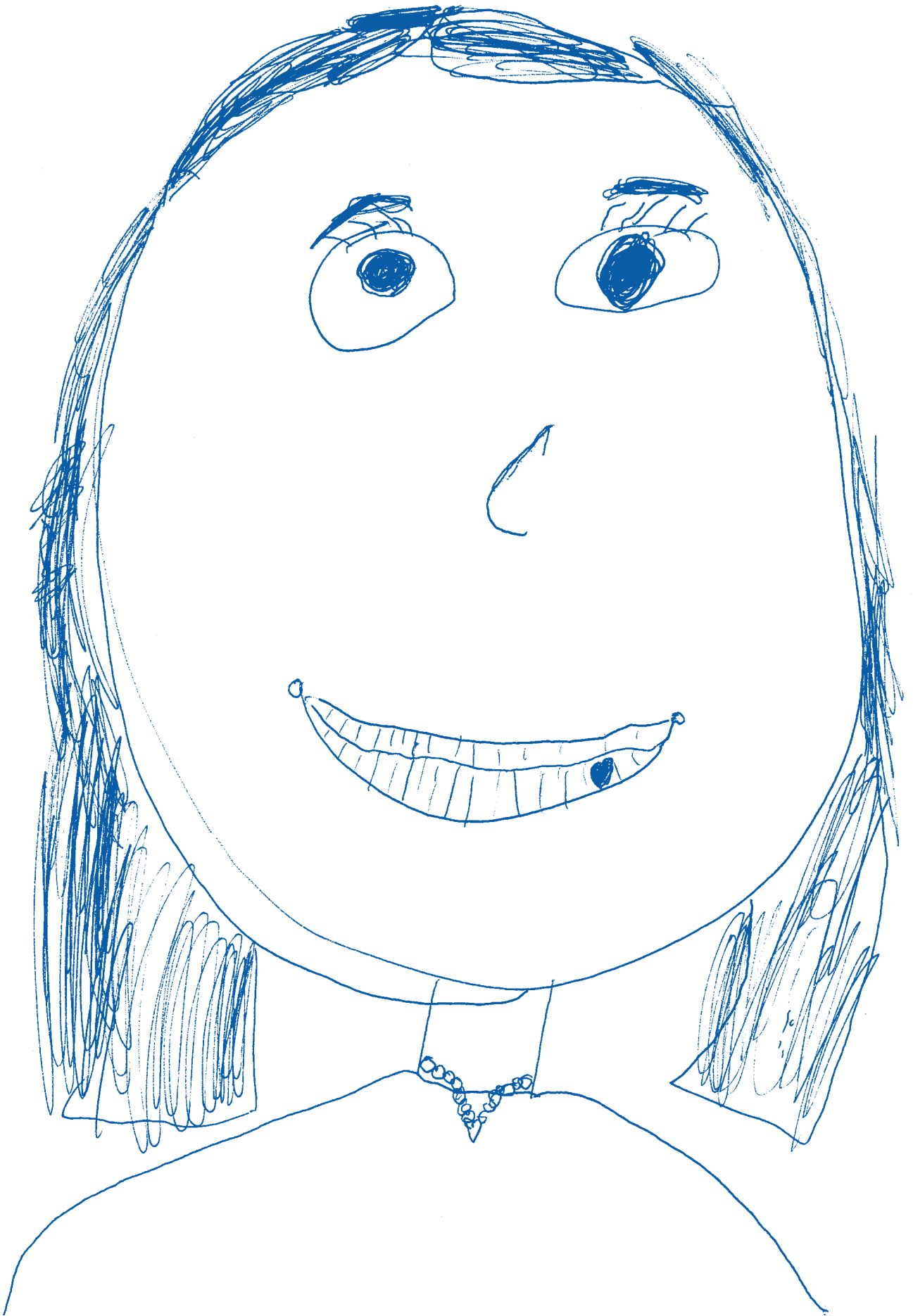
Atuarfiup pisortaata akisussaaffigaa naatsorsuutit aningaasaliissutillu ingerlaavartumik nakkutigineqarnissaat, tamannalu pillugu atuarfiup siulersuisuisa ilisimatinneqartarnissaat. Ukioq naappat atuarfiup pisortaata inaarutaasumik naatsorsuusiussaaq. Pingaartuuvoq ukiumi aalajangersimasumi aningaasartuutissat isertitassatullu missingersersuutaasimasup naatsorsuutillu inaarutaasut assigiinngissutaasa misissornissaat. Immikkoortut suut pilersaarutit malillugit pisimappat, sukkullu kukkusumik naliliisoqarsimava? Sooq kukkusumik naliliisoqarsimava, tamatuminngalu suut ilinniarneqarsinnaappat?

Missingersersuutit, anguniakkat iliuseqarnissamillu pilersaarutit

Aningaasartuutissat isertitassallu missingersersuusiorderanni pingaartuuvoq ukiumi tulliuuttumi aningaasartuutissat isertitassallu, ukiumi qaangiuttumi missingersersuutaasimasut procentinik aalajangersimasunik ilaannarlugit missingersersuusiortoqannginnissaa. Taamaaliorderup tamatigorluinnangajak nassatarisarpa aningaasaliissutaasunik ikilisaasoqarnissaata aalajangiunneqarnera, suliniutiginiakkallu nutaat aningaasasaarunneqarnerat. Kinami aamma oqarpa ukioq manna ingerlanneqarsimasut aappaagu nangingneqassasut?

Akerlianik atuarfiup siulersuisuisa atuarfiup ingerlatsineranut anguniagassaliatik, iliussissat sammisassallu pilersaarutaannik ilaqartut aallaavigisariaqarpaat. Suliasat ilaat allatut ajornartumik allanit salliutinneqartariaqarput, tamatumalu kingunerisaanik nukissanik amerlanernik immikkoorsiffigineqartariaqarlutik - aningaasani piffissamilluunniit suliffiusumik.

Atuarfiup siulersuisui atuarfiup ingerlatsinera pillugu anguniagassaliortullu tunngaviusumik periusissanik aalajangersaasimapput, taamaammallu anguniagassat tunngaviusumillu periusissat taakkua inaarutaasumik missingersersuutini ersiuteqartariaqarput. Taamaalilluni siulersuisut aningaasartuutissat isertitassallu missingersersuusiorderanni suliaasarilerpaat anguniakkat, iliuseqarnissamik pilersaarutaasut ingerlanniakkallu pi-

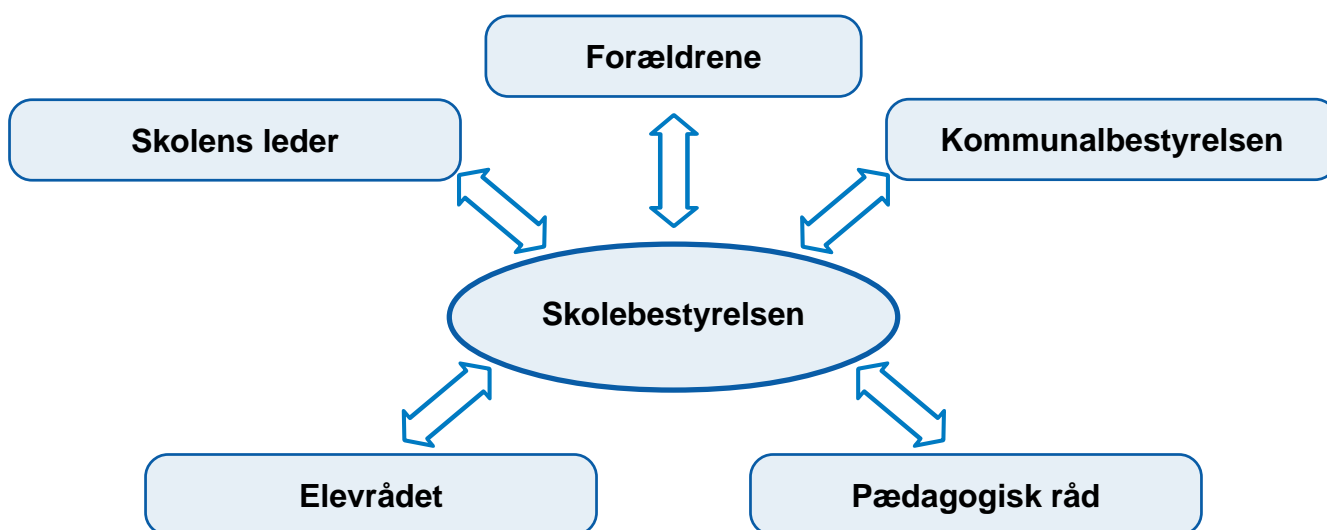
lersaarusiunneqartut allat aamma missingersersuutit imminnut naleqquttuunerisa qularnaarnissaat.

Ingerlanniakkatut kissaatigisamut ukiumi tulliuuttumi aningaasaliunneqarsinnaasut sinnerlugit pisariaqartit-sisoqarpat, kommunalbestyrelsip akuerisinnaavaa ukiup tulliaata aningaasartassaanik atuisoqarsinnaasoq.

Taamatutaaq kommunalbestyrelsip akuerisinnaavaa atuarfiup siulersuisuisa ileqqaarsinnaanerit, aningaasat atunngisat ukiup tulliani aningaasaliissutissanut ilanngunneqarnerisigut, taamaalillunilu sammisassatut pilersaarusiukkanut aningaasat amerlanerusut immikkoortinneqarsinnaatillugit.

Kommunalbestyrelsit ataasiakkaat aalajangertassavaat aningaasaliussat taama iliorluni nuunneqarsinnaassanersut, taamatullu iliortoqassappat minnerpaaffissarittassat annerpaaffissarittassallu aalajangersartussaallugit.

4. Skolebestyrelsens samarbejdspartnere

Forældrene

Samarbejdet med forældrekredsen er centralt i skolebestyrelsens arbejde og er derfor nærmere beskrevet i et særskilt afsnit (afsnit 5. side 46).

Skolens leder

Skolens leder har den administrative og pædagogiske ledelse af skolen og er ansvarlig for skolens virksomhed over for skolebestyrelsen og kommunalbestyrelsen. Det vil sige, at skolens leder har ansvaret for, at skolens undervisning lever op til folkeskolens formål og grundlag inden for de rammer som kommunalbestyrelsen har fastlagt.

Skolelederen leder og fordeler arbejdet mellem alle skolens ansatte. Lederen har blandt andet ansvaret for fordelingen af lærere på fag, klasser og trin, og det er også skolelederen, der træffer alle konkrete afgørelser vedrørende skolens elever.

At skolelederen har den administrative og pædagogiske ledelse, forudsætter et samarbejde herom med de ansatte. I rent pædagogiske spørgsmål vil samarbejdet naturligt foregå mellem skolelederen og pædagogisk råd. Skolens leder er medlem af pædagogiske råd.

Skolens leder er sekretær for skolebestyrelsen, hvilket betyder at skolens leder har ansvaret for udarbejdelse af oplæg til skolebestyrelsen vedrørende skolens plan for undervisningen for hvert skoleår og retningslinier for skolens øvrige virksomhed, samt forslag til skolens budget inden for de af kommunalbestyrelsen fastsatte

økonomiske rammer.

Skolelederen forestår den konkrete udmøntning af skolebestyrelsens retningslinier og beslutninger, og har pligt til at give skolebestyrelsen de oplysninger, der er nødvendige for dens arbejde og tilsyn med skolens aktiviteter. Skolelederen er desuden ansvarlig for, at de beslutninger, der træffes om skolens virksomhed, er lovlige og ligger inden for de mål, rammer og retningslinier, der er fastsat af kommunalbestyrelse og skolebestyrelse.

Pædagogisk råd

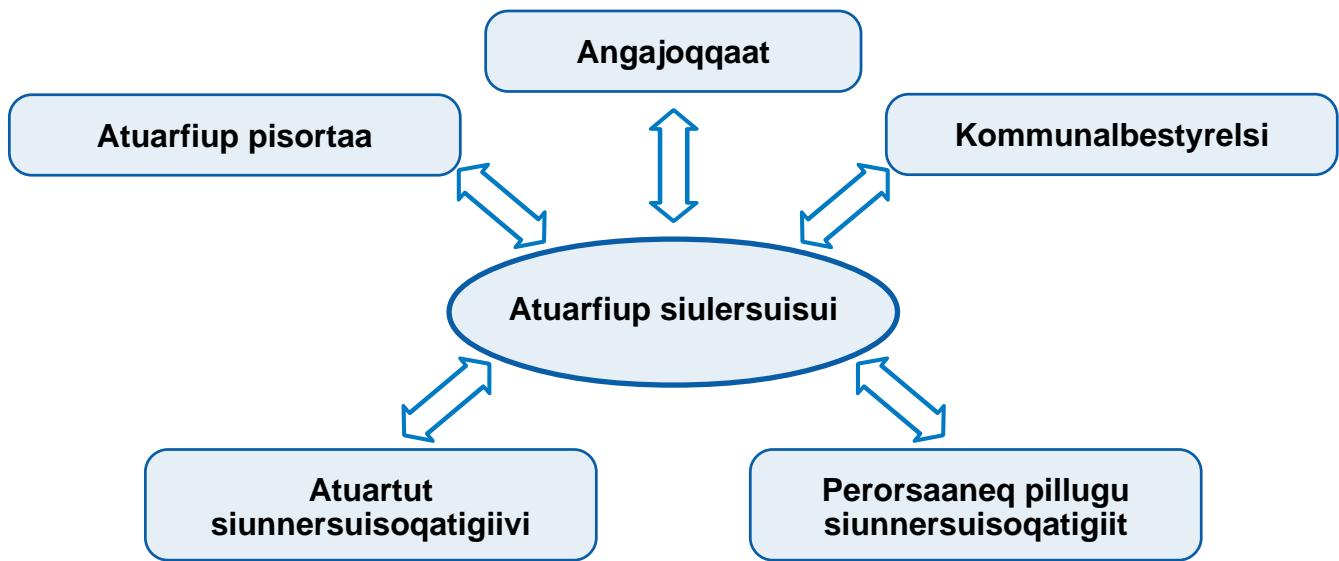
Ved hver skole nedsættes et pædagogisk råd. Rådet består af skolens leder og alle medarbejdere, der varetager undervisningsopgaver og andre pædagogiske opgaver på skolen. Alle medlemmer af rådet har pligt til at deltage i dets møder.

Det pædagogiske råd fastsætter selv sin forretningsorden. Dette medfører blandt andet, at rådet selv beslutter, hvem der skal være rådets mødeleder, og hvor lang valgperioden for denne i givet fald skal være.

Den vigtigste opgave for pædagogisk råd er at rådgive skolens leder om pædagogiske forhold.

Skolebestyrelsen har ikke pligt til at spørge efter eller afvente udtalelser fra pædagogisk råd, inden bestyrelsen træffer beslutninger. Pædagogisk råd har derimod pligt til at udtale sig, hvis bestyrelsen eller skolelederen ønsker det. Pædagogisk råd kan også på eget initiativ fremsende forslag og udtalelser til skolebestyrelsen gennem

4. Atuarfiup siulersuisuisa suleqataat

Angajoqqaat

Angajoqqaat suleqatiginerat atuarfiup siulersuisuisa sulineranni qitisorujussuarmik inissisimavoq, taamaammallu immikkoortumi immikkut allaaserineqarluni (immikkoortoq 5, qup. 47).

Atuarfiup pisortaa

Atuarfiup pisortaata atuarfiup suliassai allaffissornikkut perorsaanikkullu akisussaaffigai, atuarfiullu siulersuisuinut kommunalbestyrelsimullu atuarfiup ingerlatsinera pillugu akisussaalluni. Imaappoq atuarfiup pisortaata atuarfiup meeqqat atuarfiata siunertaanik tunngavianillu - sinaakktutissat kommunalbestyrelsip aalajangersagaasa iluanni - anguniaanissaa akisussaaffigaa. Atuarfiup pisortaata suliassat atuarfimmi atorfeqartut tamarmik akornanni agguaanissaat aqutarinissaallu akisussaaffigaa. Atuarfiup pisortaata ilaatigut akisussaaffigaa ilinniartitsisut atuartitsissutinut klassinullu agguataarnissaat, aamma atuarfiup pisortaata atuarfimmi atuartut pillugit aalajangingassat ersarissut tamaasa aalajangiiffigisassavai.

Atuarfiup pisortaata allaffissornikkut perorsaanikkullu akisussaanerani pinngitsoorneqarsinnaanngilaq sulisunik suleqateqarnissaa. Apeqqutini perorsaanermut tunngasuni suleqatigiinneq pissusissamisuginnartumik atuarfiup pisortaata perorsaanerlu pillugu siunnersuisoqatigiit akornanni pisassaaq. Atuarfiup pisortaa perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiinni ilaasortaavoq.

Atuarfiup pisortaa atuarfiup siulersuisuini allattaavoq,

imaappoq atuarfiup pisortaata atuarfiup ukiut tamaasa atuartitsineq pillugu pilersaarutaanik atuarfiullu allakkut ingerlatsinera pillugu tunaartarisassanik (malittarisassanik) kiisalu kommunalbestyrelsip aningaasatigut sinaakkusiussaasa iluanni aningaasartuutissat isertitassallu missingersuusiorterannik atuarfiup siulersuisuinut siunnersuusiortluni saqqummiussassat suliarinissaat akisussaaffigaa.

Atuarfiup pisortaata atuarfiup siulersuisuisa tunaartarisassaliaasa (malittarisassaliaasa) aalajangigaasalu piviusunngortinnissaat akisussaaffigaa, atuarfiullu siulersuisuisa sulinerminni atuarfiullu ingerlataanik nakkutiliernerminni paasisutissat pisariaqartitaasa saqqummiunnissaat pisussaaffigalugu. Aammattaaq atuarfiup pisortaata akisussaaffigaa, atuarfiup ingerlatsinera pillugu aalajangiinerit inatsisinik unioqquitsinatillu anguniagassat, sinaakktutissat tunaartarisassallu kommunalbestyrelsip atuarfiullu siulersuisuisa aalajangersagaasa iluanniinnissaat.

Perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit

Atuarfinni tamani perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit pilersinneqassapput. Siunnersuisoqatigiit tassaapput atuarfiup pisortaa atuarfimmilu sulisut atuartitsinermik perorsaanikkullu suliassanik allanik suliaqartut tamarmik. Siunnersuisoqatigiinni ilaasortat tamarmik ataatsimeeqataasussaatitaapput.

Perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit suleriaasissartik namminneq aalajangissavaat. Tamatuma ilaatigut

skolelederen.

Selvom skolebestyrelsen ikke har pligt til at indhente udtalelser fra pædagogisk råd, er det vigtigt, at skolebestyrelsen rådfører sig med pædagogisk råd i alle spørgsmål omkring undervisningen og skolens hverdag: målsætninger, retningslinier for skolens virksomhed, budget, ordensregler, læreplaner, forsøgs- og udviklingsarbejde mv.

Endelig er pædagogisk råd forpligtet til at høre elevrådet i alle relevante spørgsmål.

Elevrådet

Ved hver skole nedsættes et elevråd. Ved mindre skoler kan kommunalbestyrelsen dog beslutte, at elevrådets opgaver varetages af hele elevforsamlingen.

Det er eleverne selv der afgør, hvorledes elevrådet skal sammensættes, og hvordan det skal vælges. Valg til elevrådet foregår normalt hvert år ved skoleårets start. Elevrådet er forum for drøftelse af elevernes interesser, og er det organ, der varetager elevernes fælles interesser over for skolen og over for de kommunale myndigheder.

Skolebestyrelsen bør også høre elevrådet i vigtige spørgsmål om skolens virksomhed, og kan pålægge lederen at indhente udtalelser fra elevrådet. Elevrådet kan også selv henvende sig til skolebestyrelsen gennem skolens leder.

Skolen har pligt til at hjælpe elevrådet i dets arbejde.

Samarbejde på tværs af holdninger og værdier

Roller

Som medlem af skolebestyrelsen, som forældrerepræsentant, lærerrepræsentant eller elevrepræsentant, har man forskellige roller, forskellige værdier og forskellige forventninger til hinanden.

Alle mennesker har flere forskellige roller, for eksempel rollen som afdelingsleder eller fisker i sit daglige arbejde, rollen som forælder og ægtefælle med alle de roller, dette i sig selv indebærer.

På samme måde har man som medlem af skolebestyrelsen en bestemt rolle. Hvad enten du er forældrerepræsentant, elevrepræsentant eller lærerrepræsentant, så er der nogle forventninger til dig om, hvad du kan bidrage til samarbejdet med, hvad det er for en viden og indsigt du har, ligesom du har forventninger til de andre medlemmers viden, ressourcer og begrænsninger.

Hvilke forventninger er der så til din rolle?

Forældrerepræsentanternes rolle er på den ene side at bidrage med forældresynspunkter og på den anden side at bidrage med deres viden om, hvad det er man i erhvervslivet og på de forskellige ungdomsuddannelser, lokalt som internationalt, forventer og kræver af personlige og faglige egenskaber og færdigheder af de unge, når de afslutter folkeskolen. Det er forældrene, der er tættest på børnene i hverdagen, dem der kender til deres interesser og problemer og til deres ressourcer og svagheder. Det er ligeledes forældrene og forældrerepræsentanterne valgt af forældrene, der i langt de fleste tilfælde har størst berøring med det samfunds- og arbejdsliv, der ligger uden for skolens regi, og således har en meget vigtig viden om, hvad det er for holdninger og udviklingstendenser der er i lokalsamfundet - lokalsamfundets holdning til og syn på hele samfundet i almindelighed og skolens virksomhed i særdeleshed. Din rolle som forældrerepræsentant er således at bidrage til samarbejdet med denne viden og at gøre rede for forældreholdninger og -værdier med hensyn til skolens udvikling og undervisning.

malitsigaa, siunnersuisoqatigiit namminneq aalajanger-sinnaammassuk, kina siunnersuisoqatigiit ataatsimiin-nerini aqutsisuussanersoq, qanorlu sivisutigisumik taan-na qinigaaffeqassanersoq.

Perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit suliassaat pi-ngaaneq tassaavoq pissutsit perorsaanermut tunngasut pillugit atuarfiup pisortaanik siunnersuineq.

Atuarfiup siulersuisui pisussaataaangillat aalajangi-lernerminni perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiinnik oqaaseqaateqartitseqaarnissaminut imaluunniit oqa-seqaateqartoqarnissaanik utaqqeqaarnissaminut. Ki-sianni perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit oqa-seqaateqarnissamut pisussaataaapput, siulersuisut ima-luunniit atuarfiup pisortaata tamanna kissaatigippassuk. Aamma perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit nam-minneerlutik atuarfiup siulersuisuinut atuarfiup pisor-taa aqutugalugu siunnersuuteqarsinnaapput.

Naak atuarfiup siulersuisui perorsaaneq pillugu siun-nersuisoqatigiinnit oqaaseqaatinik piniaqqaarnissamut pisussaataaangikkaluartut, pingaartuuvoq atuarfiup siulersuisuisa atuartsineq atuarfiullu ulluinnarisaa pil-lugu apequtini tamani perorsaaneq pillugu siunnersu-isoqatigiit isumasioqqaartarpatigit, soorlu makku pillu-git: anguniagassat, atuarfiup ingerlatsinera pillugu tu-naartarisassat, aningaasartuutissatut isertitassatullu mis-singersersuutit, torersaarnissamik malittarisassat, atuar-titsinermi najoqutassat, misiligaalluni inerikkiartor-titsillunilu atuartsineq il.il.

Kiisalu perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit pisa-saaffigaat atuartut siunnersuisoqatigiivisa tusarniaavi-ginissat - apequtini taakkunanga susassaqarfigne-qartuni tamani.

Atuartut siunnersuisoqatigiivi

Atuarfinni tamani atuartut siunnersuisoqatigiivi piler-sinneqassapput. Taamaattoq atuarfinni mikinerusuni atu-arfiup siulersuisui aalajangiinnaapput, atuartut siun-nersuisoqatigiivisa suliassaat atuartunit tamanit inger-lanneqassasut.

Atuartut namminneq aalajangissavaat, atuartut siun-nersuisoqatigiivi qanoq katitigaassanersut, qanorlu iliorlu-ni qinerneqartassanersut. Atuartut siunnersuisoqatigi-i-vinut qinersineq nalinginnaasumik pisarpoq ukiup atu-arfiusup aallartinneri tamaasa.

Atuartut siunnersuisoqatigiivi atuartut soqutigisaat pil-lugit oqallinnerni isummersoqatigiiffiusassapput, taak-kuuppullu atuartut tamarmiullutik soqutigisaannik isu-maginnittussat - atuarfiup kommunimilu pisortaasut tu-ngaannut.

Aammattaaq atuarfiup siulersuisuisa atuartut siun-nersuisoqatigiivi atuarfiup ingerlatsineranut atatillugu apeq-utit pingaaruteqartut pillugit tusarniaavigisariaqarpaat, aammalu atuarfiup pisortaa peqquisinnaallugu atuartut

siunnersuisoqatigiiviniit oqaaseqaatinik piniaqqullugu. Aammattaaq atuartut siunnersuisoqatigiivi atuarfiup pi-sortaa aqutugalugu atuarfiup siulersuisuinut saaffigin-nissinnaapput.

Atuarfiup atuartut siunnersuisoqatigiivinik sulineranni ikiuinissaq pisussaaffigaa.

Pissuseqarfiginninnerit pingaartitallu akimorlugit suleqatigiinneq

Pissusilersuutit

Atuarfiup siulersuisuini ilaasortatut, angajoqqaat ilaa-sortaatitaattut, ilinniartitsisut ilaasortaataatut imaluun-niit atuartut ilaasortaataatut pissusilersuutit, pingaar-titat ilaasortaatinillu ilimagisat assigiinngitsuupput.

Inuit tamarmik assigiinngitsunik pissusilersuuteqartar-put, soorlu immikkoortortaarfimmi pisortatut pissa-silersuutit imaluunniit aalisartut ulluinnarni suliner-mi pissusilersuutit, angajoqqaatut, uiusutut nuliaasutul-luunniit - taakkualu pissusilersuutit assigiinngitsut nassa-tarisaat ilanngullugit.

Taamatoqqinnaaq atuarfiup siulersuisuini ilaasortatut aalajangersimasunik pissusilersuuteqartoqartarpoq. An-gajoqqaatut, atuartutut ilinniartitsisutulluunniit ilaasor-taataitaaguit illit suleqatigiinnermut sunik tapiissuteqaru-maarnert ilimagineqarpoq, ilisimasat suut nalunngisallu suut illit pigineritit, soorlu illittaaq inuit allat ilisima-saat, nukissarisat killissarisaa allu pillugit ilimagisaqar-tartutit.

Illit pissusilersuutigisassatit qanoq ilimagisaqarfigne-qarpat?

Angajoqqaat ilaasortaataasa pissusilersuutissaat taas-saapput illuatungaagut angajoqqaat isumaannik saq-qummiineq aappaatigullu namminneq ilisimasaminnik tunniussineq - tassalu makkua pillugit ilisimasaminnik: inuutissarsiutinik ingerlatsiffinni inuusuttullu ilinniarfi-i-ni assigiinngitsuni, najugarisami nunarsuarlu tamakker-lugu, suut inuusuttunit inuttut suliamullu tunngatillugu pininnaasariaqartut ilimagineqarnersut suullu inuusuttu-nit atuarfik naammassigunikkum pininnaalersimassassa-atut ilimagineqarnersut. Angajoqqaat ulluinnarni mee-q-anut qaninnerpaajupput, meeqqat soqutigisaannik ajor-nartorsiutaannillu ilisimaarinnittut aamma nakuuffinik sanngiiffiinillu ilisimaarinnittut. Aammattaaq angajoq-qaat angajoqqaallu ilaasortaataat - angajoqqaanit qini-gaasut - amerlanerpaatigut tassaapput inuiaqatigiinni sulinermilu inuunermut, atuarfiup avataaniittumut, at-tuumassuteqarnerpaasut, taamaalillutillu pingaarutilim-mik ilisimaarisarlugu najukkami inuiaqatigiinni pissuse-qarfiginninnerit inerikkiartormilu sammiviit suut pi-

Lærerrepræsentanternes rolle er at bidrage med lærersynspunkter. Det er lærerne, der hver dag møder børnene i skolen, og som har det største kendskab til deres faglige standpunkter og deres daglige engagement i undervisningen. Det er lærerne, der har den faglige og pædagogiske uddannelse, og viden om, hvordan man tilrettelægger og gennemfører undervisningen. Det er også lærerne, der har kendskab til udviklingen på folkeskoleområdet, og som kan sætte sig ind i og afprøve nye former for undervisning.

Din rolle som lærerrepræsentant er således at bidrage til samarbejdet med din helt konkrete viden om læring og pædagogik samt at gøre rede for lærerholdninger og -værdier, hvad angår skolens udvikling og undervisningen.

Elevrepræsentanternes rolle er at bidrage med elevsynspunkter. Det er eleverne, der hver dag deltager i undervisningen, og som ved, hvornår de synes det er spændende at gå i skole, hvornår de synes de har lært noget de kan bruge til noget, og hvornår de oplever skolegangen som kedelig. Det er eleverne der føler på egen krop, hvornår de har oplevet succes, og hvornår de har oplevet et nederlag i undervisningssituationen.

Din rolle som elevrepræsentant er således at bidrage til samarbejdet med din helt konkrete viden om og oplevelse af at være elev på skolen, samt at gøre rede for elevholdninger og -ønsker til skolens udvikling og undervisning.

Hvad kan I som skolebestyrelsesmedlemmer forvente af skolens leder?

Det er skolelederen, der har den overordnede administrative og pædagogiske ledelse. Og det er også ham/hende der ved, hvordan skolebestyrelsens beslutninger virker i praksis, hvordan de vil blive modtaget af medarbejderne, og hvordan de passer ind i kommunens skolepolitik.

Skolelederen er samtidig bestyrelsens sekretær, og den der fører beslutningerne ud i livet. Det er derfor vigtigt at bruge skolelederen til at få en grundig belysning af og vejledning i de sager, hvor der skal tages beslutning.

Hvad er værdier og holdninger, og hvor får vi dem fra?

Der er med indførelsen af skolebestyrelser i folkeskolen lagt meget vægt på, at forældrenes, elevernes og lærernes værdier og holdninger alle er vigtige. Men hvad er det egentlig for nogle begreber - hvad er værdier og holdninger?

Værdier er det helt overordnede samfunds- og menneskesyn som vi alle sammen har, uanset om vi har gjort os det klart eller ej. Når vi taler om, hvordan vores sam-

fund burde indrettes, og hvordan vi mener, at mennesker i al almindelighed skal behandles, hvilke rettigheder og pligter over for samfundet og for hinanden vi bør have, så er det vores værdier, vi giver udtryk for - vores overordnede ønsker til tilværelsen.

Holdninger er vores generelle tilbøjelighed til at tænke og reagere på bestemte måder over for bestemte personer, grupper, skoleforhold m.m. Vi kan godt have en overordnet værdi om, at den bedste tilværelse er livet i naturen som fisker, fanger eller fåreholder, men samtidig have en holdning om, at vores børn skal have en god boglig uddannelse, der passer til det moderne samfunds krav. Det enkelte menneskes værdier og holdninger kan altså godt være modsatrettede.

Både værdier og holdninger udvikles og ændrer sig hele livet igennem. De opstår gennem erfaringer og påvirkes især af de personer og grupper af personer, som vi er tæt på i dagligdagen. Der er således ikke nogen værdier eller holdninger, der er rigtige eller forkerte, selv om de kan være meget forskellige og virke som helt uforenelige.

ngaartinneqarnersut – ilisimaarisarlugulu najugarisami innuttaasut nalinginnaasumik inuiaqatigiit pillugit isigininnerat annermillu atuarfiup ingerlatsinera pillugu isigininnerat qanoq ittuunersoq.

Ilinniartitsisut ilaasortaataata pissusilersuutigisassaa tassaavoq ilinniartitsisut isiginneriaasiinik tunniussa-qarnissaq. Ilinniartitsisut ullut tamaasa meeqqat atuarfimmi naapittarpaat, meeqqat atuartitsissutigut killif-fiinik ulluinnarnilu atuartitsinermut peqataalluarnernanik annerpaamik ilisimasagartuullutik. Ilinniartitsisut suliaminnut atatillugu ilisimasassat perorsaanermullu tunngasut ilinniagarivaat, ilisimallugulu atuartitsineq qanoq aaqqissorneqarlunilu ingerlanneqassanersoq. Ilinniartitsisut aamma ilisimavaat meeqqat atuarfianni inerikkiartorneq qanoq ittuunersoq, atuartitseriaatsillu nu-taat paasiniarsinnaallugillu misiligarsinnaallugit. Ilinniartitsisut ilaasortaataataat pissusilersuutigisassat taamaalilluni tassaavoq illit nammineq ilikkariartor-tarneq perorsaanerlu pillugit erseqqissumik ilisimasan-ik suleqatigiinnermut tapiissuteqarnissaq aamma ilin-niartitsisut atuarfiup inerikkiartornera atuartitsineralu pillugit pissuseqarfiginninnerinik nassuiaanissaq.

Atuartut ilaasortaataata pissusilersuutigisassaa tassa-voq atuartut isiginneriaasiinik tunniussa-qarnissaq. Atuar-tut tassaapput ullut tamaasa atuartitsinermut peqataa-sut. Taakkua nalunnigilaat, qaqugukkut atuarneq pissa-nganartuusarnersoq, qaqugukkut atorsinnaasaminnik i-linniagaqarsimanerlutik, qaqugukkullu atuarnertik a-vaangunartutut misinnartarnersoq. Atuartut nammin-neq timimikkut misigisarpaat, qaqugukkut atuarnermik nalaani iluatsitsinermik misigisaqartarnerlutik qaquguk-kullu ajorsartutut misigisaqartarnerlutik.

Illit atuartut ilaasortaataataat pissusilersuutigisassat tassaavoq suleqatigiinnermut atuarfimmi atuaruuneq pillugu erseqqissumik ilisimasavit misigisartakkavillu ingerlateqqinnissaat, aamma atuarfiup inerikkiartornis-saa atuarfiullu atuartitsinera pillugit atuartut pissuseqar-figinninnerisa kissaataasalu nassuiarnissaat.

Ilissi atuarfiup siulersuisuini ilaasortatut suna atuar-fiup pisortaanit ilimagisinnaavisiuk?

Atuarfiup pisortaa tassaavoq qullersaalluni allaffissor-nikkut perorsaanikkullu pisortaa. Aamma tassaavoq atuarfiup siulersuisuisa aalajangigaasa ulluinnarni qanoq sunniuteqartarnerannik ilisimaarinnittoq, suleqataasunit qanoq ilassineqarumaarnerannik ilisimaarinnittoq, kom-munillu atuarfeqarneq pillugu politikkianut qanoq naleq-qutsiginerannik ilisimaarinnittoq. Ilutigalugu atuarfiup pisortaa siulersuisuni allattaavoq aalajangiussanillu piviusunnigortitsisussaalluni. Taa-maamat pingaartuuvoq aalajangiiffigisassat pillugit

atuarfiup pisortaanik nassuiaatitsilluarlunilu siunnersu-isisinissaq.

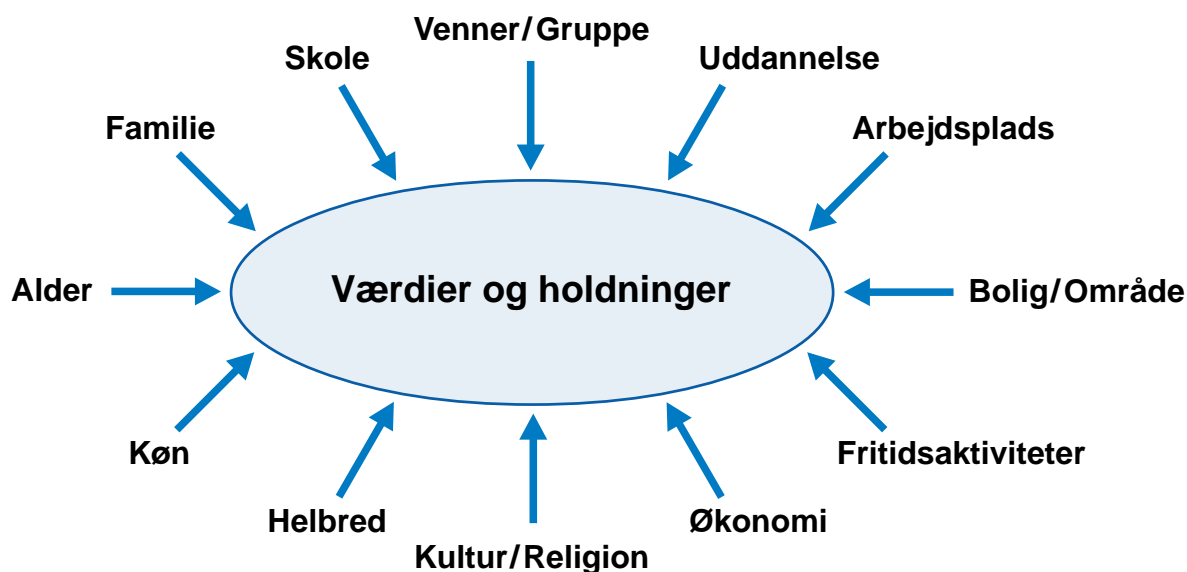
Pingaartitat pissuseqarfiginninnerillu suunuku, sumit pisarpavut?

Meeqqat atuarfianni atuarfiup siulersuisuinik pilersitsi-nermi annertuumik pingaartinneqarpoq angajoqqaat, atuartut ilinniartitsisullu pingaartitaat pissuseqarfiginnin-nerilu tamarmik pingaaruteqartuusut. Kisianni oqaasit taakkua suunuku - pingaartitat pissuseqarfiginninnerillu suuppat?

Pingaartitat imaluunniit inuunermi naleqartitat tassaap-put inuiaqatigiit inuillu pillugit pingaarnerusutigut isi-ginneriaatsit tamatta pigisavut - piginerlugit eqqarsaati-gisimagutsigu eqqarsaatigisimangikkaluarutsiguluun-niit. Inuiaqatigiit inuuffigisavut qanoq aaqqissuuttaria-qarnersut oqalukkaangatta, inuit nalinginnaasumik qa-noq pineqartassanersut oqallisigigutsigu, inuiaqatigiit inoqatittalu tungaannut pisinnaatitaaffiusussat pisussaaf-fiillu eqqartorutsigit, taava uagut pingaartitavut ersersis-savagut - inuunermut pingaarnerusutigut kissaatigisa-vut.

Pissuseqarfiginninnerit tassaapput inuit aalajangersima-sut, inooqatigiit aalajangersimasut, atuarfimmi pissut-sit il.il. pillugit nalinginnaasumik eqqarsaqqajaasarnigut taakkualu pillugit aalajangersimasumik qisuariaqqa-jaasarnigut. Pingaarnerusutigut pingaartitarisinnaavar-put inuuneq pitsaanerpaq tassaasoq pinngortitami aali-sartutut, piniartutut savaatilittulluunniit inuuneq, iluti-galugulu meeqqatta atuagarsornikkut inuiaqatigiinnut nutaaliaasunut naleqquttumik ilinniagaqarluarsimanis-saanik isummersimasinnaalluta - pissuseqarfiginnissin-naalluta. Imaappoq inuit ataasiakkaat pingaartitaat pis-suseqarfiginninnerilu imminnut akerleriilluarsinnaapput. Pingaartitat pissuseqarfiginninnerillu inuuneq tamaat inerikkiartorlutillu allannigoriartortarput. Misilittakkat aqutugalugit pilersarput annermillu sunnerneqartarlutik inunnit inunnillu ataatsimoortunit ulluinnarni qani-gisatsinnik. Eqqortunik eqqunngitsunilluunniit pingaar-titaqaranilu pissuseqarfiginninnerneqanngilaq, naak assi-giinngissinnaagaluaqisut imminnullu ataqatigiilersin-naanngitsutut pissuseqarsinnaagaluartut.

Forhold der danner og påvirker vores værdier og holdninger

Hvilken betydning har vores forskellige holdninger i det daglige samarbejde i skolebestyrelsen?

Det er netop vores forskellige holdninger og værdier, der kan gøre skolebestyrelsesarbejdet spændende, og som kan igangsætte en positiv udvikling i skolen, der tilgodeser både forældrenes, lærernes og elevernes ønsker og behov.

En forudsætning for, at arbejdet kan blive berigende både for dig personligt og for skolen i sin helhed, er, at du er åben over for andres synspunkter, at du lytter til hvad de andre siger, ligesom du har brug for, at de andre lytter til dig.

Når I i jeres skolebestyrelsesarbejde arbejder sammen om at løse forskellige problemer på skolen, og om at gøre miljøet og undervisningen så spændende og givende for alle parter som muligt, så er der sikkert mange forskellige holdninger til, hvad dette i det hele taget indebærer, og hvordan det kan gøres. I sådanne situationer kan det godt virke som om, at de forskellige holdninger og værdier ligger så langt fra hinanden, at en fælles løsning næsten er umulig at komme frem til.

Der er nogle enkelte tommelfingerregler, som kan gøre samtalen meget lettere, og dermed samarbejdet positivt og indholdsrigt. Det er tommelfingerregler som at lytte opmærksomt, at være bevidst om, hvad det vil sige at blokere, og om menneskers forskellige måder at kommunikere på. Det er noget, som vi alle sammen meget godt ved, men som vi også er alt for gode til at glemme, når vi taler sammen.

At lytte opmærksomt - hvad vil det så sige?

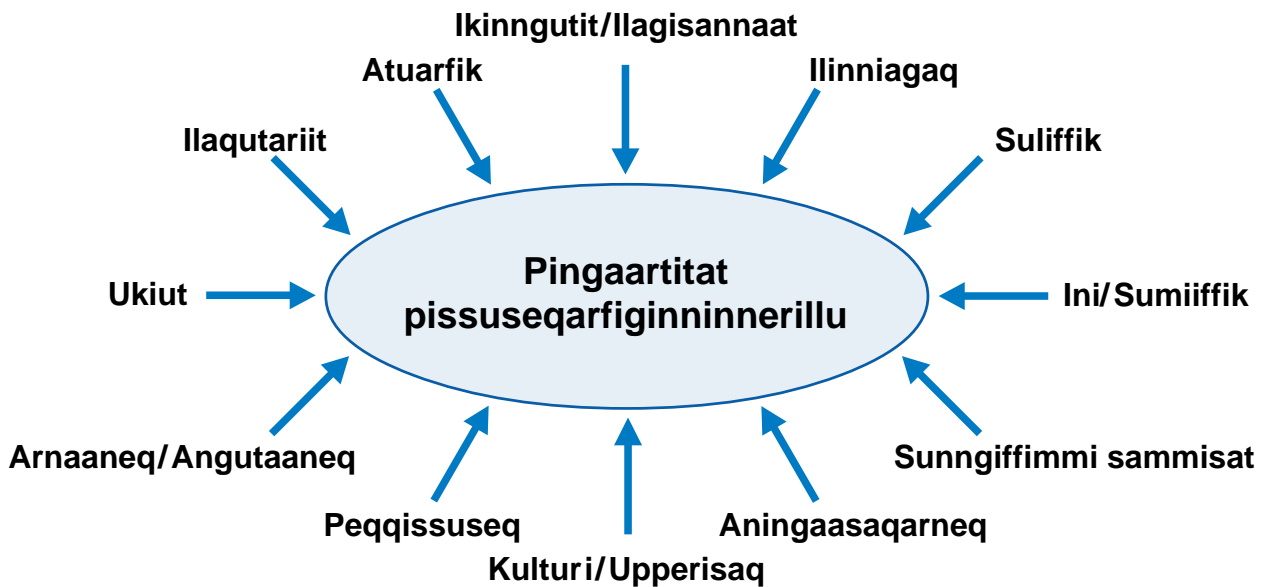
Når du lytter opmærksomt til et andet menneske, så be-

tyder det først og fremmest, at du er til stede - det vil sige, at du er der med hele din opmærksomhed og interesse for at høre, hvad der bliver sagt til dig, og ikke tænker på alt muligt andet, som aftensmaden eller næste dags fodboldkamp. At lytte opmærksomt indebærer også, at du ikke afbryder hele tiden, og at du ikke sidder og tænker på, hvad du selv skal sige, så du helt glemmer at høre hvad der bliver sagt til dig.

Det vigtigste, når du lytter opmærksomt er, at du lytter til indholdet af det der bliver sagt - at du ikke hører efter ordene alene, men prøver at forstå meningen i en helhed. Og når du ikke rigtigt synes, at du forstår hvad meningen er, så bed om at få det forklaret - måske med andre ord. Sig hvad du har forstået ved det, der er blevet sagt, og spørg om det er rigtigt opfattet. Det viser sig meget ofte, at vi har forstået noget helt andet end det, der var meningen.

Når vi kommer til at hænge os for meget fast i enkelte ord i stedet for hele indholdet af det der bliver sagt, så er det det sker, at vi blokerer.

Pissutsit pingaartitatsinnik pissuseqarfiginninnitsinnillu pilersitsillutillu sunniisartut

Atuarfiup siulersuisuini ulluinnarni suleqatiginnitsinni assigiinnitsunik pissuseqarfiginninnigut qanoq pingaaruteqartigaat?

Assigiinnitsunik pissuseqarfiginnillutalu pingaartitaqarnitta atuarfiup siulersuisuini sulineq pissanganartunngortissinnaavaa, atuarfiullu pitsaasumik - angajoqqaat, ilinniartitsisut atuartullu kissaataannik pisariaqartitaannillu qissimigaarisumik - inerikkiartulerneranik aallarniisuusinnaallutik.

Sulinerit ilinnut inuttut atuarfimmullu tamarmut pisuunnguallaataassappat pisariaqarpoq inuit allat isumaannut ammasuunnissat, allat oqaasiinut tusarnaartarnissat soorluttaaq aamma illit tusarnaarneqarnissat pisariaqartikit.

Siulersuisutut sulinissinni atuarfimmi ajornartorsiutit assigiinnitsut qaangerniarlugit suleqatigiilerussi, aturfimmi avatangiiserisat atuartitsinerlu tamanut sapinngisamik pissanganarnerpaatillugulu pissarsinarnerpaatinniarlugu suleqatigiilerlusi, qularutissaanngitsumik tamanna qanoq nassataqassanersoq qanorlu iliortoqassanersoq assigiinnitsorpassuarnik pissuseqarfigineqasaaq. Taama pisoqartillugu isumaqaqqajaanarsinnaasarpog pissuseqarfiginninnerit pingaartitallu assigiinnitsut imminnut ima ungasitsigisut, ataatsimoorluni angusiarnissaq sapernarluinnartutut isikkoqarsinnaalluni.

Oqaloqatigiinnerup ajornannginnerusumik ingerlannissaa, taamaalillunilu suleqatigiinnerup pitsaasuulerlunilu imaqarluartunngornissaa anguniarlugu maleruarneqarsinnaasut ajornanngitsunnguit innersuunneqarsinnaapput. Soorlu oqaluttup oqaasii maluginiarluarlugit tusarnaarluartarnissaq, allat isumaannut assiaqutsiisutut il-

luni tusaajumajunnaartarnerup suunerata ilisimalluarnissaa, inuillu assigiinnitsunik iliuuseqarlutik attaveqarniarnerisa maluginiarluarnissaa. Tamakkua tamatta nalunngilluinnaraluarpagut, oqaloqatigiikkaangattali puortoortarlutigit.

Malinnaalluarluni tusarnaarneq - sunaana?

Inuk alla malinnaalluarlutit tusarnaassagukku siullermik „najuuttariaqarputit“, imaappog eqqarsaatitit allamut sangutinngivillugit soqutiginninnerillu takutillugu ilinnut oqaatigineqartut tusarnaassagitit, allarluinnaat eqqarsaatiginagit, soorlu unnugu nerisassatit imaluunniit aqagu arsaannissaq. Malinnaalluarluni tusarnaarnerup aammattaaq ilagivaa maanaannaq oqaluttumik kipititsiinnarlutit oqaaseqannginnissat aammalu illit nammineq qanoq oqaasissatit eqqarsaatiginnermik ilinnut oqaaserineqartut tusarnaarnissaasa puiunnginnissaat.

Malinnaalluartumik tusarnaarnermi pingaarnerpaaq tassaavoq oqaatigineqartuni oqaatsit kisiisa pinnagit tusarnaarnissat, kisiannili oqaatigineqartut isumaasa tamakkiisumik paasinissaat. Isumaqaruillu oqaatigineqartut isumaat paasinagu, taava nassuiarneqarnissaat kissaatiugiuk - immaqa oqaatsit allaaneruset atorlugit. Oqaatigineqartuni suna paasisimanerlugu oqaatigiuk, apeqqutigalugulu iluamik paasisimanerlugit. Arlalippassuartigit imaattarpoq oqaatigineqartut isumaannit allaanerujusuarmik paasinissimasugut.

Oqaatsit ataasiakkaat kisiisa sammiinnaleraangatsigit, oqaatigineqartut isumaat pinnagu, ingerlaqqeriarsinnaajunnaarluta „assiaqutsiisarpuqut“ imaluunniit „kisartarpuqut“.

Noget om at blokere - hvorfor gør vi det?

Vi lægger alle sammen værdier i ord. Det er slet ikke noget vi går og tænker på, tværtimod, vi tror at alle andre lægger de samme ting i de samme ord, som vi selv gør. Men den værdi vi tillægger et bestemt ord kan være meget forskellig fra menneske til menneske. Det afhænger helt af, om du opfatter ordet som noget positivt eller som noget negativt.

Vi kan selvfølgelig ikke gå rundt og tænke på, hvordan andre nu opfatter det og det ord, men det vi kan er at være lidt mere opmærksomme på vores egne blokeringer - negative og måske uforståelige reaktioner. At vi spørger os selv, om vores reaktion nu også er rimelig over for den anden part, eller om det egentlig er noget inden i os selv. At vi som ovenfor nævnt spørger, om vi har opfattet det rigtigt. Og at vi selv bliver bedre til at tale med hinanden - i hele meddelelser, der giver en klar mening, i stedet for i enkeltord, der står alene og derfor ofte misforstås.

Vores forskellige måder at kommunikere på - hvad betyder det?

Vi taler alle sammen meget forskelligt. Nogle taler hurtigt, andre langsomt. Nogle er meget velovervejede og tænker over, hvad de vil sige og hvordan, før de taler, og andre taler, før de tænker. Vores måde at udtrykke os på hænger sammen med vores opdragelse, vores uddannelse og erhverv og vores alder. Voksne, unge og børn

har meget forskellige måder at udtrykke sig på, både hvad angår ordvalg og form. Netop denne forskellighed gør det sjovt og spændende at tale med hinanden, men er også skyld i, at vi meget ofte sårer hinanden uden hverken at vide det eller at ville det.

Du kan ikke lave om på hverken dig selv eller andre. Men du kan blive mere bevidst om dine egne blokeringer, om at lytte opmærksomt og prøve at forstå andres værdier og holdninger, og om forskelligheden i måden at tale til hinanden på.

Lad os antage, at du er lærer og sidder til et skolebestyrelsesmøde. I taler om undervisningen i blandt andet dit fag, og elevrepræsentanten giver udtryk for, at "undervisningen er kedelig". Du vil formodentlig blive personligt såret, stille dig uforstående over for, at din undervisning/du er "kedelig", og blive vred over at blive angrebet. Ordet "kedelig" får dig til at blokere - du forstår ikke meningen, hvad er det han siger? - I kommunikerer forskelligt og forbi hinanden.

Før du måske bliver vred, så stands op, og spørg elevrepræsentanten hvad han/hun mener med "kedelig". Du vil ofte blive forbavset over at det så drejer sig om, at det er svært at følge med, at man godt kunne tænke sig noget mere gruppearbejde, eller måske at niveauet er for lavt. I vil så allerede være nået meget længere i forhold til en fælles forståelse og en løsning af problemet.

„Assiaqutsiisarneq“ - sooq taamaaliortarpugut?

Tamatta oqaatsit isumaqartillugit naleqartittarpugut. Tamanna nalinginnaasumik eqqarsaatigisanngilarput, akerlianilli isumaqartarluta inuit allat oqaatsit taakkua uagut-situlli isumaqartillugillu naleqartittaraat. Kisianni oqaatsimut isummiutsillugulu naligititarput inummiit inummut assigiinngitsorujussuusinnaavoq. Apeqqutaalluin-arpoq oqaaseq pitsaasutut pitsaanngitsutulluunniit isumaqartinne-rit.

Soorunami inuit allat oqaatsigut qanoq isumaqartinne-
raat eqqarsaatigiuarsinnaanngilarput, kisianni iliuse-
risinnaasarput tassa uagut nammineq assiaqutsiisarnitta
- qisuariarnerliortarnitta immaqalu paasinanngitsumik
qisuariartarnitta - annertunerusumik maluginiartarnis-
saat. Immitsinnut aperaluta qisuariarnerput illuatunge-
risatsinnut naammaginartuunersoq, imaluunniit uagut
nammineq ilutsinni pigisavut nikeriarsinnaajunnaarner-
mut pissutaanersut. Qulaani pineqartutut aperisariaqar-
pugut oqaatigineqartut eqqortumik paasisimanerlugit.
Uagullu nammineerluta oqaloqatigiinnissamut pikkorin-
nerulertariaqarluta - nalunaarutiginiakkagut erseqqis-
sumik isumaqalersillugit ilivitsukkaarlugit, oqaatsit ataa-
siakkaat kisimiittut, taamaammallu arlalitsigut paatsoor-
neqartartut atoqinagit.

*Attaveqaaqatigeeriaatsigut assigiinngitsut - qanoq
kinguneqarsinnaappat?*

Tamatta assigiinngitsorujussuarnik oqaloriaaseqarpugut.
Ilaat sukkaasumik ilaallu arriitsumik oqaluttarpugut. Ilaa-
sa oqaatiginiakkatik eqqarsaatigilluaqqaarlugit aatsaat
oqaatigisarpaat, allalli suli eqqarsarianngivillutik oqalut-
tarlutik. Qanoq oqaloriaaseqarnerput perorsagaanit-
sinnut, ilinniakkatsinnut, inuutissarsiutitsinnut ukiutsin-
nullu attuumalluinnaarpoq. Inersimasut, inuusuttut mee-
qallu assigiinngisunik oqariartaaseqarpugut, oqaatsinut
toqqarneqartunut oqaatsillu ilusilernerannut atatillugu.
Taamatut assigiinngissuteqarnerup oqaloqatigiinneq
pissanganartunngortittarpaa, kisiannili aamma piniar-
nani sianiginaguluunniit ajuallatsitsisoornermut peq-
qutaakulasaqaluni.

Illit imminut allanngortissinnaanngilatit allalluunniit al-
lanngortissinnaanagit. Kisianni illit nammineq assia-
qutsiisarnitit sianiginerulersinnaavatit, malinnaalluarta-
mik tusarnaarnerulersinnaallutit allallu pingaartitaannik
pissuseqarfiginninnerinillu aamma oqaloqatigeeriaatsit
assigiinngissutaannik paasinninnerulersinnaallutit.

Oqariarta ilinniartitsisuusutit atuarfiullu siulersuisuini
ataatsimeeqataasutit. Ilaatigut illit nammineq atuarti-
sissutigitartakkanni atuartitsineq eqqartorparsi, atuartul-
lu ilaasortaataat oqarpoq „atuartitsineq qasunarnerarl-
gu“. Ilimanarpoq illit inuttut eqqortissasutit, paasiumi-
naatsillugu atuartitsinerpit qasunartuunissaa imaluunniit
illit qasunartuunissat, saassunneqarnerillu kamaatigalu-
gu. Oqaatsip „qasunartup“ assiaqutsiisippaatit - isumaa

paasinngilat - qanoq una oqartog? - Ilissinnut sanioqqu-
tiinnarlusi assigiinngitsunillu attaveqaaqatigiilerpusi.

Immaqali kamannnginnini unikaallaqqaalaarit, atuartul-
lu ilaasortaataat aperalugu „qasunartoq“ qanoq isu-
maqartinne-rit. Arlalitsigut tupaallaatissinneqassaait
paasilerukku „qasunartoq“ tassaatinneqarmat malinnaa-
nianerup ajornakusoornera, suleqatigiikkaarluni inger-
latsinerunissaq kissaatigineqartoq, immaqaluunniit sam-
misat ajornanngippallaartutut isigineqartut. Taamaalior-
nikkut paaseqatigiinnissarsi ataatsimoorlusilu ajornar-
torsiummik qaangiiniarnissarsi aajunaralaarsuanngo-
riissaaq.

5. Samarbejdet med forældrekredsen

Gensidig respekt for andre holdninger

De forældrevalgte i skolebestyrelsen har hele kredsen af forældre som bagland. Det er vigtigt at have for øje, når skolebestyrelsen er på arbejde. Det giver en forpligtelse til at arbejde med to dimensioner.

Den ene handler om nødvendigheden af at inddrage de holdninger, forskelligartetheden på godt og ondt, der råder blandt skolens forældre, når skolebestyrelsen træffer sine beslutninger.

Den anden dimension handler om skolebestyrelsens store opgave med at få formidlet sine beslutninger ud til alle forældre.

Skolebestyrelsen må således se det som en af sine allerstørste opgaver at have en god føling med skolens forældre, kende synspunkter, ønsker og problemer. Såfremt skolebestyrelsen på en meningsfuld måde tager bestik af disse ofte mange og modsatrettede signaler, vil den samle forældrene om skolen.

Det vil gavne ikke alene skolebestyrelsesarbejdet, men også skolen, og dermed børnenes og lærernes dagligdag. Det giver tryghed, men også forpligtelse, at vide og mærke, at skolens bestyrelse har bred kontakt til og opbakning fra forældrekredsen.

Information til forældrene

God skriftlig information gennem nyhedsbreve, skoleblade og årsberetningen er en effektiv, men tidskrævende opgave for skolen. Sådanne informationsmaterialer tjener dog ofte alene til, at forældrene bibringes oplysninger og viden, sjældent til en egentlig dialog. Derfor kan de ikke stå alene, men må suppleres med aktiviteter, der inviterer til udveksling af meninger og til engagement.

Hvis skolen skal have held med at få opbygget og vedligeholdt et tæt samarbejde med forældrekredsen, skal forældrene opleve, at der ikke alene er noget at komme efter, men også noget at have indflydelse på. Helt naturligt vil forældre altid interessere sig mest for det, der vedrører egne børn, dernæst for klasseforældre-samarbejdet, og først derefter for det tværgående, brede forældresamarbejde. Skolebestyrelsens mulighed for at få forældrene til at engagere sig vil derfor bero på, om der kan skabes sammenhæng i disse interesseområder. Skolebestyrelsen bør også i sin årsplanlægning af arbejdet i skolebestyrelsen tage bestik af, hvilke områder der især egner sig til at lægge ud til debat med baglandet.

Hvis det bliver en tilbagevendende begivenhed, at skolebestyrelsen 2 - 4 gange om året indkalder forældre-

kredsen, eller repræsentanter for den, til åben drøftelse om aktuelle og vedkommende emner, vil flere og flere forældres interesse for skolebestyrelsesarbejdet vokse, og dermed vil netværket om hele skolen forstærkes. I den forbindelse kan skolebestyrelsens årsberetning være et nyttigt arbejdsredskab som udgangspunkt for debatten på et af disse møder.

Forældremøder - hvordan? Et forslag

Alle klasser vælger kontaktførelse for et skoleår ad gangen. Ved årets begyndelse indkalder skolebestyrelsen i samarbejde med skolelederen til et fælles møde for kontaktførelse og klasselærere. På mødet planlægges det overordnede skole-hjem samarbejde for det kommende skoleår.

Mødet kan starte med, at skolelederen orienterer om kalenderen med indtegning af alle fastlagte og tilbagevendende aktiviteter, så det er synligt, inden for hvilken ramme der kan disponeres til skole-hjem samarbejde, arrangementer med videre.

Skolebestyrelsen redegør for, hvilke overordnede emner, man det kommende år vil beskæftige sig med i skolebestyrelsen. Denne redegørelse danner baggrund for en drøftelse med kontaktførelserne om, hvilke emner der vil være velegnede at tage op på kontaktførelsemøder.

Herefter fastlægges der, alt efter behov, 2 - 4 møder i det kommende år. Ligeledes aftales det, om der skal indkaldes til foredrag, møde, festlighed eller andet for alle forældre, og også her sættes der datoer på.

Både kontaktførelse og klasselærere kender nu det kommende års ydre ramme og indhold for skole-hjem samarbejdet. Den enkelte klassens klasselærer og kontaktførelse kan således aftale, hvilke af disse emner og andre forhold der skal tages op til drøftelse på forældremødet for hele klassen, og hvornår det vil være bedst i forhold til klassen og hele skolen.

Der er således konkrete aftaler for hver klasse, hvilket giver mening for forældrene og en oplevelse af at være fælles om hele skolen.

5. Angajoqqaanik suleqateqarneq

Pissuseqarfiginninnerit allaanerusut illugiilluni ataqqineri

Atuarfiup siulersuisuini angajoqqaat ilaasortaaitaasa angajoqqaat tamaasa tunuliaqutarivaat. Tamatuma eqqaamajuarnissaa atuarfiup siulersuisuisa sulineranni pingaartuuvoq. Marluiusunik sulinissaq pisussaaffiulersippaa.

Siullermi pineqarput pissuseqarfiginninnerit, ajunngitsup ajortullu akornanni assigiinngissutsit atuarfimmi angajoqqaat akornanni pigineqartut atuarfiup siulersuisuisa aalajangiinerinut ilanngunnissaasa pisariaqarne- rat.

Aappaani pineqarput atuarfiup siulersuisuisa suliassa- at pingaartoq tassaasoq siulersuisut aalajangiinerisa anga- joqqaanut tamanut ingerlateqqinnissaat.

Taamaammat atuarfiup siulersuisuisa suliassamissut pingaarnertut isigisariaqarpaat atuarfimmi angajoqqaat isumaannik malussarniartuarnissaq, isiginneriaasiisa, kissaatigisaasa ajornartorsiutaasalu suunerannik ilisima- saqartuarnissaq. Atuarfiup siulersuisuisa nalunaaru- taasartut amerlasaqisut arlalitsigullu imminnut akere- riittartut tamakkua isumaqarluartumik maluginiarlugil- lu paasiniarluartarunikkit, angajoqqaat atuarfimm- ut soqutiginnilersillugit katersussavaat.

Tamanna atuarfiup siulersuisuisa sulinerannuinna- anngits- oq aammali atuarfiup taamaalillunilu meeqqat ilinni- artitsisullu ulluinnarisaannut iluaqutaassaaq. Atuarfiup siulersuisuisa angajoqqaanut attaveqarluarlutillu anga- joqqaanik kaammattorneqarnertik ilisimallugulu malu- gippassuk toqqissisimanermik pilersitsiinnarani pisus- saaffeqartutut misigisitsisarpoq.

Angajoqqaanut paasissutissiisarnerit

Allakkat nutaarsiassaqartitsissutit, atuarfiup aviisia ukiu- moortumillu nalunaarussiaq aqutugalugit allakkatigut paasissutissiisarneq sunniuteqarluartarpoq atuarfimmulli piffissaajaataasarluni. Kisianni taamatut paasissutissi- innerit tassaaginnartarput angajoqqaanik paasissutissiil- lunilu ilisimatitsinerit, illuatungeriilluni oqaloqatigiin- nermik qaqutiginnaq pilersitsisartut. Taamaammat al- lakkatigut paasissutissiisarneq naammanngilaq, inger- latanilli allanik, isummanik paarlaasseqatigiiffiusinna- sunik peqataallualernermillu nassataqartunik ilasariaqar- lutik.

Atuarfiup angajoqqaat qanimut suleqatiginerat pilersil- lugulu ataavartissappagu, angajoqqaat malugisariaqar- paat ornigunnissaminnut peqqutissaqaannaratik aammali oqartussaqaataaffigisinnaasaminnik peqartoq. Pissusis-

samisuginnartumik angajoqqaat namminneq meeppa- minnut attuumassuteqartut soqutiginarinnerusarpaat, tulluillugu klassimi angajoqqaat suleqatigiinnerat soqu- tigisarlugu kingulliullugulu klassit akimorlugit atituu- mik angajoqqaatut suleqatigiinneq soqutiginarittarlugu. Taamaammat atuarfiup siulersuisuisa angajoqqaanik malinnaalersitsisinnaanerannut apeqqutaassaaq, soqu- tigtisat pineqartut imminnut ataqatigiissilerneqarsinnaa- nerat.

Aammattaq atuarfiup siulersuisuisa ukioq kaajallallu- gu suliassamik pilersaarusionsorneranni paasiniartariaqar- paat, immikkoortut suut tunuliaqutarisaminnut - anga- joqqaanut - oqallisigitissallugit naleqqunnerpaassaner- sut.

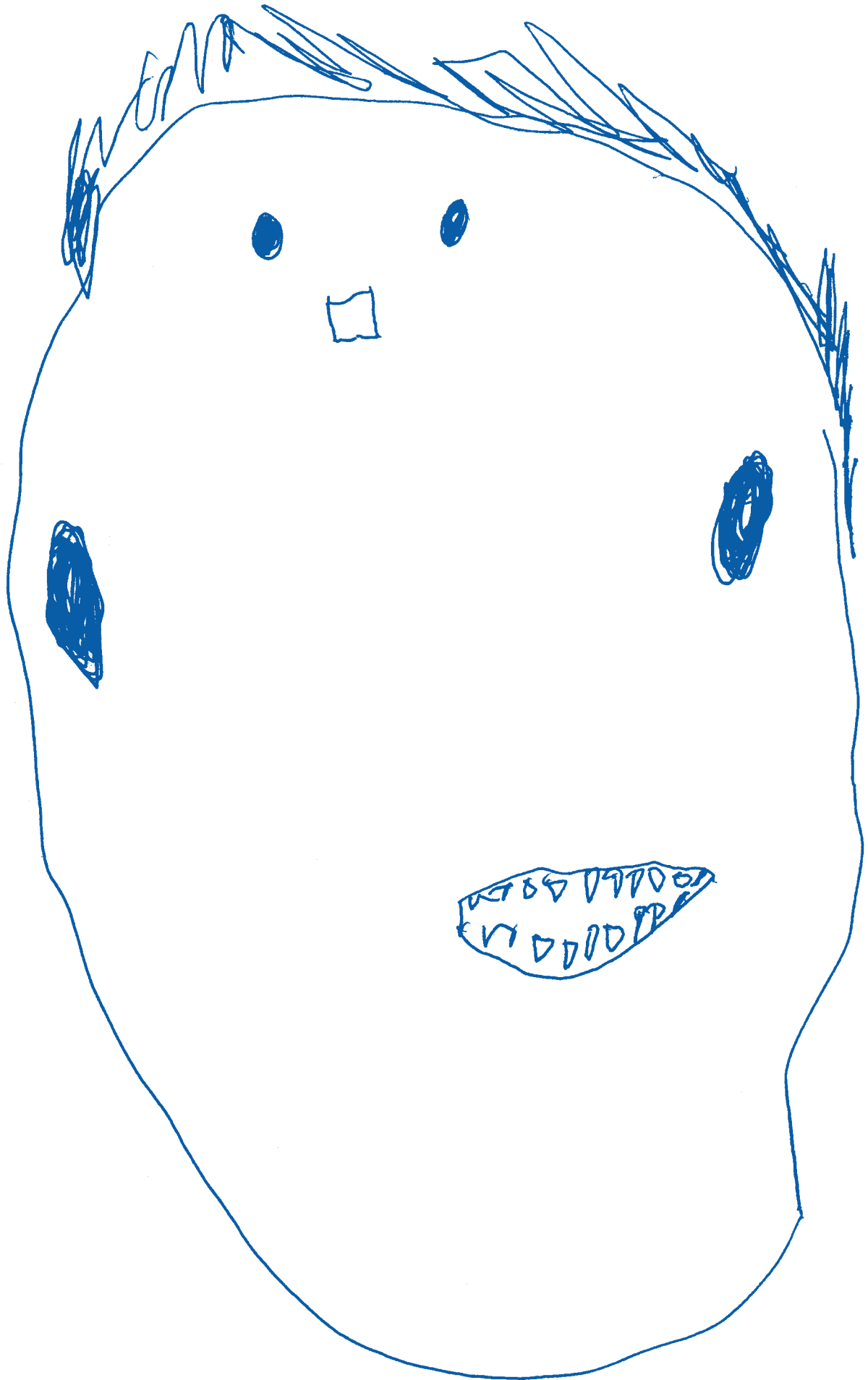
Uteqattaartumik ileqquliunneqarpat atuarfiup siulersu- isuisa ukiumut marluk-sisamariarlutik angajoqqaanik tamanik taakkualuunniit sinniisaannik ataatsimiig- iaqusisarneq, qulequttat maannakkorpiaq soqutiginaat- lit imaluunniit susassarineqartutut isigineqartut pillugit ammasumik oqallittoqarnissaa siunertarlugu - taava angajoqqaat amerliartuinnartut atuarfiup siulersuisuisa suli- aannut soqutiginnilissapput, taamaalillunilu atuar- fimmi tamarmi attaveqaatit nakussassarneqassallutik. Tassunga atatillugu atuarfiup siulersuisuisa ukiumoor- tumik nalunaarussiaat tassaasinnaavoq ataatsimiinnerit arlaanni aallaavissaqqissoq.

Angajoqqaat ataatsimiinneri - qanoq? Siunnersuut

Klassini tamani angajoqqaat ukiumi atuarfiusumi ataatsi- simi atasussanik angajoqqaanik attaveqaataasartussanik toqqaassapput. Ukiup atuarfiusup aallartinnerani atuar- fiup siulersuisuisa, atuarfiup pisortaa suleqatigalugu, angajoqqaat attaveqaataasut klasselærerillu ataatsimii- giaqqussavaat. Ataatsimiinnermi ukiumi atuarfiusumi atuarfiup angerlarsimaffiillu suleqatigiinnissaat pi- ngaarnerusutigut pilersaarusionsornerneqassaaq.

Ataatsimiinneq aallarnisarlugu atuarfiup pisortaata uki- up ingerlanerani sammisassat aalajangereersimasut ute- qattaartussallu ullulerneqarsimaneri takutillugit paasis- sutiissutigtigisinnaavai, tassuunakkut ersersinniarlugu atuarfiup angerlarsimaffiillu suleqatigiinneri, sammisaa- sinnaasut assigiinngitsut il.il. sinaakkutigisassat suut ilu- ini ingerlanneqarsinnaassanersut.

Atuarfiup siulersuisuisa nassuiaassavaat ukiumi tulluut- tumi qulequttat pingarnerit suut samminiarnarlugit. Nassuiaat taanna qulequttat suut angajoqqaat attave-

qaataasut ataatsimeeqatiginerini sammisassaqqissuunerannik angajoqqaat attaveqaataasullu oqaloqatigiissutigalugit aalajangiiniarnermut aallaaviusaaq.

Tamatuma kingorna aalajangiunneqassaaq ukiumi aggersumi - pisariaqartitsineq naapertorlugu - ataatsimiinnerit marluk-sisamaassanersut. Aammattaaq isumaqatigiissutigineqassaaq angajoqqaat tamarmik oqalugiartitsinermut, ataatsimiinnermut, nuannaarsaqatigiinnermut allarlunnarmulluunniit aggersarneqassanersut, taakkualu aamma ullulerneqassallutik.

Maanna angajoqqaat attaveqaataasut klasselærerillu ukiumi aggersumi atuariup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnissaannut atatillugu sinaakkutigisassat imarititasallu pingaernerit ilisimalissavaat. Klassit ataasiakkaat klasselæreriisa angajoqqaallu attaveqaataasut taamaalillutik isumaqatigiissutigisinnaavaat, qulequttat arlaat pillugu imaluunniit pissutsit suut pillugit klassip angajoqqaavisa tamarmik ataatsimiinneranni oqallittoqassanersoq, aammalu isumaqatigiissutigisinnaallugu klassimut atuariimmullu tamarmut naleqqiullugu klassimi angajoqqaat ataatsimiinnerat qaqugukkut pissappat pitsaernerpaassanersoq.

Taamaalilluni klassit ataasiakkaat tamaasa pillugit erseqqissunik isumaqatigiittoqassaaq, tamannalu angajoqqaanut paasinarluartuuvoq atuariullu tamarmi ataatsimoorunneqarneranik misigisitsilersarluni.

6. Skolebestyrelsen i arbejde

Forretningsordenen

Alle kommuner har udarbejdet en styrelsesvedtægt for kommunens skolevæsen, som skolebestyrelsesmedlemmerne skal sætte sig ind i. Den beskriver, som tidligere nævnt, hvor meget kompetence og dermed hvilke områder kommunalbestyrelsen har valgt at delegerer ud til den enkelte skolebestyrelse, ligesom samarbejdet mellem skole og kommune er beskrevet.

Styrelsesvedtægten for kommunens skolevæsen kan på samme måde indeholde en forretningsorden for skolebestyrelsens arbejde. Denne kan for eksempel fastlægge, hvor mange årlige møder der som minimum skal afholdes, hvem der kan indkalde til møde, og hvorledes møderne skal afvikles. De dele af forretningsordenen, som ikke er angivet i styrelsesvedtægten, fastsætter skolebestyrelsen selv.

Mødevirksomhed

De første gange skolebestyrelsen holder møde efter valg af nye repræsentanter er det en god ide, at medlemmerne lærer hinanden at kende og fortæller lidt om deres forventninger til arbejdet i skolebestyrelsen og deres opfattelse af, hvad en god skole er. Selv om man bor i en lille by eller bygd, hvor man ved, hvem alle er, så er det ikke ensbetydende med, at man kender hinanden og hinandens synspunkter om skolen.

At få denne viden om hinanden giver en vis fortrolighed i skolebestyrelsesarbejdet, og gør det lettere at forstå, hvorfor de andre i bestyrelsen siger og mener, det de gør.

Dagsordenen

Til hvert skolebestyrelsesmøde skal der være en skriftlig dagsorden. Denne sendes til alle medlemmerne et nærmere fastsat tidsrum før mødet, og kan være vedlagt bilag, som belyser et eller flere af dagsordenens punkter. På den måde er alle orienteret om, hvad det er der skal drøftes på det kommende møde - der er mulighed for at forberede sig og mulighed for at søge mere viden på området. Hvis alle er orienterede og forberedte allerede ved mødets begyndelse, så vil meget tid og eventuel frustration være sparet.

Og hvem skriver så dagsordenen? Det er formanden, der har ansvaret for, at der foreligger en dagsorden, og skolens leder, der har pligt til at udarbejde et udkast. Men her er det vigtigt at tænke på, at den der skriver

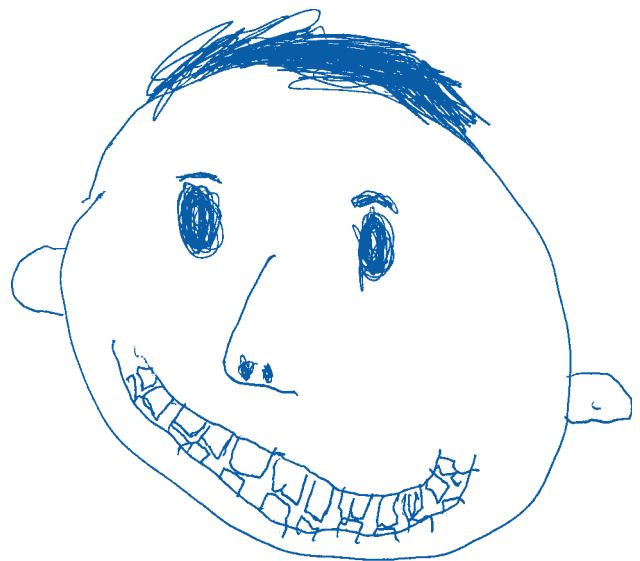
dagsordenen også "skriver dagsordenen", forstået på den måde, at det er helt naturligt for den, der skal prioritere dagsordenens punkter, at vælge dem først, der interesserer hende/ham mest.

Man kan således vælge, at bestyrelsesformanden og skolelederen skriver den i fællesskab, eller at de skiftes til at lave udkastet. Det er altid fristende at lade den der er "god til det" skrive dagsordenen hver gang, men på længere sigt er det utilfredsstillende for alle parter.

Dagsordenen kan være bygget op med flere faste punkter. Det har den fordel, at det virker som en huskeseddel, så man ikke glemmer at få for eksempel vigtige meddelelser fra kommunalbestyrelsen med, men det kan også have den ulempe, at man hænger fast i et punkt og måske netop kommer til at diskutere en meddelelse fra kommunalbestyrelsen, i stedet for at komme videre til de centrale punkter på dagsordenen. Dette er vigtigt at være opmærksom på, og det er derfor også vigtigt, at mødet ledes af en ordstyrer.

Dagsordenen kan eksempelvis bygges op på følgende måde:

1. Godkendelse af dagsordenen.
2. Hvad er der sket siden sidst.
3. Tema.
4. Meddelelser.
5. Løbende sager.
6. Personsager.
7. Hvem gør hvad til næste møde? - skriver dagsorden, indhenter oplysninger osv.
8. Eventuelt.

6. Atuarfiup siulersuisuisa sulinerat

Suleriaasissaq

Kommunit tamarmik kommunip atuarfeqarfiata aqunneqarnera pillugu ileqqoreqqusaliornikuupput, taannalu atuarfiup siulersuisuisa paasiniartariaqarpaat. Tassani - eqqaaneqareersutut - allaaserineqarpoq, oqartussaaffik qanoq annertutigisoq kommunalbestyrelsit atuarfiup siulersuisuinut isumagisassanngortinneraat, taamaalillunilu allaaserineqarluni atuarfiup siulersuisuisa oqartussaaffissaat suunersut, aammattaaq atuarfiup kommunillu suleqatigiinnerat allaaserineqarluni.

Atuarfiup atuarfeqarfiata aqunneqarnera pillugu ileqqoreqqusamut aammattaaq imaritinneqarsinnaapput atuarfiup siulersuisuisa suleriaasissaat. Tassani assersuutigalugu aalajangersarneqarsinnaapput minnerpaamik ukiumut qasseriartutik siulersuisut ataatsimiittassanersut, kina ataatsimiigiaqqusisusassanersoq ataatsimiinnerillu qanoq ingerlanneqartassanersut. Suleriaasissaq atuarfeqarfiup aqunneqarnera pillugu ileqqoreqqusami aalajangersarneqarsimanngitsosq atuarfiup siulersuisuisa namminneq aalajangersassavaat.

Ataatsimiittarnerit

Ilaasortaatitassanik nutaanik qinersisoqareernerata kingorna siullermeertumik atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinnerini isumassarsiatsialaassaaq ilaasortat imminnut ilisareqatigiinnissaat, atuarfiullu siulersuisuini sulinermini ilimagisaminnik oqaluttuarnissaat, qanorlu atuarfitalak paasinerlugu oqaluttuarnissaat. Illoqarfeeranguami nunaqarfimmiluunniit kikkut tamaasa ilisarismallugit najugaqaraluaanniluunniit, imaassinnaavoq peqataasut imminnut ilisarismalluannigitsut atuarfillu pillugu peqataasut allat isumaat nalullugit.

Taamatut imminnut ilisareqatigiinnerup nassatarisarpa atuarfiup siulersuisuini sulinermi tatigeqatigiikkiartulernerq, taamaalillunilu ajornannginnerulersarluni siulersuisuni ilaasortat allat oqaasiisa isumaasalu paasinissaat.

Oqaluuserisassat

Atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinnerinut tamanut ataatsimiinnermi oqaluuserisassat allaganngorlugit suliarineqartassapput. Oqaluuserisassat ilaasortanut tamanut nassiusuunneqartassapput ataatsimiinnissaq piffissamik aalajangereersimasumik sioqqullugu, oqaluuserisassanullu ataasiakkaanut erseqqissaatinik ilanngussanik ilaqartinneqarsinnaalluni. Taamaaliornikkut peqataasus- sat tamarmik ataatsimiinnermi suut oqaluuserineqar-

nissaat pillugu paasitinneqassapput - piareersarnissaq anertunerusumillu paasisassarsiornissaq periarfissaqarfineqassallutik. Peqataasut tamarmik ataatsimiinneq sioqqullugu ilisimatinneqarlutillu piareersareersimappata piffissaq annertoq ileqqaarneqassaaq puullaqissutaajunnartullu pinngitsoorneqarsinnaallutik.

Kia oqaluuserisassat allassavai? Siulittaasup oqaluuserisassaqarnissaa akisussaaffigaa, atuarfiullu pisortaa- ta oqaluuserisassatut siunnersuutip allanneqarnissaa pisussaaffigalugu. Kisianni matumani eqqarsaatigissal- lugu pingaartuuvoq oqaluuserisassanik allattup „oqaluuserisassat allattarmagit“, ima paasillugu oqaluuserisassanik allattuusup, oqaluuserisassani immikkoortut ataasiakkaat pingaarnerniit tullerriaarneranni nammineq soqutigisani siulliutillugit allassinnaammagit.

Taamaalilluni toqqarneqarsinnaavoq siulersuisuni siulittaasup atuarfiullu pisortaata ataatsimoorlutik oqaluuserisassanik allannissaat imaluunniit paarlakaallutik siunnersuusiortarnissaat. Usseartuusarpoq „oqaluuserisassaliullaqqissut“ tamatigit oqaluuserisassanik allatsittarnissaat, kisianni taama periuseqarneq sivitsoraang- at, peqataasunut tamanut naammagarunnaartarpoq. Oqaluuserisassat aalajangersimasunik, tamatigit oqal- lisigineqartartussanik immikkoortortalersorlugit suliarineqarsinnaapput. Tamatuma iluaqutigaa taamaaliorneq eqqaasitsissutitut atorneqarsinnaammatt, assersuutigalugu kommunalbestyrelsimit nalunaarutit pingaa- ruteqartut puorneqannginnissaat qularnaarumallugu. Kisianni pitsaanngequtigisinnavaa immikkoortut ataa- siakkaat sivisuallaamik oqallisigineqalernerat, assersuutigalugu immaqqa kommunalbestyrelsimiit nalunaarut oqallisigineqarpallaalerluni, taamaalillunilu oqaluuserisassani qitiusut ingerlaqqilluni oqallisiginagit. Tamana maluginiassallugu pingaartuuvoq, taamaammallu aamma pingaartuuvoq ataatsimiinnerit ataatsimiinnermi aqutsisumit ingerlanneqartarnissaat.

Assersuutigalugu oqaluuserisassat ima suliarineqarsinnaapput:

1. Oqaluuserisassat akuerinerat.
2. Kingullermik ataatsimiinnermit qanoq pisoqarpa.
3. Qulequtaq aalajangersimasoq.
4. Nalunaarutit.
5. Suliassat ingerlasut.
6. Suliassat inunnu tunngasut.
7. Kia tullianimut suna suliarissavaa? - oqaluuserisassat allannerat, paasissutissarsiorneq il.il.
8. Tamalaat.

Under punkt 1 godkender skolebestyrelsen dagsordenen. Der vil her være mulighed for at føje punkter til dagsordenen vedrørende sager som er indgået efter dagsordenens udsendelse. Denne mulighed bør dog kun udnyttes, såfremt der er tale om sager, der kræver øjeblikkelig stillingtagen og tilbagemelding.

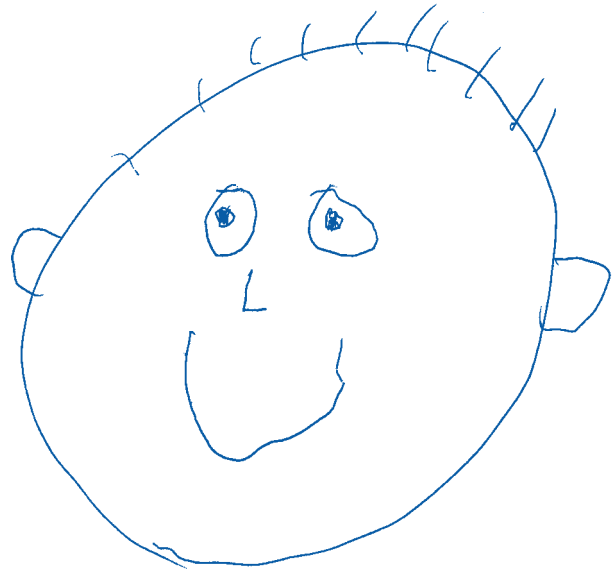
Under punkt 2 er det godt at tage en kort runde, som tager udgangspunkt i, hvad vi har oplevet med vores børn i forhold til skolen. Det giver en fælles viden om, hvordan vores børn oplever skolen, om hvordan vi oplever skolen, og hvordan vi oplever vores børn i det daglige. Derefter gør formanden kort rede for - eventuelt med udgangspunkt i beslutningsprotokollen - hvordan det er gået med de sager, der skulle følges op inden mødet. Oplysninger fra de øvrige medlemmer i forbindelse med mødets hovedtema og de løbende sager tages ikke op her, men under de pågældende punkter.

Under punkt 3 tages dagens tema - den/de sager, som skolebestyrelsen for tiden arbejder med - op til drøftelse, og der kan tages afgørelser. Temaet kan udmærket godt være det samme på både to og tre møder efter hinanden, alt efter hvor stort emnet er, og hvor meget der skal undersøges og drøftes. Temaet vil ofte være det, der på forhånd er fastsat til behandling på det pågældende møde i skolebestyrelsens årsplan.

Det kan eksempelvis være evaluering af et eller flere mål, skole-hjem samarbejdet, ønsker til budgettet, planlægning af det kommende skoleår og i det hele taget de spørgsmål, der er centrale i skolebestyrelsens opgaver. Som tidligere nævnt er det vigtigt, at målsætte og så vidt muligt at behandle et enkelt, større område ad gangen.

Under punkt 4 er det vigtigt, at al relevant information bliver forelagt skolebestyrelsen. Det kan være meddelelser fra kommunalbestyrelsen, udtalelser fra pædagogisk råd mv., som ikke vedrører andre punkter på dagsordenen. Såfremt der er noget, man ønsker at tage op i relation hertil, skal det ikke diskuteres under punktet, men det skal aftales, at emnet bliver sat på næste dagsorden.

Under punkt 5 behandles de løbende sager. Det kan dreje sig om sager, hvor kommunalbestyrelsen indhenter udtalelse fra skolebestyrelsen, godkendelse af et undervisningsmateriale, aktuelle fællesarrangementer, spørgsmål om drift og økonomi og i det hele taget alle enkeltstående, aktuelle sager. Når det drejer sig om udtalelser til kommunalbestyrelsen, er det vigtigt, at disse bliver grundigt behandlet, og at skolebestyrelsen kommer med en klar udtalelse - og helst med en samlet indstilling. En samlet indstilling vil få en større indflydelse på kom-

munalbestyrelsens endelige beslutning - ligesom en diffus og ugennemdrøftet udtalelse mindsker skolebestyrelsens indflydelse på kort sigt, og respekten og interessen for skolebestyrelsens arbejde på længere sigt.

Under punkt 6 behandles personsager som for eksempel ansættelsessager, henvendelser fra forældre og spørgsmål om enkelte elever og lærere. Under dette punkt deltager elevrepræsentanterne ikke i drøftelserne. Drøftelser og afgørelser under dette punkt er underlagt tavshedspligt. De optages i beslutningsprotokollen, men kan ikke medtages i eventuelle referater, der udsendes.

Under punkt 7 er det vigtigt at få lavet faste aftaler. Hvem der skal skrive dagsordenen til næste gang, hvem der skal indhente oplysninger omkring et konkret emne, hvem der skal forsøge at udfærdige forslag til retningslinier inden for eksempelvis skole-hjem samarbejdet mv.

Under punkt 8 skal der være plads til, at punkter ud over den godkendte dagsorden kan tages op. Der tænkes her på problemer, der er opstået inden for de sidste dage, spørgsmål eller informationer, som man ikke har kunnet nå at få sat på dagsordenen, men som er vigtige at få taget op med det samme. Der tages ikke beslutninger under eventuelt, men det kan aftales, at punktet tages op på det næste møde.

Der er naturligvis mange andre måder at fastlægge en dagsorden på, men det vigtigste er, at dagsordenen er sådan sammensat, at skolebestyrelsen får alle de nødvendige informationer til brug for dens arbejde, og bruger hovedparten af mødetiden på at beskæftige sig med dens vigtigste opgaver: at arbejde for kvalitet i skolens undervisning og at sikre en god kontakt mellem hjemmene og skolen.

Immikkoortoq 1-p ataani atuariup siulersuisuisa oqaluuserisassat akuerissavaat. Tassani oqaluuserisassat ilanissaat periarfissaqassaaq - oqaluuserisassat allareernerisa kingorna nutaanik takkuttoqarsimappat. Kisianni periarfissaq taanna aatsaat atortariaqarpoq suliassat maanna ilanngunneqarniartut kinguartinneqarsinnaanngippata erniinnarlu akisariaqartuuppata.

Immikkoortoq 2-p ataani naatsumik kaajallaanissaq isumassarsiatsialaassaaq, tassanilu aallaavigalugu meeqqavullu atuariimmuut tunngatillugu sunik misigisaqarsimanerput. Taamaaliornikkut ataatsimoorussaasumik paasineqassaaq meeqqatta atuarifik qanoq misigisarneraat, uagut nammineerluta atuarifik qanoq misigisarnerippat, aamma uagut meeqqavut ulluinnarni qanoq misigisarnerivut. Tamatuma kingorna siulittaasup naatsumik nassuiassavaa suliassat ataatsimiinneq sioqqullugu ingerlateqqinneqartussat qanoq ingerlanerat, tamatumani aalajangiinerit allattaavii toqqammavigissalugit. Ilaasortanit allanit paasissutissiinerit ataatsimiinnerup qulequtaanut pingaarnermut tunngassuteqartut, immikkoortumi tassani saqqummiunneqaratik immikkoortuni attuumassuteqarfigisaminni saqqummiunneqassapput.

Immikkoortoq 3-p ataani „ataatsimiinnermi immikkut qulequtsiullugu sammisassami“ eqqartorneqassapput suliassat atuariup siulersuisuisa maannakkorpiak sularisaat - oqallisigineqarlutik immaqalu aalajangiiffigineqarlutik. Qulequtaq ataatsimiinnermi tulleriinni marlunni - pingasuni allanngorani taannaannaasinnaalluarpoq, apeqqutaalluni suliassaq qanoq annertutigisooq sammineqarnerooq, qanorlu annertutigisut misissuiffigineqarnissaat pisariaqartinneqarnerisut oqallisigisariaqarnerisullu. Ataatsimiinnermi immikkut qulequtsiullugu samminiagaq arlalitsigut tassaasassaaq atuariup siulersuisuisa ukioq kaajallallugu pilersaarusianni sammisassatut siuumoortumik aalajangiunneqarsimasut ilaat.

Assersuutigalugu tassaasinnaavoq anguniagassaliamik ataatsimik arlalinnilluunniit aalajangiussimasat oqallisigeqqillugillu iluarsaateqqinnerat, atuariup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat, aningaasartuutissat isertitassallu missingersersuornerannut kissaatit, ukiup atuariusup tulliata pilersaarusiornera apeqqutillu atuariup siulersuisuisa suliassaanni qitiusut. Siusinnerusukkut oqaatigineqareersutut pingaartuuvoq, sapinngisamik immikkoortut annertunerisut ataasiakkaarlugit anguniagassaliorlugillu suliarisarnissaat.

Immikkoortoq 4-p ataani pingaartuuvoq paasissutissiinerit naleqquttut atuariup siulersuisuinut saqqummiunneqartarnissaat. Tassaasinnaapput kommunalbestyrelsimit nalunaarutit, perorsaaneq pillugu siunnersuisoqatigiit oqaaseqataat il.il., ullormi oqaluuserisassanut al-

latigut ilaanngitsut. Taakkununga tunngatillugu oqallisigerusutaqaraanni, immikkoortup ataani oqallisigineqassanngillat, kisianni isumaqatigiissutigineqassaaq, qulequtaq tullianik ataatsimiinnermi oqaluuserisassanut ilanngunneqassasoq.

Immikkoortoq 5-ip ataani ingerlaavartumik suliassat suliarineqassapput. Tassaasinnaapput kommunalbestyrelsip siulersuisunut oqaaseqaateqarfigeqqusimasai, atartitsineri atortussanik akuersineq, ataatsimoorulluni sammisaqartitsinissat maanna ingerlasut qanittukulluunniit pisussat, ingerlatsineq aningaasaqarnerlu pillugit apeqqutit aamma suliassat ataasiakkaat suulluunniit maannakkorpiak soqutiginaatillit. Kommunalbestyrelsimut oqaaseqaateqarnissanut atatillugu pingaartuuvoq taakkua sukumiisumik suliarineqartarnissaat, atuariullu siulersuisuisa erseqqissumik oqaaseqaateqartarnissaat - ajornanngippat tamarmiullutik inassuteqarlutik. Tamarmiulluni inassuteqarneq kommunalbestyrelsip inaarutaasumik aalajangernissaanut sunniuteqarnerusaaq - oqaaseqaatilli ersernerluttup, naammassilugu oqallisigineqarsimannngitsup, atuariup siulersuisuisa - piffissaq sivikinnerusooq eqqarsaatigalugu - oqartussaaqataanerit annikillisassavaa, piffissarlu ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu atuariup siulersuisuisa suli-nerannut ataqqinnineq soqutiginninnerlu millisissallugu.

Immikkoortoq 6-ip ataani suliarineqassapput inunnut ataasiakkaanut atatillugu suliassat, soorlu atorfinitsitinerermut tunngasut, atuartut ilinniartitsisullu ataasiakkaat pillugit suliassat angajoqqaanillu saaffiginnissutit. Immikkoortup taassuma oqallisiginerani atuartut ilaasortaatitaat peqataassanngillat. Immikkoortup taassuma ataani oqallinnerit aalajangiinerillu nipangiussisussaatitaanermut ilaapput. Aalajangikkat allattaavinnut ilanngunneqassapput, kisiannili imaqarniliuinnernut nassiusunneqartunut ilanngunneqassanatik.

Immikkoortoq 7-ip ataani pingaartuuvoq aalajangersimasunik isumaqatigiissuteqartoqarnissaa. Kia tullianik ataatsimiinnermi oqaluuserisassat allassavai, kia qulequtaq aalajangersimasooq pillugu paasissutissat erseqqinnerusut pissarsiariniassavai, kia assersuutigalugu atuariup angerlarsimaffiullu akornanni suleqatigiinnermi anguniagassat siunnersuorlugit oqaasertalersussavai il.il.

Immikkoortoq 8-p ataani oqaluuserisassatut akuerisat avataanniittut oqallisigineqarnissaat inissaqartinneqassaaq. Tassani pineqarput ajornartorsiutit ullut kingulliit ingerlaneranni saqqummersimasut, apeqqutit paasissutissiinerillu oqaluuserisassanut ilanngutissallugit angumerinngisat, kisiannili ingerlaannaq oqallisiginissaat pisariaqartut. Tamalaat ataanni aalajangiisooqarneq ajor-

Protokol og referat

Under mødet er det formandens opgave punkt for punkt at opsummere eller konkludere resultatet af drøftelsen. Det er så skolelederens opgave at føre konklusionen til protokols og efter endt møde underskrives protokollen af deltagerne. Protokollen er offentligt tilgængelig med undtagelse af de dele, der drejer sig om enkeltpersoner - elever, lærere og forældre.

Det er desuden nyttigt at lave et skriftligt referat af mødet, som sendes til alle skolebestyrelsesmedlemmerne. På den måde er der sørget for at alle, også eventuelt fraværende skolebestyrelsesmedlemmer, er informeret om mødet og dets beslutninger, og at alle kan vende tilbage til referater fra tidligere møder og se, hvad bestyrelsen har besluttet. Referatet kan desuden offentliggøres - for eksempel i skolebladet - sådan at interesserede løbende kan følge med i skolebestyrelsens arbejde. Referatet må i så fald ikke indeholde oplysninger, der er omfattet af tavshedpligten.

Mødeledelse

Det er formanden, der leder møderne, og det er således formandens opgave og ansvar, at alle medlemmer kommer til orde, og at der bliver lyttet til de forskellige holdninger og synspunkter. Det er ligeledes formandens opgave at sørge for, at mødedeltagerne holder sig til emnet og ikke bruger tid på at snakke om alt muligt andet - samt at indlæggene hverken bliver for lange eller for korte.

Under behandlingen af de forskellige punkter på dagsordenen er det vigtigt, at både formanden og medlemmerne hele tiden er opmærksomme på følgende punkter:

- Hvad er det vi taler om?
- Hvorfor er dette punkt på dagsordenen?
- Hvordan får vi draget en konklusion eller truffet en beslutning om emnet?

Det kan godt være en svær opgave at lede et møde, hvor alle medlemmers meninger skal høres og respekteres, og hvor der ofte er mange punkter på dagsordenen, som skal drøftes. Men det kan lade sig gøre, når hele skolebestyrelsen er enige om proceduren og er indstillet på at samarbejde.

Årsplanen

Det er et vigtigt redskab for skolebestyrelsen at der ved slutningen af hvert skoleår skal udarbejdes årsplan for det kommende skoleår. Den skal ikke fastlægge alle aktiviteter, da der skal være plads til at fylde årsplanen ud undervejs. Men det giver et godt overblik over, hvor

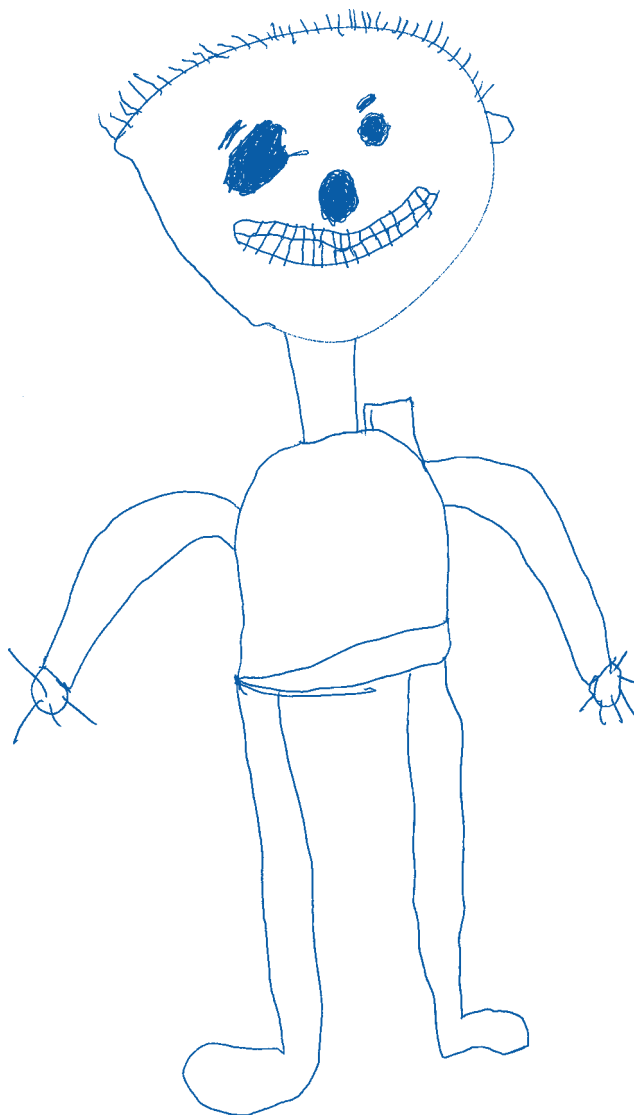
meget tid der er til de forskellige aktiviteter og gøremål, når alle de opgaver, der er obligatoriske, og som ligger fast hvert år, fremgår af årsplanen.

Eksempelvis kan følgende sager forventes at ligge fast:

- hvornår planlægningen af næste skoleår foretages,
- hvornår oplæg vedrørende næste finansår skal indgives til kommunalbestyrelsen,
- hvornår der skal gøres budgetstatus, og
- hvornår årsberetningen skal udfærdiges og fremlægges.

Skolebestyrelsen kan også selv vælge at sætte andre emner på årsplanen som faste punkter, for eksempel:

- gennemgang og eventuel revision af mål, delmål og retningslinier inden for de enkelte områder,
- skole-hjem samarbejdet,
- halvårsmeddelelser fra skolebestyrelsen til baglandet, og
- skolens fysiske rammer.

poq, kisianni isumaqatigiissutigineqarsinnaavoq immikkoortoq tullianik ataatsimiinnermi saqqummiuteqqineqassasoq.

Soorunami oqaluuserisassat periutsit allat assigiinngitsorpasuit atorlugit aaqquissuunneqarsinnaapput, kisianni pingaernerpaavoq oqaluuserisassat ima katitigaanissaat, atuarfiup siulersuisui paasissutissanik sulinermini pisariaqartitaminnik pissarsinissaat qularnaarneqarluni, ataatsimiinnermilu piffissarititaasup annersaanik suliassaminnut pingaernerpaamut atuinissaat: atuarfiup atuartsinerata pitsaassusaata sulissutigineranut aamma angerlarsimaffiit atuarfiullu akornanni attaveqatigiilluarnissap qularnaarnissaanut.

Allattaaviit imaqarniliuinerlu

Ataatsimiinnerup ingerlanerani siulittaasup isumagissasaraa oqallinnermi angusaasunik immikkoortukkaariluni eqikkaanissaq. Atuarfiup pisortaata suliassaraa eqikkaanerit allattaavinnut allanneqarnissaat, ataatsimiinnerlu naammassipat allattaaviit peqataasunit tamanit atsiorneqassallutik. Allattaaviit kikkunnilluunniit takuneqarsinnaapput, inunnut ataasiakkaanut - atuartunut, ilinniartitsisunut angajoqqaanulluunniit ataasiakkaanut - tunngasut kisiisa pinnagit.

Aammattaaq iluaqutaassaaq ataatsimiinnerup allakkatigit imaqarniliornissaa, taannalu atuarfiup siulersuisuisa ilaasortaanut tamanut nassiunneqassalluni. Taamaaliornikkut qulakkeerneqassaaq ilaasortat tamarmik, aamma ataatsimiinnermut peqataanngitsoorsimasinnaasut, ataatsimiinnerup aalajangiinnerillu pillugit paasissutissineqarnissaat, ilaasortallu tamarmik siusinnerusukkut imaqarniliaasimasut qaqugukkulluunniit uterfigeqqissinnaassavaat, siulersuisut qanoq aalajangiisimanerat takujumallugu. Aammattaaq imaqarniliaq tamanut saqqummiunneqarsinnaavoq, soorlu atuarfiup aviisiatigit, taamaaliornikkut soqutiginnittut tamarmik atuarfiup siulersuisuisa sulinerannut malinnaajuarsinnaaqullugit. Taama pisoqassappat imaqarniliaq, paasissutissanik nipingiunneqartussaataasunik ilaqassanngilaq.

Ataatsimiinnermik aqutsineq

Siulittaasup ataatsimiinnerit aquttassavai, taamaalillunilu siulittaasup isumagissasaraa akisussaaffigalugulu ilaasortat tamarmik oqaaseqaateqartinneqarnissaat, aamma pissuseqarfiginninnerit isiginneriaatsillu assigiinngitsut tusarnaarneqarnissaat. Aammattaaq siulittaasup isumagissasaraa, ataatsimeeqataasut qulequttamik sanioqutitsinnginnissaat, allarluiinnaallu pillugit oqalunnginnissaat - aammalu oqaaseqaatigisat takivallaaratillu naappallaannginnissaat.

Oqaluuserisassani immikkoortut assigiinngitsut oqallisigineranni pingaartuuvuq, siulittaasup ilaasortallu makkunanga malussarniartuarnissaat:

- suna pillugu oqallippugut?
- sooq taanna oqaluuserisassanut ilaava?
- qanoq ililluta qulequtaq pillugu eqikkaasinnavugut imaluunniit aalajangiisinnaavugut?

Ataatsimiinnerup ilaasortat tamarmik isumaasa tusarniarneqarlutillu ataqineqarfigisassa, arlalitsigullu oqaluuserisassat amerlaffigisaat, siulersussallugu ajornaku-soorsinnaavoq. Kisianni iluatsinneq ajornanngilaq, atuarfiup siulersuisuini ilaasortat tamarmik periusissat pillugit isumaqatigiippata suleqatigiinnissarlun anguniarullugu piumassuseqarpata.

Ukioq kaajallallugu pilersaarussiaq

Atuarfiup siulersuisuiniut sakkuvuq pingaartoq, ukiut atuarfiusut naaneri tamaasa ukiup atuarfiusup tulliuuttup pilersaarusiornissaa. Ingerlanneqartussat tamarmik aalajangersarneqassanngillat, tassami ukiup ingerlanerani pilersaaruttip immersornissaa aamma inissaqartariaqarpoq. Kisianni sammisassat suliassallu assigiinngitsut takujuminarsisarput, pinngitsoorani suliassat kiisalu ukiut tamaasa aalajangersimasumik suliassartussat pilersaarummi ersikkaangata.

Assersuutigalugu suliassat makkua aalajangersimasumik inissisimanissaat ilimagineqarsinnaavoq:

- ukiup atuarfiusup tulliuuttup pilersaarusiornera qaqugukkut pissanersoq
- qaqugu ukiumut aningaasaliiffiusumut tulliuuttumut siunnersuutissat kommunalbestyrelsimut tunniunneqassanersut
- qaqugu aningaasartuutissat isertitassallu missingersersuutaasa killiffiat misissorneqassanersoq
- qaqugu ukiumoortumik nalunaarussiaq suliarineqassanersoq saqqummiunneqarlunilu.

Aamma atuarfiup siulersuisuisa qulequttat allat ukioq kaajallallugu pilersaarusiarnut namminneerlutik inissisinnavaat, soorlu makkua:

- immikkoortuni ataasiakkaani tunngaviumik periusissat misissornerat pisariaqarpallu iluarsaateqqinnerat
- atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat
- ukiup affakkaartumik atuarfiup siulersuisuiniit tunuliaqutarisanut nalunaaruteqarneq
- atuarfiup sinaakkutigisai timitallit (illutaa, init, anitsiarfik il.il.).

Offentlighed og tavshedspligt

Skolebestyrelsens møder foregår for lukkede døre. Dette indebærer, at der ikke er adgang til møderne for andre end medlemmerne, skolens leder, viceinspektøren, en eventuel tilforordnet udpeget af kommunalbestyrelsen samt personer, der er indbudt til møde, når der behandles spørgsmål af særlig interesse for dem. Medlemmerne kan frit referere, hvilke emner der behandles på møderne, og deres egne udtalelser og meninger. Men de må ikke oplyse, hvad andre mødedeltagere har sagt. Personssager er under alle omstændigheder undergivet tavshedspligt.

Dagsordenen og beslutningsprotokollen er tilgængelige for offentligheden, med de begrænsninger, der følger af lovgivningens regler om tavshedspligt.

Inhabilitet

Når der skal behandles personssager på skolebestyrelsesmøderne, hvilket i sagens natur fortrinsvis vil dreje sig om afgivelse af indstilling i forbindelse med ansættelse af lærere, vil spørgsmålet om inhabilitet med mellemrum dukke op. Hvornår er man egentlig inhabil? Er jeg inhabil, hvis min ægtefælle søger en lærerstilling, og i givet fald hvorfor? Er jeg inhabil, hvis min svoger fra Qaqortoq søger en lærerstilling, og i givet fald hvorfor? Som hovedregel kan man sige, at en person er inhabil, såfremt vedkommende har personlig eller økonomisk interesse i sagen. Altså at man har personlig eller økonomisk udbytte af sagens udfald. Hvis eksempelvis ens ægtefælle søger en lærerstilling, så er sagen helt klar. Her må det siges, at man både opnår et personligt og et økonomisk udbytte, såfremt ægtefællen bliver antaget - altså er man inhabil. Men hvis det, som ovenfor nævnt, er ens svoger fra Qaqortoq, der søger stillingen? Ja, så må man fra sag til sag gøre op med sig selv og sin egen samvittighed. Vil jeg gerne have, at han får stillingen, fordi han skal hjælpes i arbejde, skylder mig penge o.s.v., eller vil jeg gøre alt for, at han ikke får den, fordi jeg bare ikke kan fordrage ham? Det er således altid spørgsmålet om personlig og/eller økonomisk vinding, det drejer sig om.

I Landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning, af 13. juni 1994, kapitel 2, defineres inhabilitet inden for den offentlige forvaltning således:

"§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

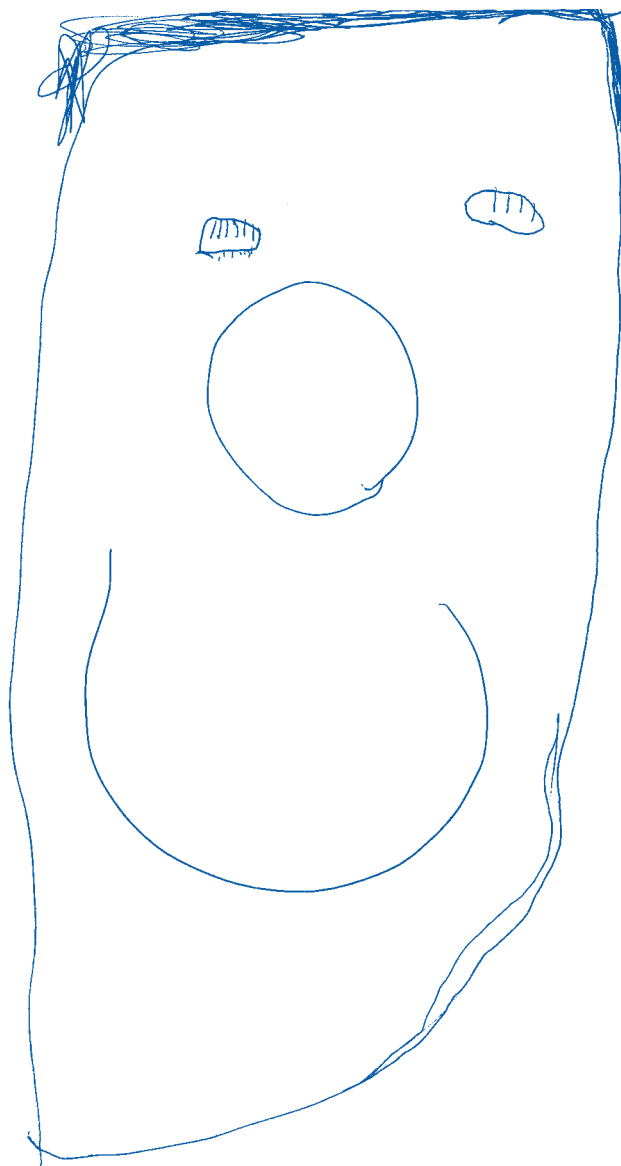
- 1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i side-

linien så nær som søskendebørn eller andre nærtstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,

- 3) .....
- 4) .....
- 5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed."

Nr. 5 hænger selvfølgelig sammen med nr. 1, "særlig personlig interesse", men er vigtig at holde sig for øje, da det er her eksempelvis venner, uvenner, elskere/elskerinder og partifæller eller politiske modstandere kommer ind.

Inhabilitet er således et spørgsmål, der må overvejes fra sag til sag.

Tamanut ammanissaq nipangiussisussaataitanerlu

Atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinneri matoqqasumik ingerlanneqartarput. Tamatuma nassataraa taamaallaat ilaasortat, atuarfiup pisortaa, atuarfiup pisortaata tullia, kommunalbestyrelsimiit ilaasortaataasinnaasoq inuillu taakkununga immikkut soqutiginaatilinnik oqallittoqassatillugu ataatsimiigiaqquneqarsimasut ataatsimiinnernut peqataasinnaammata. Ilaasortat oqaatigisinnavaat qulequttat suut ataatsimiinnerni sammineqarsimamnersut, namminnerlu oqaaseqaatigisimasatik isummatillu. Kisianni ataatsimiinnermi peqataasut allat oqaaserisimasaat allanut ingerlateqqissinnaanngilaat. Inunnut ataasiakkaanut tunngasut tamatigoruinnaq nipangiunneqartussaataitaasunut ilaasarput.

Oqaluuserisassat aalajangiinerillu allattaaviat tamanut ammavoq, nipangiussisussaataitanermut atatillugu inatsisitigut killissaritinneqartut iluanni.

Suliamut attuumassuteqarpallaarneq

Atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinnerini inunnut tunngasut oqallisigineqartussaatilugit – tamatumanilu pissusissamisuginnartumik oqallisissat annerusumik tassaassapput ilinniartitsisunik atorfinitsitsilernermi inassuteqaateqarneq - ilaanneeriarluni suliamut attuumassuteqarpallaarneq pillugu apeqqutit saqqummertassapput. Qaqugukkummiuna suliamut attuumassuteqarpallaartoqartartoq? Suliamut attuumassuteqarpallaarneragaasinnaanerlunga aapparisara ilinniartitsisutut qinnuteqarpat, taamaappallu sooq? Ningaara Qaqortumeersoq ilinniartitsisutut qinnuteqarpat suliamut attuumassuteqarpallaassaanga, taamaassimappallu sooq?

Pingaarnerusutigut oqaatigineqarsinnaavoq inuk suliamut attuumassuteqarpallaarneragaassasoq, nammineq inuttut aningaasatigulluunniit suliamut tunngatillugu soqutigisaqaruni. Imaappoq suliap inerneqarnera inuttut aningaasaqarnikkulluunniit iluaqutissarsiffigineqarsinnaappat. Assersuutigalugu pineqartoq ersarippoq aapparisaq ilinniartitsisutut qinnuteqarsimappat. Tassani oqartoqartariaqarpoq aapparisaq atorfinitsinneqarpat inuttut aningaasaqarnikkullu iluaqutissarsiffiussasoq - taamaammallu pineqartoq tassani suliamut attuumassuteqarpallaarpoq. Kisiannimi qulaani eqqaaneqartutut ningaaq Qaqortumeersoq atorfininniarluni qinnuteqarpat? Taava suliamiit suliamut nammineq nalunngissuseq atorlugu aalajangiuttariaqarpoq suliamut attuumassuteqarpallaarnerluni. Sulilernissaanik ikiorumallugu, uannut akiitsoqarnera il.il. pissutigalugit atorfinitsinneqarnissaa kissaatigaara, imaluunniit nuannarinngingaarakku atorfinitseqqunngilluinnarpara? Taamaalilluni inuttut aamma/imaluunniit aningaasatigut iluanaaruteqarnissaq tamatigut apequtaalersarpoq.

Pisortat ingerlatsiviini suliassat suliarineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaata, 13. juni 1994-imeersup kapitaliisa aappaanni, pisortat ingerlatsiviini suliamut attuumassuteqarpallaarneq ima nassuiarneqarpoq:

"§ 3. Kinaluunniit pisortatigut ingerlatsinermi suliaqartoq suliassami aalajangersimasumi peqataasinnaanngilaq,

- 1) nammineq imminut eqqarsaatigaluni aningaasalluunniit eqqarsaatigalugit suliap qanoq inerneqarnissaanik soqutiginnilluinnartuuguni imaluunniit siusinnerusukkat suliami tassani kimulluunniit taamatut soqutiginnittumut sinniisuusimaguni,
- 2) taassuma aapparisaq, eqqarlia imaluunniit aappariinnikkut siulimigut kinguaamigulluunniit siulimiluunniit qatanngutaasigut imaluunniit allatigut qanitaasigut qanitsigisumik qanigisarinnittuusoq imminut eqqarsaatigaluni aningaasalluunniit eqqarsaatigalugit suliap qanoq inerneqarnissaanik soqutiginnittuuppat imaluunniit kimut taamatut soqutiginnittumut sinniisuuppat,
- 3) .....
- 4) .....
- 5) pissutissaqarpat kinaassusersiorsinnaanngissusia qularilissallugu."

Nr. 5 soorunami nr. 1-imut – "immikkut inuttut soqutigisanut" - attuumassuteqarpoq, immikkulli maluginiarnissaa pingaaruteqarluni, tassungami assersuutigalugu ilaapput ikinngutit, ikinngutiginnngisat, saniatigoo-ralugit angutaatit/arnaatit aamma partiimi ilaasortaqatit imaluunniit politikkikkut akerlerisat.

Taamaalilluni suliamut attuumassuteqarpallaartutut isummernissaq suliassamiit suliassamut nalilersuiffigisariaqarpoq.

7. Skolebestyrelsens sammensætning og valg til skolebestyrelsen

Bestemmelserne om skolebestyrelsens sammensætning og valg til skolebestyrelserne findes i folkeskoleforordningens § 40 og i Hjemmestyrets bekendtgørelse om valg af forældrerepræsentanter til skolebestyrelser i folkeskolen. Reglerne om valg af lærer- og elevrepræsentanter fastsættes af kommunalbestyrelsen og anføres i styrelsesvedtægten for skolevæsnets.

Skolebestyrelsens sammensætning

Ved hver skole oprettes en skolebestyrelse, som består af:

- 5 repræsentanter for forældrene valgt af personer, der har forældremyndigheden over eller plejetilladelse til børn, der er indskrevet i skolen. Forældrerepræsentanterne vælges blandt personer, som selv har valgt og er valgbare og blandt personer, som en eller flere af disse opstiller til valg.
- 2 repræsentanter for lærerne valgt af og blandt lærerne på skolen.
- 2 repræsentanter for eleverne valgt af og blandt eleverne på skolen.

Der kan være følgende undtagelser fra denne sammensætning:

1. Kommunalbestyrelsen kan under hensyntagen til skolens elevtal, antal trin, klassetal og lignende forhold beslutte, at der kun skal være 3 forældrerepræsentanter. I så fald skal der tilsvarende kun være 1 lærerrepræsentant og 1 elevrepræsentant.
2. Ved skoler, der kun har til og med 7. årgang, er der ingen elevrepræsentation i skolebestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan dog efter indstilling fra skolebestyrelsen godkende elevrepræsentation i disse tilfælde.

Alle skolebestyrelsens medlemmer har stemmeret. Dog må elevrepræsentanter ikke overvære den del af drøftelserne, der angår personsager - for eksempel sager, som angår enkelte elever eller lærere.

Formanden for skolebestyrelsen udpeges blandt forældrerepræsentanterne.

Skolens leder er skolebestyrelsens sekretær og deltager uden stemmeret i skolebestyrelsens møder. Viceinspektøren - souschefen for skolens leder - deltager også uden stemmeret i skolebestyrelsens møder.

Hverken skolens leder eller viceinspektøren kan vælges som lærerrepræsentanter til skolebestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning herom fra skolebestyrelsen bestemme, at en af kommunalbestyrelsen udpeget person deltager uden stemmeret i skolebestyrelsens møder. Når det er praktisk muligt, vil denne person være et kommunalbestyrelsesmedlem.

Forældrerepræsentanternes valgperiode er 4 år, og de øvrige medlemmers valgperiode er 1 år.

Valg af forældrerepræsentanter til skolebestyrelsen

En anden af skolebestyrelsens vigtige opgaver er, hvert andet eller fjerde år, alt efter kommunalbestyrelsens beslutning, at være med til at forberede nyvalg af forældrerepræsentanter.

Skolebestyrelsesformanden danner, sammen med skolelederen og en person udpeget af kommunalbestyrelsen, valgbestyrelsen.

Det vil herudover være naturligt, at skolebestyrelsen deltager i arbejdet med at informere forældrekredsen om skolebestyrelsens opgaver og ansvar og valgets forløb, og på anden måde er med til at skabe interesse om skolebestyrelsens arbejde og valget af forældrerepræsentanter.

7. Atuarfiup siulersuisuisa katitigaanerat aamma atuarfiup siulersuisuinut qinersisarneq

Atuarfiup siulersuisuisa katitigaanerat pillugu aalajangersakkat takuneqarsinnaapput meeqqat atuarfiat pillugu peqqussummi § 40-mi aamma Naalakkersuisut atuarfiit siulersuisuini angajoqqaat ilaasortaatitassaannik qinersisarneq pillugu nalunaarusiariumaagaanni. Ilinniartitsisut atuartullu ilaasortaatitaannik qinersisarneq pillugu malittarisassat kommunalbestyrelsimit aalajangersameqassapput, atuarfeqarfiullu aqunneqarnera pillugu ileqqoreqqusami allassimassallutik.

Atuarfiup siulersuisuisa katitigaanerat

Atuarfinni tamani atuarfiup siulersuisui makkunanga inuttaqartut pilersinneqassapput:

- angajoqqaat ilaasortaatitaat tallimat, inuit, meeqqanut atuarfimmi atuartussatut allatsinneqarsimasunut angajoqqaatut oqartussaassuseqartunit imaluunniit meeqqanut atuarfimmi allatsissimasunut angajoqqaarsiatut akuerisaasunit qinikkat. Angajoqqaat ilaasortaatitaat qinerneqassapput inunniit namminneq qinersisinnaatitaallutillu qinigaasinnaasunit, inuillu taakkua ilaata ataatsip arlaqartulluunniit qinigassanngortitaasa akornannit.
- ilinniartitsisut ilaasortaatitaat marluk, atuarfimmi ilinniartitsisut akornannit taakkunangalu qinikkat
- atuartut ilaasortaatitaat marluk, atuarfimmi atuartut akornannit taakkunangalu qinikkat.

Atuarfiup siulersuisuisa taamatut inuttaligaanerat makkunuuna pinngitsoorneqarsinnaavoq:

1. Atuarfiup atuartuisa amerlassusaat, alloriarfiit amerlassusaat, klassit amerlassusaat pissutsillu taakku assigisaat naapertorlugit angajoqqaat ilaasortaatitaat pingasuinnaassanersut kommunalbestyrelse aalajangiisinnaavoq. Taamaattoqarpat ilinniartitsisut ilaasortaatitaat ataasiinnaassaaq taamatullu atuartut ilaasortaatitaat ataasiinnaalluni.
2. Atuarfinni taamaallaat 7. klassi ilanngullugu klasseqartuni atuartut atuarfiup siulersuisuini ilaasortaatitaqassanngillat. Atuarfiulli siulersuisuisa inassuteqareernerisigut pisuni taamaattuni atuartut ilaasortaatitaqarnissaat kommunalbestyrelsip akuersissutigisinnaavaa.

Atuarfiup siulersuisuisa ilaasortai tamarmik taasisinnaatitaapput. Taamaattoq suliassat inunniit ataasiakkaanut tunngasut oqaluuserineqarnerini atuartut ilaasortaatitaat najuussinnaatitaanngillat - assersuutigalugu suliassat atuartunut ilinniartitsisunulluunniit ataasiakkaanut tunngasut sammineqartillugit.

Atuarfiup siulersuisuini siulittaasoq angajoqqaat ilaasortaatitaasa akornannit toqqarneqassaaq.

Atuarfiup pisortaa atuarfiup siulersuisuinut allattaavoq atuarfiulli siulersuisuisa ataatsimiinnerini taaseqataasinnaatitaanani peqataasarluni. Atuarfiup pisortaata tullia atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinnerini aamma taaseqataasinnaatitaanani peqataasassaaq.

Atuarfiup pisortaa tullialuunniit ilinniartitsisut atuarfiup siulersuisuini ilaasortaatitassaattut toqqarneqarsinnaanngillat.

Atuarfiup siulersuisuisa tamanna pillugu qinnuteqareernerisigut kommunalbestyrelsip aalajangiussinnaavaa, inuk kommunalbestyrelsimit toqqarneqartoq atuarfiup siulersuisuisa ataatsimiinnerini taaseqataasinnaatitaanani peqataasassasoq. Ajornanngippat inuk taanna kommunalbestyrelsimut ilaasortaassaaq.

Angajoqqaat ilaasortaatitaasa qinigaaffiat ukiunik sisamanik sivilissuseqarpoq, ilaasortallu allat qinigaaffiat ukiumik ataatsimik sivilissuseqarluni.

Angajoqqaat ilaasortaatitassaannik atuarfiup siulersuisuinut qinersisarneq

Atuarfiup siulersuisuisa suliassaasa pingaaruteqartut ilaagaat - kommunalbestyrelsip aalajangiisimanera naapertorlugi, ukioq allortarlugu imaluunniit ukiut sisamakaarlugit - angajoqqaat ilaasortaatitassaannik nutaanik qinersinissap piareersarnissaa.

Atuarfiup siulersuisuini siulittaasoq, atuarfiup pisortaa inullu kommunalbestyrelsimit toqqarneqartoq qinersinermi siulersuisuussapput.

Tamatuma saniatigut pissusissamisuussaaq, atuarfiup siulersui angajoqqaanik paasititsiniaanermut ilaassappata, atuarfiup siulersuisuisa suliassaat akisussaaffiilu, qinersinerup ingerlanissaa allatigullu atuarfiup siulersuisuisa sulinerat angajoqqaallu ilaasortaatitassaannik qinersinissaq pillugit soqutiginnilersitsiniarlutik.

Valgret og valgbarhed

Forældrerepræsentanter i skolebestyrelsen vælges af personer, der har forældremyndigheden over eller plejetilladelse til børn, der er indskrevet i skolen. Forældrerepræsentanterne vælges blandt personer, som har valgret og er valgbare til skolebestyrelsen og blandt personer, som en eller flere af disse opstiller til valg. Dette betyder, at personer, som ikke er forældre til børn i skolen, men som har tid og lyst til at gå ind i skolebestyrelsesarbejdet, nu også kan vælges ind i skolebestyrelsen som repræsentanter for forældrene. Dette imødekommer folkeskolereformens intentioner om i højere grad at inddrage lokalsamfundet i skolens virke. Det kan eksempelvis dreje sig om andre familiemedlemmer, tidligere forældrerepræsentanter, som ikke længere har børn i skolen, og andre lokale ressourcepersoner med en særlig interesse for skole og uddannelse.

Valgets forløb

Kommunalbestyrelsen sørger for, at der senest den 1. november i valgåret er afholdt valg af forældrerepræsentanter til skolebestyrelser ved alle kommunens skoler, og at de nye skolebestyrelser har konstitueret sig senest d. 8. november.

Kommunalbestyrelsen fastlægger senest den 31. juli i valgåret en tidsplan for forberedelse og gennemførelse af valget af forældrerepræsentanter til skolebestyrelserne. Tidsplanene indeholder:

- Tidspunkt for afholdelse af orienterings- og opstillingsmøde,
- Tidspunkt for seneste fremsættelse af forslag til kandidater til valget.
- Tidspunktet for seneste frist for tilbagekaldelse af kandidatur.
- Tidspunkt og sted for afholdelse af afstemningen, herunder også eventuelt alternativt tidspunkt for afstemning, hvis der bliver behov for et 2. opstillingsmøde.

Valglisten

Fra den 1. til den 14. september fremlægges valglisten på den enkelte skole, med henblik på at forældrene kan sikre sig, at de er opført på listen. Personer, der ikke er opført på listen, men som ifølge reglerne om valgret og valgbarhed kan godkendes til deltagelse i valget skal henvende sig til skolens leder senest den 14. september kl 16.00.

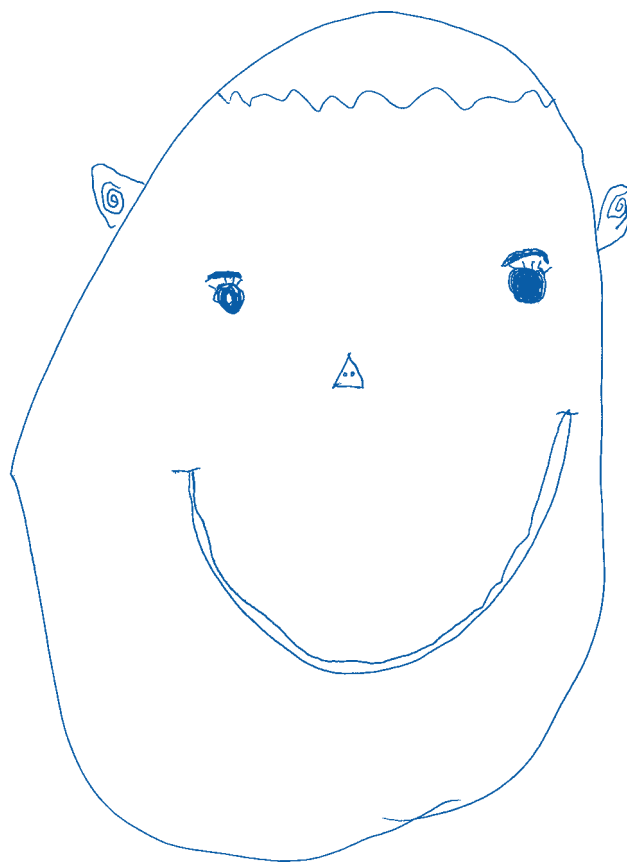
Opstilling

Efter at den endelige valgliste foreligger indkaldes de personer, der er opført på valglisten, til et orienterings- og opstillingsmøde. Valgbestyrelsen kan desuden ind-

kalde andre interesserede myndige personer, som overvejer at lade sig opstille. Mødet skal indkaldes med mindst 2 ugers varsel og skal være afholdt senest den 25. september. På dette møde orienterer valgbestyrelsen om skolebestyrelsens opgaver og ansvar, og bagefter gives der mulighed for at opstille som kandidat eller stille forslag om andre kandidater.

Personer, der efter mødets afholdelse beslutter sig til at stille op som kandidat eller ønsker at stille forslag om andre kandidater, skal rette henvendelse til skolens leder senest 5 dage efter mødet.

Hvis der ikke har meldt sig nok kandidater afholdes et 2. opstillingsmøde.

Afstemningen

Afstemningen afholdes på skolen senest den 31. oktober. Afstemningen er hemmelig og afholdes ved personligt fremmøde.

Hvis man er forhindret i at afgive sin stemme på valgdagen, kan man afgive stemme hos skolelederen i mindst 6 hverdage op til valget.

Har man heller ikke mulighed for dette, kan man stemme pr. brev. Dette kræver dog, at man har givet skriftlig meddelelse herom til valgbestyrelsen, senest dagen efter at den endelige kandidatliste foreligger.

Qinersisinnaassuseq qinigaasinnaassuserlu

Atuarfiup siulersuisuini angajoqqaat ilasortaaitassa at inunnit, qinersinerup nalaani meeqqanut atuarfimmi al-latsissimasunut angajoqqaatut oqartussaasunit imaluun-niit angajoqqaarsiatut akuersissuteqartunit qinerneqas-sapput. Angajoqqaat ilasortaaitaataat inuit atuarfiup siu-lersuisuinut qinersisinnaatitaasut qinigaasinnaasullu akornannit aamma inuit taakkua akornannit inuup ata-at-sip arlaqartulluunniit qinigassanngortitaasa akornannit qinerneqassapput. Tamatuma nassatarivaa inuit, atuar-fimmi atuartunut angajoqqaajunngikkaluarlutik atuar-fiup siulersuisuini sulinissamat piffissaqarlutillu soqu-tiginnittut, maanna atuarfiup siulersuisuinut angajoqqaat ilasortaaitaattut qinigaasinnaalermata. Tassuunakkut meeqqat atuarfiannik iluarsaasseqqinnermi kissaatigi-neqartut qanillatorneqarput - tassalu sumiiffinni ataa-siakkaani inuiaqatigiit atuarfiup sulineranut peqataa-nerulernissaannik kissaateqarneq. Taakkua tassaasin-naapput meeqqamat ilaqutaasut allat, angajoqqaat ilaa-sortaaitaattut peqataasareernikut atuartuutaarussima-sulli, sumiiffinnilu ataasiakkaani inuit isumalluutigine-qarsinnaasut allat atuarfimmik ilinniartitaanermillu im-mikkut soqutigisaqartut.

Taasinerup ingerlanera

Kommunalbestyrelsip isumagissavaa ukiumi qinersif-fiusumi kingusinnerpaamik 1. november kommunimi atuarfinni tamani atuarfiit siulersuisuinut angajoqqaat ilasortaaitassaannik qinersisoqarsimanissaa, atuarfiillu siulersuisuisa nutaat inissitsitereersimanissaat kingusin-nerpaamik 8. november.

Ukiumi qinersiffiusumi kingusinnerpaamik 31. juli kom-munalbestyrelsip atuarfiit siulersuisuinut angajoqqaat ilasortaaitassaannik qinersinissap piareersarnissaa ingerlannissaalu piffissalersorlugu pilersaarusioreersi-massavaat. Pilersaarusiamut ilaassapput:

- Ilisimatitsilluni qinigassanngortitsillunilu ataatsi-miinnissamat piffissaliussaq,
- Qinersinermi qinigassanngortitassatut siunnersuutit saqqummiunnissaannut piffissaq kingulleq.
- Qinigassanngortinnerup taamaatiinnarnissaanut periarfissaq kingulleq.
- Qinersinermut piffissaliussaq sumiiffissaalu, tassunga ilanngullugu aappasaaneerluni qinigas-sanngortitsilluni ataatsimiittariaqartoqalissagalu-arpit piffissaliussaq.

Qinersisinnaasut allassimaffiat

Angajoqqaat qinersisinnaasut allassimaffianni allassi-manerlutik qularnaarsinnaaniassammassuk, qinersisin-naasut allassimaffiat misissorneqarsinnaanngorlugu atu-arfinni ataasiakkaani saqqumitinneqassaaq ukiumi qi-

nersiffimmi 1. septembarimiit 14. septembarimut. Inuit qinersisinnaasut allassimaffiannut ilanngunneqarsiman-ngitsut, kisiannili qinersisinnaassuseq qinigaasinnaas-suserlu pillugit malittarisassat naapertorlugit qinersi-nermi peqataasinnaasutut akuerineqarsinnaasut, atuar-fiup pisortaanut saaffiginnereersimassapput kingusinner-paamik 14. september nal. 16.00.

Qinigassanngortitsineq

Qinersisinnaasut allassimaffiat inaarutaasooq piareerpat, inuit qinersisinnaasut allassimaffianni allassimasut ataat-simiinnermut ilisimatitsillunilu qinigassanngortitsiffiu-sumut aggersarneqassapput. Aammattaaq qinersinermi siulersuisut inuit inuttut oqartussaassuseqartut allat qini-gassanngortinnissaminnik eqqarsaateqartut aggersarsin-naavaat. Ataatsimiigiaqqusineq minnerpaamik sapaa-tip akunnerinik marlunnik siusinaartumik piffissaliillu-ni pissaaq, kingusinnerpaamillu ingerlanneqareersimas-salluni 25. september. Ataatsimiinnermi tassani qinersi-nermi siulersuisut atuarfiup siulersuisuisa suliassaat aki-sussaaffiilu pillugit ilisimatitsissapput, kingornagullu qinigassanngortinnissamat allanilluunniit qinigassan-ngortitsinissamat periarfissaqassaaq.

Inuit, ataatsimiinnerup kingorna qinigassanngortinni-ar-lutik aalajangertut imaluunniit qinigassanngortikkuma-saminnik siunnersuuteqarusuttut, atuarfiup pisortaanut saaffiginnissapput kingusinnerpaamik ataatsimiinnerup ilisimatitsillunilu qinigassanngortitsiffiusup kingorna ullut tallimat qaangiunneranni.

Qinigassanngortinneqartut naammanngippata aappas-saaneerluni qinigassanngortitsiffiusumik ataatsimiit-toqassaaq.

Taasineq

Taasineq atuarfimmi ingerlanneqassaaq kingusinner-paamik 31. oktober. Taasineq isertorluni taasineruvoq nammineerlunilu takkunikkut pissalluni.

Ullormi taasivimmi taasiartorsinnaanngikkaanni atuar-fiup pisortaanut taasiartortoqarsinnaavoq, ulloq taasivis-saq sioqqullugu minnerpaamik ullunnaat arfinillit inger-laneranni.

Tamanna aamma periarfissaqarfiginngikkaanni allakka-tigut taasisoqarsinnaavoq. Taamaaliussagaannili qinersi-nermi siulersuisut allakkatigut nalunaarfingineqareersi-masariaqarput, kingusinnerpaamik qinigassat allassimaf-fiata inaarutaasup saqqummiunneqarnerata aqaguani.

**Atuarfiup siulersuisuisa najoqqutassaat
Skolebestyrelseshåndbog**

© Inerisaavik/Pilersuiffik

Titartagaq / Tegninger: 1. kl. Qorsussuaq, Nuuk
Atuakkap ilusilersorneqarfia naqiterneqarfialu / Grafisk tilrettelægning og tryk:
Pilersuiffik 2004

ISBN: 87 585 1110 5

[Inniminn.nr. / Bestillingsnr.: 7101](#)